

Københavnske boligtyper

En oversigt udarbejdet under ledelse af
arkitekt, professor Kay Fisker af

Peter Bredsdorff
Ole Reimer
Poul Kjærgaard
Sven Dahlstrøm
Stig Svanholt
Niels Schou
Erik Stengade
Einar Graae
Poul Taubroe Petersen
Egil Sørensen
C. J. Amnitzbøll
Knud Bartholdy
Ole Buhl
Erik Dahl
Aage Madsen
Bent Waagepetersen
Helge Lindahl
Ejvind Dietz
Oscar Hansen
H. S. Hansen Johnsen
Reinhold Jensen
Esben Klint
Poul Møller
Erling Paludan
Erik Remark
Gudm. Rafn
Peter Sandholt
Hans Schack
Chr. Suhrykke Petersen
Hugo Sørensen
Erik Villefrance
Henning Agesen

med et oversigtskort udført af
Stadsarkitektens Direktorat
og en statistisk oversigt af
cand. polit. Enrico Hansen

De københavnske boligtypers udvikling

Af arkitekt, professor Kay Fisker

Paa kunstakademiets arkitekturskole er i løbet af de sidste par aar til studieformaal foretaget en del undersøgelser over typedannelsen indenfor boligbyggeriet; for de ældre perioders vedkommende er disse undersøgelser foretaget som led i opmaalingsstudiet under ledelse af professor *K. Gottlob*, for det nyere byggeris vedkommende som led i studiet af boligbyggeri og under min ledelse, bistaaet af lærerne i husbygning i arkitekturskolens 3. klasse, *Palle Suenson* og *Eske Kristensen*.

En del af disse undersøgelser, der oprindeligt kun er udført som selvstændige studiearbejder, har vi ment ved en bearbejdelse og supplering kunde blive af interesse for fagkredse udenfor akademiet, og jeg har derefter samlet 4 undersøgelser hver udført af studiehold paa 5 til 10 studerende og behandlende perioderne fra 1856 til 1900, 1900 til 1914, 1914 til 1928 og 1928 til 1936, idet hver af disse perioder danner et afsluttet hele i det københavnske boligbyggeris historie, hver for sig med et karakteristisk særpræg og samtidig indbyrdes meget forskellige.

1856 er valgt som udgangspunkt for de fire hovedgrupper, fordi København i det aar fik sin første egentlige byggelov. Med hensyn til delingerne vil det kunne indvendes, at den første periode i realiteten først sluttede med byggekrakket i 1908, og at den næste periode i virkeligheden strakte sig helt til 1916. Ikke desto mindre har vi ment det naturligst at bibeholde ovennævnte opdeling.

Undersøgelserne omfatter kun etagelejligheder og kun smaa boliger, grænsen er sat ved 3 værelser med kammer og kun undtagelsesvis er medtaget typer over 2 værelser med kammer.

For det ældre byggeris vedkommende er kun københavnske og kun udførte typer medtaget, for statsboligfondensperioden og det nyeste byggeris vedkommende er i ganske enkelte tilfælde til belysning af typedannelsen medtaget udenlandske typer, ligesom af samme grund ogsaa enkelte ikke udførte typer er medtaget. Ved undersøgelserne for de ældre perioders vedkommende har fremgangsmaaden været den, at man efter en orientering i byens topografi og økonomiske historie har lokaliseret forskellige tidsrums boligtyper til bestemte kvarterer og derefter, paa grundlag af kommunens karréplaner, i disse kvarterer udvalgt bebyggelsesformer, som maatte anses for typiske, idet dog ved udvælgelsen hjørnehuse med deres oftest uregelmæssige og lidet typiske boligformer er undgaaet.

De paagældende bebyggelser er derefter blevet opmaalt eller kopieret i bygningskommissionens arkiv eller kunstakademiets studiearkiv og ved eftersyn paa stedet er undersøgt om de udførte bebyggelser svarer til de kopierede tegninger, endvidere er bebyggelserne fotograferet, og der er noteret særlige ejendommeligheder.

Ved optegning i samme maalestoksforhold og ved udarbejdelse af skematiske oversigter over de typer, som maatte anses for de mest karakteristiske, er der paa denne maade skabt et sammenligningsgrundlag.

Alle de ældre typer er tegnet i 1:100 og gengivet i 1:500. For den ældste periodes vedkommende er paa grund af den udstykningsform, som er karakteristisk for perioden, *hele* bebyggelsen med grundens grænser optegnet, for de tre andre perioders vedkommende er kun et dobbelt planelement, i almindelighed en opgang, optegnet.

For de to sidste afsnits vedkommende er planmaterialet samlet i grupper med en grundtype som udgangspunkt. Denne er tegnet i 1:20 som en detailplan med installationer og gengivet i 1:200. De tilknyttede typeplaner er ligesom de ældre typer tegnet i 1:100 og gengivet i 1:500.

Bebyggelsesplanerne er gengivet i 1:5000, og saavel bebyggelsesplaner som typeplaner er gengivet saaledes, at nord vender opad. Hvert af de fire afsnit er betegnet ved romertal, typerne med arabiske tal og de tilknyttede typevarianter med bogstaver.

Til belysning af de fire hovedgrupper er medtaget en kortfattet historisk oversigt over typedannelsens forudsætninger. Denne er udarbejdet af arkitekterne *Peter Bredsdorff* og *Ole Reimer*.

Den første af de fire perioder er undersøgt 1935 og eksemplerne tegnet af arkitekterne *Poul Kjergaard*, *Sven Dahlstrøm*, *Stig Svanholt* og *Niels Schou*. Dette materiale er i vinter blevet suppleret med et materiale, der illustrerer perioden 1900—1914, førkrigsperioden, og er tegnet af *Erik Stengade* og *Einar Graae*, senere med bistand af *Paul Taubroe Pedersen* og *Eigild Sørensen*.

Materialet til belysning af det nyere byggeri, dels perioden 1914—1928, statsboligfondsperioden, der tidligere, i 1925, er undersøgt af arkitekt, lektor *Steen Eiler Rasmussen* med bistand af *A. C. Gravesen*, *Henri Garrigues* og *Helge Finsen*, hvilken undersøgelse er offentliggjort i *Arkitekten*, xxviii, 1926, S. 77, og dels det aktuelle byggeri 1928—1936, er i vinter blevet samlet og optegnet af *C. J. Amnitzbøll*, *Knud Bartholdy*, *Ole Buhl*, *Erik Dahl*, *Ejvind Dietz*, *Reinhold Jensen*, *Esben Klint*, *Helge Lindahl*, *Aage Madsen*, *Poul Møller*, *Erling Paludan*, *Erik Remark*, *Peter Sandholt*, *Chr. Suhrlykke Petersen*, *Bent Waagepetersen*, *Gudm. Rafn*, *Hans Schack*, *Oscar Hansen*, *Erik Villefrance*, *Hugo Aaby Sørensen*, *H. S. Hansen Johnsen* og *Henning Agesen*.

Mærkværdigvis eksisterer der ikke, hverken i Indenrigsministeriet, Kommunen eller i Statistisk kontor, noget kortmateriale, der viser omfanget og fordelingen i byplanen af disse perioders meget store, væsentligst af det offentlige organiserede byggeri. Der var i sin tid i tilslutning til Steen Eiler Rasmussens ovennævnte undersøgelse paa akademiet paabegyndt udarbejdelsen af et saadant oversigtskort, men arbejdet var ikke ført længere end til 1924. Da jeg ansaa et saadant kort for at være af stor værdi for kendskabet til byggeriets omfang og art har *Stadsarkitektens Direktorat* paa min anmodning ladet arkitekt *Flemming Teisen* samle det meget omfattende materiale, der fandtes hos kommunen og udarbejdet det gengivne kort, der dog kun har kunnet omfatte byggeriet 1924—1936, idet materialet for de ældre perioder er for ufuld-

stændigt til at kunne give en oversigt. Kortet er gengivet i 1:6000, udsnittet paa omslaget i 1:3000. Endvidere er i uddrag medtaget en redegørelse for indretning og udstyrelsen af en typisk 2¹/₂ værelses lejlighed fra 1934, udarbejdet paa foranstaltning af *Københavns alm. Boligselskab* af arkitekt *Gunnar Holm* og offentliggjort i *Ausstattung der Kleinwohnung*, udgivet af *Internationaler Verband für Wohnungswesen*, Stuttgart 1935.

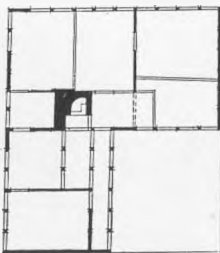
Som afslutning paa oversigten har expeditionssekretær, cand. polit. *Enrico Hansen*, udarbejdet en oversigt over omfanget af de fire perioders byggevirksomhed, prisforhold, befolkningstilvækst, lejlighedsstørrelser og typeantal. Det var oprindeligt vor mening i sin helhed at offentliggøre den fuldstændige fortegnelse over tidsrummets byggeri, som er blevet samlet med denne publikation for øje, men materialet viste sig at blive for omfattende.

Den foreliggende undersøgelse er et forsøg paa mere metodiske arbejdsformer i arkitekturstudiet ved akademiet og maa ikke betragtes som en fyldestgørende bygningshistorisk redegørelse. Den kan maaske ikke destomindre yde et bidrag til belysning af de mindste etagelejligheders udvikling, navnlig i de store byggeperioder omkring aarhundredskiftet og i efterkrigsaaene, som i saa høj grad har præget byen.

Ved bedømmelse maa imidlertid tages i betragtning, at udvælgelsen af typerne har maattet ske ret vilkaarligt, at undersøgelserne er udarbejdet paa grundlag af et meget uensartet materiale, undertiden meget mangelfulde oplysninger og af studerende med meget forskelligartet indstilling og evner, yderligere i et relativt kort tidsrum. Jeg beder derfor om overbærenhed overfor de fejl og mangler, der findes, og tilføjer, at akademiet af hensyn til en fortsættelse af disse studier, vil være taknemmelig for at blive gjort opmærksom paa urigtigheder og misforstaaelser.

Udviklingen indtil 1856

En historisk oversigt af Peter Bredsdorff og Ole Reimer

Nikolay Boye Bartsørs hus. Ca. 1680. Planen er det eneste kendte eksempel paa et københavnsk bindingsværkshus fra denne tid. Uden hensyn til at det er et hjørnehus, er det let at opfatte træskillerummenes betydning, svalegangen og det centrale ildsted.

I middelalderens København boede praktisk talt hver familie i sit eget hus, gennemgaaende smaa og uanselige boliger. Byen udvikledes og voksede uden regulerende magtbud og uden hensyn til det fælles vel, og byplanen blev uregelmæssig og ofte tilfældig. I løbet af 1500-tallet blev byens særstilling som landets hovedstad kraftigere markeret, økonomisk ved at en selvstændig københavnsk handelsstand begyndte at gøre sig gældende udadtil, politisk ved at byens karakter af residensby og sæde for den centrale administration blev mere fremtrædende. Lige efter aar 1600 paabegyndtes der efter de bedste mønstre fra udenlandske hoved- og residensstæder moderne befæstningsanlæg og nye byanlæg i renessancens aand med klare og praktiske rektangulære gadenet, Christianshavn og „Nykøbenhavn“, kvarteret mellem Gothersgade og kastellet.

Om de enkelte huse ved man kun lidt.

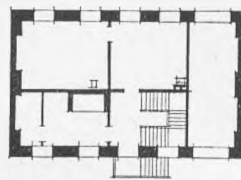
Det maa anses for ret sikkert, at hustypen med langsiden mod gaden var den oprindelige. Gavlhusene, der var det almindelige i de nordtyske og hollandske handelsbyer som København stod i forbindelse med, synes dog at have spillet stor, maaske dominerende rolle. Paa ganske smalle grunde var denne type sikkert ogsaa naturlig, og der var jo hele gader, der oprindeligt var opstaaet som *markeds-gader* med mere eller mindre ambulante Boder paa smaa grundstykker.

De almindelige huses udformning og indretning var fuldstændig bestemt af bindingsværksbyggemaaden og plantyperne beherskedes af træskelettets stramme fagdeling. En række skillerum, der var gennemgaaende fra ydervæg til ydervæg, var en konstruktiv nødvendighed og ordnede rummene *en suite*. For de øvre stovværkers vedkommende har disse været forbundet ved en svalegang, en udvendig korridor, hvortil ogsaa trapperne var lagt hen. De meget kostbare skorstensanlæg har man sparet mest muligt paa, og kun en begrænset del af rummene har kunnet bruges til ophold om vinteren.

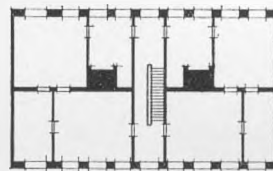
I slutningen af 1600-tallet arbejdede en ny hustype sig frem, en type der var bestemt af den grundmurede konstruktion. Da husets stabilitet nu ikke mere beroede paa bindingsværkskonstruktionens *stivhed*, men paa murværkets *tyngde og massivitet*, var de gennemgaaende tværskillerum ikke mere nogen konstruktiv nødvendighed, og der udvikledes en meget økonomisk plantype, hvor en række værelser til gaden adskiltes fra en række til gaarden af et *hovedskillerum*. Trods forordningen af 1683, der forlangte anvendelse af grundmur i store dele af byen som sikkerhed mod de ret hyppige ildebrande, vandt den nye hustype kun meget langsomt frem, og først efter den store brand 1728 fik den sit afgørende gennembrud.

Statskupet og enevældens indførelse i 1660 fuldbødte Københavns udvikling som regerings- og residensby. Landets administration centraliseredes fuldstændig her samtidig med at byens selvstyre reelt blev ophævet, og der manglede nu kun at give byen et udseende, der svarede til den magt, der var koncentreret i den. I begyndelsen nøjedes man med at forsøge at omgive slotsholmen med monumentale eller i hvert fald regulære bygninger, senere samledes interessen om anlægget af „Frederiksstad“, amalienborgkvarteret. Men endnu længe før man begyndte at bygge her, havde man gjort spredte forsøg paa at bringe de bestaaende bydele i bedre overensstemmelse med tidens krav om ordnede og „regulære“ bybilleder. Saaledes forbød man allerede i 1693 af disse grunde anvendelse af karnapper og i 1737 paa lagdes det stadsbygmesteren at sørge for, at vinduerne i nye huse kom i højde med naboernes vinduer.

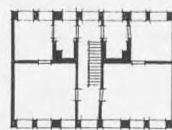
Den store ildebrand i 1728 markerede en ny tid for de almindelige borgerhuse. Af 1450 nedbrændte Ejendomme var kun 40 helt af grundmur og 179 delvis. Ved genopbygningen blev grundmurede huse derimod den almindelige regel, selv om det var vanskeligt at gøre forbudet mod bindingsværk effektivt. Umiddelbart efter branden fik den nye plantype med gennemgaaende

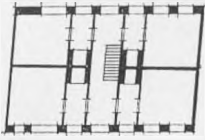
Bygmester Kriegers monsterplan. 1729. Fra „*Be-rechnungen und Dessins auf 3 differente grund-gemauerte Gebaude*“, udgivet til støtte ved byens genopbygning efter branden 1728.

Studiestræde 16. Slutningen af 1700-tallet. Plan af almindelig etagelejlighed, tydelig beslægtet med Krieger-huset. Før 1800 var trapperummet i disse plantyper næsten altid helt gennemgaaende for at lejlighederne kunde faa baade indgang til stue og køkkenindgang.

Wildersplads 15. Slutningen af 1700-tallet. Stærkt reduceret udgave af det samme plansystem. Tilsvarende trappe- og skorstensplacering.

Studiestræde 8. Baghus. Slutningen af 1700-tallet. Plantypen er her bragt ned paa det absolute minimum: fire lejligheder pr. trappeafsats. Gennem et elfags køkken kommer man til kun een stue.

længdeskillerum i et hæfte mønstertegninger af bygmester I. C. Krieger et slags officielt stempel. Planen var meget klar: Gennem en port eller en gang kom man ind til en trappe, der laa til gaarden. Herfra var der indgang til køkkenet og en stue. Som regel laa køkkenet og en mindre stue mod gaarden, to—tre, undertiden kun et, rum til gaden.

Dette planskema blev varieret paa utallige maader, fra finere borgerhuse for en enkelt familie til smaalejligheder i flere etager over hinanden, og kunde bruges til huse baade paa meget brede og paa meget smalle grunde. Fælles for varianterne var, at de næsten altid manglede entre, samt en vis stivhed i planen som følge af, at lejlighederne som regel skulde opvarmes fra et enkelt ildsted. For de stærkest reducerede lejlighedstyper medførte dette, at al passage fra trappe til opholdsrum maatte foregaa gennem køkkenet.

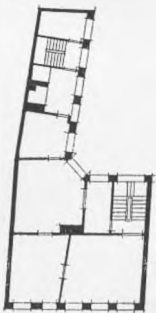
Gennem lang tid var disse ikke særlige praktiske og kun lidt differentierede lejlighedstyper tilfredsstillende for den almindelige københavnske borgerstand og først over hundrede aar efter, at plantypen havde haft sit gennembrud, mistede den sin førende stilling i boligbyggeriet.

Den sidste del af 1700tallet blev en betydningsfuld opgangstid for borgerskabet. Efter at de statsunderstøttede, toldopflaskede industriforetager fra merkantilismens tid var blevet afviklet, satte en naturlig industriel udvikling ind. De gamle mestres smaa værksteder afløstes af større værksteder, hjemmeindustri og manufaktur, og en egentlig byarbejderklasse begyndte at dannes.

En stærkt voksende efterspørgsel efter de allertarveligste og billigste boliger var betegnende for udviklingen. Familier, der helt disponerede over deres eget hus, blev stadig sjældnere, allerede omkring 1730 boede der gennemsnitlig 18 mennesker i hvert hus. Selv for forholdsvis beskedne lejlighedsstørrelser ser man en tendens til at gøre boligerne bekvemmere og til at skille rum med forskellig anvendelse klarere ud fra hinanden. Men ligesom i aarhundredets begyndelse, skulde der en stor brand til for at det nye for alvor kunde bryde igennem. Som direkte følge af denne brand, hvor 343 ejendomme brændte ned, kom der en række nye bygningsforordninger, raadstueplakat af 1795. Udover et stærkt udtalt ønske om, at lejlighederne fik adgang til to trapper, blev det bestemt, at alle udvendige mure skulde opføres som grundmur, gavle skulde forsynes med brandkamme, trægesimser forbydes, og der fastsattes bygningshøjder og minimumsmurtykkelser.

Det var blevet almindeligt at bygge huse, hvor trappen laa mere centralt og køkkenet placeredes saaledes, at det ikke vanskeliggjorde forbindelsen med de andre rum. I de mellemstore lejligheder blev entreen mere almindelig.

Ved genopbygningen efter branden fik en ny lidt større hustype den førende stilling, en type, hvor køkkenet og en sekundær trappe (i henhold til forordningerne) og efterhaanden nogle andre rum, skyder sig ud i en sidefløj. Denne plans naturlige konsekvens, typen med soverum i en sidefløj, spisestue i det indadgaaende hjørne og forbindelsesgang til køkkenet kom først i den senere del af 1800-tallet til fuld udfoldelse.

Skoubogade 4. Omkring aar 1800. Typisk totrappelejlighed med sidefløj. Særlig i planer, hvor mere end et enkelt opholdsrum var skudt ud i sidefløjen, har manglen paa særlig forbindelse til køkkenet været generende.

Københavnske boligtyper fra 1856 til 1914

En undersøgelse af Poul Kjærgård, Sven Dahlstrøm,
Stig Svanholt og Niels Schou

I begyndelsen af 1800tallet var byen efter en straalende opgangsperiode kommet i vanskeligheder.

Den store brand i 1795 og bombardementet 1807 havde lagt en mængde huse i aske. Pengene tabte deres værdi ved statsbankerotten 1813, og ved Norges løsrivelse mistede København et stort handelsopland. Øresundstolden trak handelen bort fra byen, det var billigere at indføre varerne via Hamburg, hvor en væsentlig del af mellemandleravancen blev.

Byen blev under disse vanskelige forhold tvunget ind i en langvarig stagnationsperiode, og først i 30erne begyndte virkningerne deraf at fortage sig. København blev nu oplagsplads og udskibningssted for det af landboreformerne styrkede landbrugs produkter, og efter opgøret med Slesvig-Holsten i treaarskrigen lukkede landet næsten helt for importen fra Hamburg. Handelen paa København tog atter fart, og handelsstanden, som i særlig grad var slaaet ned i de vanskelige aar, stod foran en ny opgangsperiode.

Denne fremgang for handelen fulgtes af et tilsvarende opsving for industrien. En lang række tekniske fremskridt, hvoriblandt udnyttelsen af dampmaskinen som drivkraft maa regnes for det vigtigste, havde sat udviklingen igang.

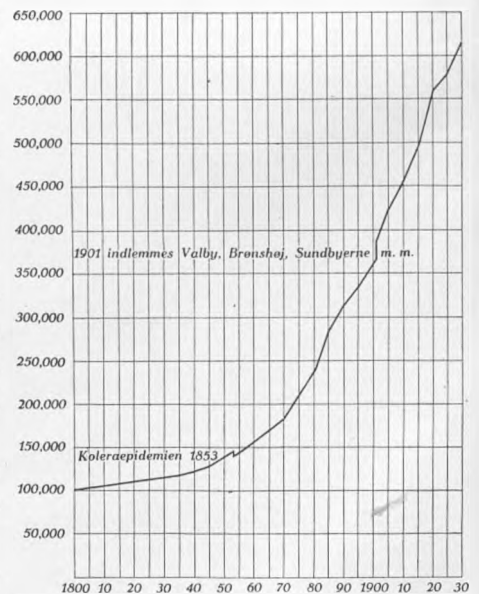
Industriens opblomstring skyldtes i ikke ringe grad den i 40erne stiftede initiativrige industriforening, der under haandværkerstandens protest opmuntrede borgerne til industriel foretagsomhed. Disse bestræbelser begunstigedes af gode finansieringsmuligheder, idet aktieselskabssystemet paa denne tid blev almindeligt, og det hastigt voksende jernbanenet mangedoblede afsætningsmulighederne. Allerede eksisterende industriforetagender rationaliseredes og mange nye selskaber stiftedes, hvoraf flere fik varig betydning, f. eks. Burmeister & Wains maskin- og skibsbyggeri og Carlsberg bryggerierne.

Den selvbevidste og foretagsomme borgerstand saa det nu som sin opgave at skaffe sig en politisk position, der svarede til dens betydelige økonomiske magtstilling, og efterhaanden lykkedes det ogsaa at faa bugt med enevælden.

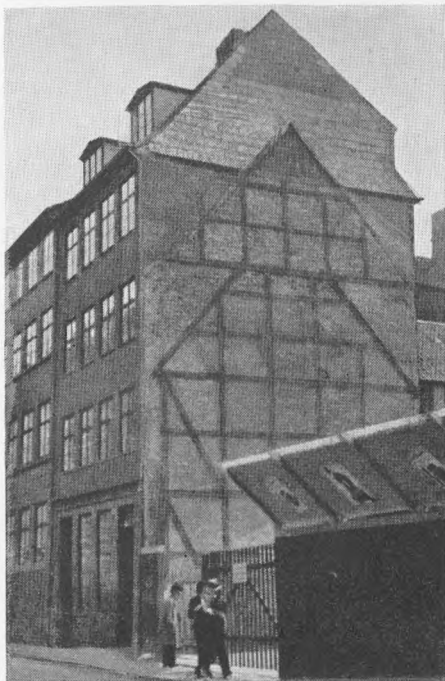
Ved en kommunallov af 1840 fik borgerne delvis indflydelse paa byens styre, i grundloven af 1849 blev der givet tilsagn om fuldstændigt selvstyre, og endelig i 1857 indfries dette løfte ved en ny kommunallov. Samme aar ophævedes Øresundstolden, og den gamle torve- og laugstvang afløstes af loven om næringsfrihed til stor gavn for den voksende handel og industri.

Med alle disse fremskridt var forudsætningerne skabt for byens forvandling fra kongelig embeds- og militærby til borgerligt regeret handels- og industriby.

De mange nydannede foretagender kaldte en mængde arbejdskraft til byen, og indbyggertallet voksede med rivende hast. Denne store invasion var byen imidlertid meget daarligt istand

Befolkningstallet i København fra 1800—1930

Gavl der er kommet til syne ved nedrivningerne i Vognmagergade. Et tydeligt vidne om de vanskelige aar inden voldene faldt, paabygningen er her sket i mindst 3 tempi.

til at modtage, idet pladsforholdene lod meget tilbage at ønske. Endnu i 1850 havde byen de samme grænser, som Kristian den 4. havde givet den 200 aar før.

København var en fæstningsby, og militærmyndighederne fordrede, at et stort areal, det saakaldte demarkationsterræn, ikke maatte bebygges bymæssigt. Indenfor demarkationslinien, som laa ved Falkonéallé-Jagtvejen, maatte der kun bygges smaa 1-etages træ- og bindingsværkshuse, som ved en eventuel krig hastigt kunde nedrives, saa fjenden ingen steder kunde finde dækning, men frit kunde beskydes fra voldenes bastioner.

Afstanden til arealerne paa den anden side af demarkationslinjen var alt for stor (ca. 3 km) til, at man med datidens trafikmidler kunde tænke paa at udvide byen bag den. Der var derfor ikke andet at gøre end at klumpe sig sammen bag voldene. Under stagnationsperioden 1800—1830 klarede man sig nogenlunde med pladsen, først 1831 naaede man op paa det samme antal huse som i 1807. Men allerede 1840 begyndte manglen paa grunde indenfor voldene at gøre sig gældende. Det blev nu almindeligt at bygge nye etager paa de gamle huse, bag- og sidehuse opførtes i mængde, og et stort antal kældere og lofter inddrogtes til beboelse. Typisk for tiden er Borgergade-Adelgadekvarteret, der i sit anlæg og sin første bebyggelse var helt fornuftigt, men paa grund af denne overbebyggelse nu hurtigt forslummedes.

Tilstanden blev efterhaanden ganske uholdbar, det var klart, at byen maatte udvides. Endelig i 1852 gav militæret efter for folkeopinionen, og det blev besluttet at flytte demarkationslinien til søernes indre linie. Koleraepidemien i 1853 viste, at denne udvidelse kom for sent. Sygdommens opstaaen og kolossale omfang skyldtes udelukkende den slette hygiejne i forbindelse med den uforsvarlige overbefolkning.

Byggeriet paa de frigivne arealer tog straks fart, og bestemmende for denne bebyggelse blev i høj grad den ændring i boligforsynings karakter, som efterhaanden var indtraadt. Tidligere havde byggeriet væsentligst været baseret paa selvfinansiering, hvorved det kun var de faa store rige borgerfamilier, der kunde bygge. De byggede sjældent udover deres eget behov, og fattigfolk maatte derfor indlogere sig i disse borgerhuses underste og øverste etager eller senere, da bag- og sidehuse blev almindelige, i disse, mens de velhavende boede til gaden.

I 1851 oprettedes imidlertid den første almindelige kreditforening. Dermed var der skabt mulighed for byggeri af lejeboliger i større stil. De nye kvarterer blev da ogsaa i overvejende grad behersket af etagehuse med smaalejligheder bestemte for den af industrialiseringen skabte nye samfundsklasse, lønarbejderne.

Den første bebyggelse udenfor voldene fandt sted, hvor forbindelsen med byen var bedst, nemlig hvor udfaldsvejene gennem Nørreport og Vesterport gik, først langs selve disse veje, Nørrebrogade og Vesterbrogade, senere ved nyudlagte veje, saaledes paa Nørrebro Murer-, Tømmer- og Smedegade og paa Vesterbro Viktoriagade og Absalonsgade.

Disse første anlæg fandt sted uden nogensomhelst plan. Først i 1856 vedtoges en byggelov for København. Denne fastsatte en række hygiejniske, brandmæssige og konstruktive krav til nybyg-

ninger paa baggrund af erfaringerne fra brandene og kolera-epidemien.

Før den tid havde der ganske vist existeret visse bestemmelser, bl. a. raadstueplakaten af 1795, som indeholdt bestemmelser om murtykkelser, hushøjder, brudte hjørner, skorstenes udførelse m. m. samt *ønsket* om 2 trapper til hver lejlighed. Endvidere indeholdt laugsforskrifterne en række anvisninger paa den haandværksmæssige udførelse, men disse forskellige bestemmelser, der ikke havde lovkraft, kunde vanskeligt haandhæves og gik til sidst næsten i glemmebogen.

Loven af 1856 kom til at indeholde alle disse krav, i enkelte tilfælde i skærpet form, saaledes blev det *paabudt*, at hver lejlighed i nye huse herefter skulde have adgang til 2 trapper. Denne lov kom til at præge de i de nærmest følgende aar opførte kvarterer, det forreste Vesterbro og Nørrebro og Gammelholmkvarteret.

15 aar efter den første byggelov kom i 1871 den anden, der dog kun indeholdt ret uvæsentlige ændringer. Den vigtigste bestemmelse var, at kravet om det ubebyggede areal forøgedes fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{3}$ udenfor voldene.

Allerede 4 aar efter maatte man supplere den med lov af 1875, som foreskrev de endnu gældende lysafstandsregler. Før den tid havde der overhovedet ikke paa dette omraade været nogen bestemmelser, hvad der i høj grad har præget de i tiden byggede kvarterer. Disse er paa Vesterbro Saxogadekvarteret og paa Nørrebro Fredensgade-Ryesgade og Skyttegade-Jærgadekvartererne.

I 1867 havde militæret endelig helt opgivet byen som fæstning. Den sidste strimmel demarkationsareal mellem søerne og voldene blev overladt til bebyggelse, og her opstod i 70erne Frederiksborggade-Nansensgade-kvarteret.

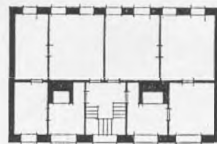
Byggeovens krav om adgang for hver lejlighed til 2 trapper har været i høj grad bestemmende for byggeriet efter 1856 og har gjort dette væsensforskelligt fra den foregaaende periodes.

Den ældste af de undersøgte typer, I₁, er kun forsynet med een trappe (den er opført 1856, først aaret efter fik byggeoven kraft udenfor voldene). Typen svarer nøje til ældre planer som f. eks. det viste hus fra Fiolstræde 27. En lille forstue med adgang til alle rum udgør den eneste forskel.

Efter 1857 er der ingen vej uden om de 2 trapper. Det er dog indlysende, at man af økonomiske grunde stadig har bestræbt sig for i hver enkelt ejendom at klare sig med saa faa trapper som muligt.

Et udtryk for en bebyggelses trappeforhold faas ved at dividere antallet af den paagældende ejendoms trapper med antallet af lejligheder pr. etage. Dette tal, der i undersøgelsen er kaldt *trappekvotienten*, behøver ikke at give begreb om trappeforholdene i brandmæssig henseende, men vil altid vise trappearrangementets økonomi, idet en høj kvotient giver et dyrt anlæg og en lav kvotient et tilsvarende billigt anlæg, (sml. eks. I₁₈, kvotient 1.25, med eks. I₁₀, kvotient 0.17).

I nogle af de ældste undersøgte typer, navnlig ved større lejligheder, kommer man straks ind paa det senere almindelige system med hoved- og køkkentrappe (eks. I₃ og I₇).

Fiolstræde 27. Typisk eksempel paa det lille etagehus efter branden 1795. Det store skorstensanlæg skal betjene alle rum, der bliver derfor ingen plads til forstue.

I andre tilfælde lader man loven ske fyldst ved at skaffe lejlighederne adgang til den anden trappe gennem en forbindelsesgang. Denne fremgangsmaade er især økonomisk fordelagtig ved smaa lejligheder, ved større typer (ex. I₂) skulde man synes, at den i dette tilfælde lige saa billige ordning med hoved- og køkken-trappe havde været at foretrække.

Typen med forbindelsesgang mellem 2-værelseslejligheder, hvorved der faktisk spares 2 trapper, har været uhyre almindelig. (Eks. I₄, I₅ og I₆).

At den imidlertid i brugsmæssig henseende har store mangler forstaas, naar man tænker paa, at en lejlighed har rum paa begge sider af korridoren, der tjener som forbindelsesgang. I mange tilfælde har man da ogsaa spærret gennemgangen mellem de 2 lejligheder og laast døren til trappen, saa at man faktisk havde almindelige 2-værelses lejligheder med adgang til kun een trappe, altsaa i strid med loven.

Interessant er en ansøgning af 1897 til bygningskommissionen angaaende en saadan lovovertrædelse, som er blevet opdaget af politiet, den lyder i uddrag:

„Siden der i Saxogade er etableret det af „Frelsens Hær“ oprettede natteherberge for hjemløse personer, ere beboerne af de tilstødende ejendomme udsatte for jevnlig ved nattetid at træffe vagabonder liggende og sove i korridoren mellem trapperne, hvad der er til stor gene. Kan dørene imidlertid tillades lukkede, er dette uvæsen forpurret“.

Fra den korte forbindelsesgang er springet ikke langt til det konsekvente korridorsystem, som vi har det i typerne I₈, I₉ og I₁₀. Ved disse ligger lejlighedernes værelser i forlængelse af hinanden ved den lange gang. Brugsmæssigt er typen bedre end den foregaaende, idet lejlighedernes rum staar i forbindelse med hinanden uden passage over gangen. Til gengæld er lejlighederne meget smaa og tit uden forstue, og de ofte mere end 30 m lange, knap 1 m brede gange er hverken direkte belyst eller ventileret. Et mere humant og ret almindeligt trappesystem er 2 overfor hinanden liggende trapper uden skillerum imellem, blot med en vis, formodentlig lovbestemt, indbyrdes afstand paa 9 alen. (Eks. I₆, I₁₂ og I₁₆).

Jævnside med den stærke udvikling i typedannelsen for de enkelte lejligheder følger en ændring i bebyggelsesmaaden for de samlede ejendomme.

Ved de ældste huse udenfor voldene er bebyggelsen den paa den tid traditionelle med en fløj parallel med gaden i grundens bredde, en port fører ind til gaarden, hvor der ofte er opført en lav stald- eller værkstedsbygning. (Eks. I₁).

Paa et senere tidspunkt, da gaderne (uden tvivl af økonomiske grunde) udlagdes med større afstand, og grundene som følge deraf fik en betydelig dybde, kunde de ikke udnyttes med tilstrækkelig fordel ved en saadan enkelt gadebygning.

Nye former for bebyggelse bliver derefter almindelige. Den mest nærliggende type er flere bag hinanden liggende parallelle huse. Medens tidligere mellem- og baghuse i almindelighed først var bygget længe efter forhuset (Adelgade-Borgergade), byggede man nu alle bygninger paa een gang. Et grelt eksempel er I₅, tre nøjagtig

ens huse med en indbyrdes afstand af 6,5 m og en afstand til naboskel paa knapt 2 m.

Allerede tidligt kommer man ind paa en anden udnyttelse, idet der vinkelret paa gadehuset skydes en fløj ind i gaarden. Denne fløj kan have almindelige trapper med adgang fra gaarden (eks. I₇, I₁₃, I₁₄ og I₁₆), eller den kan rumme et gangsystem; de egentlige korridorhuse er af denne type (eks. I₈, I₉, I₁₀ og I₁₂). I begyndelsen træffes det T-formede hus enkeltvis, men senere optræder det under bedre forhold i samlede bebyggelser med fælles lysgaarde. (Eks. I₁₄).

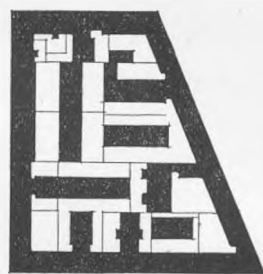
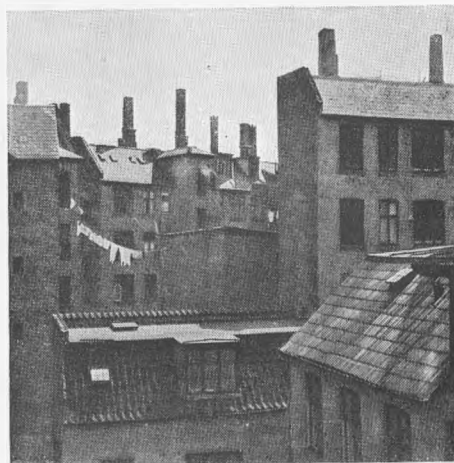
En sjælden form for bebyggelser med smaalejligheder er den vinkelformede bebyggelse, der er saa almindelig for større lejligheder. Formens sjældenhed skyldes uden tvivl, at den kræver et uforholdsmæssigt stort og dyrt trappeanlæg (eks. I₁₇, trappekvo-tienten).

Hele perioden kendetegnes af den planløse maade, hvorpaa grunden bebyggedes. Byggeføretagenderne var smaa, sjældent drejede det sig om mere end et enkelt hus med een opgang, og dette byggedes ganske vilkaarligt uden hensyn til de omkringliggende huse. Interessante er i saa henseende 3 i forlængelse af hinanden liggende ejendomme (eks. I₁₅, I₁₆ og I₁₇). Fra gaden ser de ganske ens ud, men bebyggelsesformen er vidt forskellig.

De store byggeperioder i 70erne og 80erne hører til de sørgeligste i byens historie. I disse aar opførtes i tusindvis af smaa usle lejligheder med snævre, mørke rum og elendige trappeforhold. For byggespekulationen gjaldt det udelukkende at sikre sig den største udnyttelse ved at holde lejlighedernes standard nede paa lovens absolutte minimum. Skønt man i byen havde de sørgeligste erfaringer for, hvad overbefolkning kan medføre (koleraepidemien), byggedes der i disse aar nye mægtige slumkvarterer. Ingen tænkte paa eller mægtede at bremse det vilde udnyttelsesbyggeri. Lejere var der nok af, den stadig voksende industri kaldte i tusindvis af folk til byen. De mangelfulde trafikforhold gjorde det nødvendigt at gøre afstanden mellem bolig og arbejdssted saa kort som mulig, og arbejdernes ringe løn tillod dem ikke at stille fordringer i nogen retning til boligernes kvalitet. Der var altsaa for disse folk kun eet valg, de trange lejligheder paa broerne.

Medens lejlighederne i de første huse udenfor voldene var temmelig store, begyndte i 70erne for alvor produktionen af smaa lejligheder. Denne fremmedes i høj grad ved loven om arealskatten af 1802, der bestemte, at alle lejligheder under 69 kvadratalen (ca. 27 m²) kunde fritages for denne skat. I 1873 udvidedes bestemmelsen til at gælde alle lejligheder under 80 kvadratalen (ca. 31,5 m²) og resultatet blev, at man bestræbte sig for at holde lejlighederne nede under dette utilstrækkelige minimum. Fra denne periode er det derfor ikke ualmindeligt at træffe køkkener paa under 3 m², og ofte er lejlighedens største rum ikke engang 10 m².

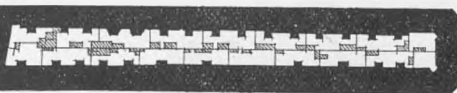
Byggelovene af 1871 og 1875 viste sig meget snart mangelfulde. I 1878 nedsattes derfor et revisionsudvalg, men først 11 aar derefter vedtoges i 1889 en ny lov, den endnu gældende, hvis væsentligste tilføjelser var krævet om en gadebredde paa 30 alen (18,83 m) mod de tidligere forlangte 20 alen (12,55 m) og endvidere

Perioden 1856 til ca. 1880

Planløs overbebyggelse, dybe uensartede grunde, vidt forskellige bygninger, smaa irregulære gaarde.

1889–1900

Perioden ca. 1880 til ca. 1900

Planmæssig overbebyggelse, smalle ligedannede grunde, ensartede bygninger (redkamshuse), gaardareal opdelt af plankeværker og cykleskure.

fordringerne til beboelsesrum, et gulvareal paa mindst 15 kvadrat- alen (5,91 m²) og vindue til det fri. Det eneste krav lovene af 1856 og 1871 havde stillet til saadanne rum var en minimums- højde paa 4 alen (2,51 m).

Produktionen af de helt smaa lejligheder standser herefter brat og lejlighedernes gennemsnitsareal stiger betydeligt, idet den af loven krævede forøgelse af de mindste rum, køkken og pigeværelse, au- tomatisk breder sig til de andre rum.

Da loven af 1889 forbød de lange fællesgange og krævede 3 døre mellem de 2 trapper, indskrænkedes mulighederne for stærkt ud- nyttede bebyggelser betydeligt. Den eneste mulige anbringelse af trapperne bliver herefter den i mange aar eneraadende med hoved- og køkkentrappe.

Bebyggelsesmaaden ændres samtidig tydeligt. De nyudlagte gader bliver bredere og anbringes tættere, hvorved grundenes dybde aftager. Der bliver herefter ikke plads til bag- og sidehuse, men grundenes udnyttelse sikres dog ved at den kostbare façadelængde indskrænkes saa meget som muligt. For at opnaa dette maa køkkener og køkkentrapper skydes ud i gaarden. Her faas en mængde indadgaende hjørner, hvor det tit kniber med at over- holde lysafstandsreglerne. Et særligt tydeligt eksempel paa bestræ- belserne for at løse denne opgave er eks. I₁₈.

De udskudte trappetaarne er kendetegnet for bebyggelser fra denne periode. De samles tit i lange smalle karréer, den saakaldte redekamsbebyggelse, med det sparsomme gaardareal opdelt af plankeværker og skure. Karakteristisk for tiden er ogsaa de flade skifertage, der tillod en udnyttelse i højden til lovens grænse og samtidig dannede en værdig afslutning paa den italienske palads- façade, som selv de billigste huse smykkedes med paa bekostning af reelle værdier.

1900—1914

I begyndelsen af goerne var byggeriet svundet betydeligt ind, men omkring aarhundredskiftet tog det et nyt mægtigt opsving. Store kvarterer bebyggedes, saaledes Sønder Boulevardkvarteret, det ydre Nørrebro, Islands Brygge, Aladdinkvarteret og en del i de i 1901 indlemmede distrikter (ved deres indlemmelse var byens areal vokset til det tredobbelte fra ca. 2300 ha til ca. 7000 ha, medens folketallet kun steg med 5¹/₂ pct.).

Det ukontrollerede vilde byggeri førte imidlertid snart til over- produktion, og de ledige lejligheders antal steg i foruroligende grad. Bankkrisen i 1908 gjorde brat ende paa alt byggeri, og i de følgende aar opførtes kun ganske faa lejligheder, i 1911 saaledes kun 650 mod 6500 i 1903.

Denne standsning i nybyggeriet medførte i løbet af faa aar bolig- nød, idet den store reserve af ledige lejligheder efterhaanden op- brugtes, og i 1916 havde situationen antaget en saa truende karakter, at stat og kommune maatte gribe ind.

I planerne for smaalejligheder i perioden 1900—1914 er ikke mange variationer fra den af loven i 1889 skabte normaltype med hoved- og køkkentrappe. Den vigtigste ændring i selve planen er indførelsen af nye installationer.

Vandklosettet blev almindeligt kort efter 1900. Ved smaalejlig- heder lagdes det ofte paa køkkentrappen til brug for flere familier (eks. II₂₁); først senere fik hver lejlighed sit eget w.c., (eks. II₂₄ og

de følgende typer). Før vandklosettets indførelse kunde man i enkelte tilfælde træffe tøndeklosetter i etagerne (eks. I₇ og I₁₄), men langt det almindeligste var retiradebygninger i gaardene.

Ogsaa kogegassen bliver almindelig omkring aarhundredskiftet, og skorstensanlægget simplificeres betydeligt derved. Paa typerne fra midten af 1800tallet (eks. I₁) fandtes endnu det aabne ildsted, der krævede en skorsten af uhyre dimensioner. I 70erne blev det almindeligt med støbejernskomfurer, der kunde føres til en normal 9" skorsten, (eks. I₄ og flere typer helt op til II₂₇). Med gas-sens indførelse forsvinder skorstenen endelig helt fra køkkenet (eks. II₂₈, II₃₁ og II₃₂).

Den væsentligste forskel paa 1900—1914 perioden og den nærmest foregaaende ligger i udformningen.

Bebyggelsesmaaden betegner en reaktion mod 80ernes og 90ernes trøstesløse retlinede gadeanlæg. Man tilstræber nu et mere romantisk gadebillede med krumme gader og kraftige forsætninger i façaderne.

Ogsaa i disses udformning bryder man med den foregaaende periode. Puds og stuk fortrænges af den rene murstensflade, og de flade skifertage erstattes af stejle tegltage, hvorfra høje gavlparter skyder sig frem, og sammen med karnapper og altaner bryder gadeflugten.

Byggeforetagerne vokser i omfang, og det er karakteristisk, at selv byggeriet af smaa lejligheder paa denne tid overlades til arkitektstanden, der tidligere almindeligvis kun var blevet tilkaldt ved façadernes udformning. Blandt arkitekterne selv sporer man en stadig stigende interesse for boligbyggeri og byplanlægning, og denne interesse resulterer i nye tiltalende boligkvarterer, bygget efter en samlet plan under ledelse af periodes betydeligste folk.

Litteraturfortegnelse:

J. P. Trap: København og Frederiksberg, 1929, (fyldig litteraturfortegnelse).

Salmonsens Konversationsleksikon: Afsnittet om København.

Københavns Kommunalkalender, 1934.

Kraks Tidstavler, 1930.

Villads Christensen: København 1848—1857, 1912.

Heinrich Hansen: Bygningskommissionens Historie, 1906.

Heinrich Hansen: Historiske Meddelelser om Københavns Bygningsvæsen, 1931.

Carl Bruun: København.

O. C. Nielsen: Københavns Historie og Beskrivelse.

Stadsingeniørens Direktorat: Københavns byplanmæssige Forhold, 1932.

Jens Warming: Danmarks Erhvervs- og Samfundsliv.

Jens Warming: Boliglovgivning (fyldig litteraturfortegnelse).

Thalbitzer: Kreditkassen for Husejere i København 1797—1922.

V. Schou: Byggevirksohmheden i Danmark i de sidste 75 Aar, 1911.

Søren Hansen: Bygningslovgivningens sanitære Hovedopgave, 1903.

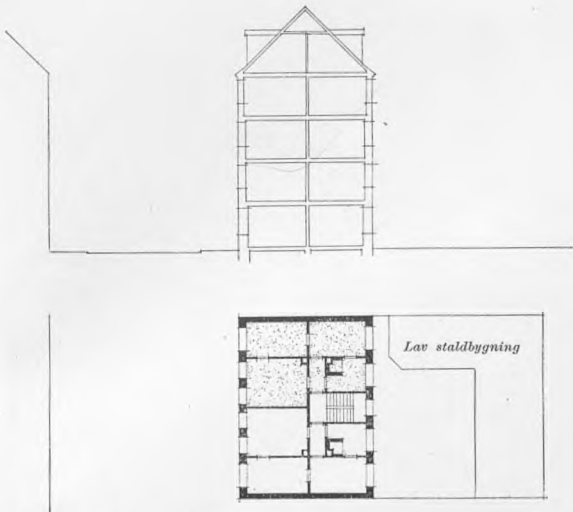
Arkitektforeningens Tidsskrift I, 1908.

Tidsskriftet Før og Nu.

Perioden ca. 1900 til ca. 1916

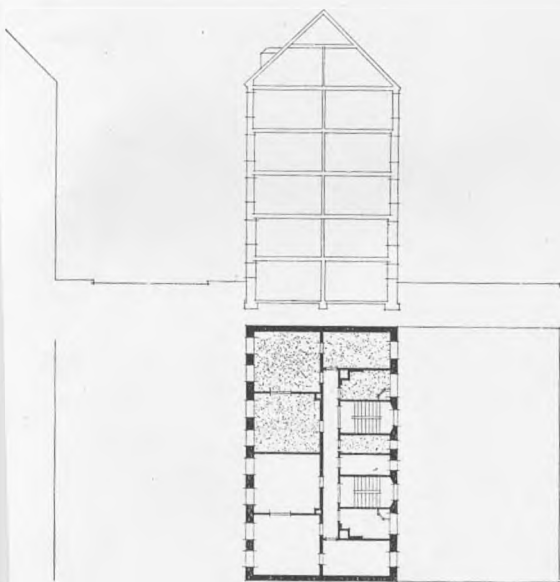
Romantisk bebyggelsesform, krumme gader, mange spring i façaderne, hele karéen bygget paa een gang og efter samlet plan, gaardarealet aabent og frit.

- 1 Beliggenhed: Eskildsgade 5
- 2 Opførelsesaar: 1856
- 3 Antal beboelsesetager: 5
- 4 Lejlighedstype: 3 værelser
- 5 Bruttoareal: 51,5 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 4,4 m², største rum 12 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 2
- 8 Grundareal: 240 m²
- 9 Bebyggt areal: 103 m² og staldbygning 73 m², ialt 176 m²
- 10 Trappekvotient: 0,50

Typisk eksempel paa den allerførste bebyggelse udenfor voldene. Baaede i plan og façade en direkte efterkommer af empiretidens lille borgerhus.

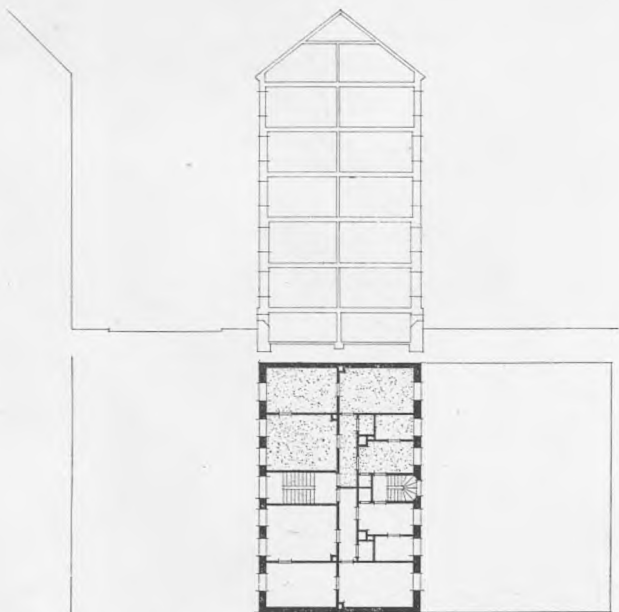
- 1 Beliggenhed: Dannebrogsgade 16
- 2 Opførelsesaar: 1860
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 3 værelser og kammer
- 5 Bruttoareal: 83 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 5,9 m², pigeværelse 4,05 m², største rum 16,8 m²
- 7 Antal lejlighed pr. etage: 2
- 8 Grundareal: 342 m²
- 9 Bebygget areal: 166 m² og staldbygning 63 m², ialt 229 m²
- 10 Trappekvotient: 1,00

Usædvanlig trappeanbringelse for større lejligheder. Trapperne fungerer begge som hovedtrappe for een lejlighed i hver etage og kun i brandtilfælde benyttes forbindelsen mellem dem.

1

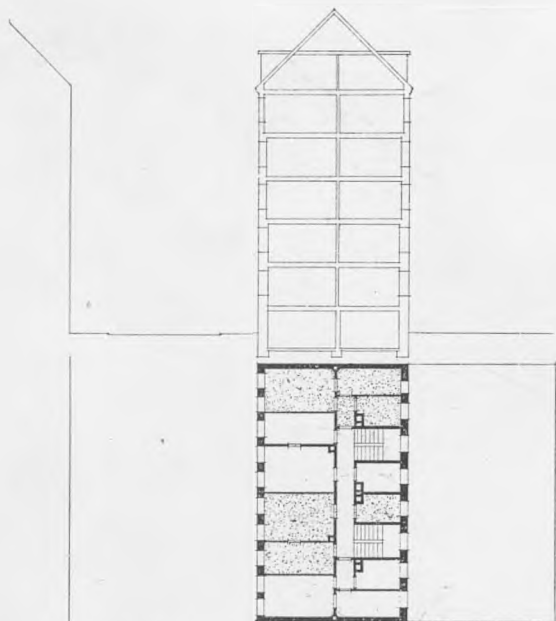
2

- 1 Beliggenhed: Viktoriagade 21
- 2 Opførelsesaar: 1869
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 3 værelser med kammer
- 5 Bruttoareal: 89 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 7 m², pigeværelse 3,85 m², største rum 16,5 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 2
- 8 Grundareal: 377 m²
- 9 Bebygget areal: 178 m²
- 10 Trappekvotient: 1,00

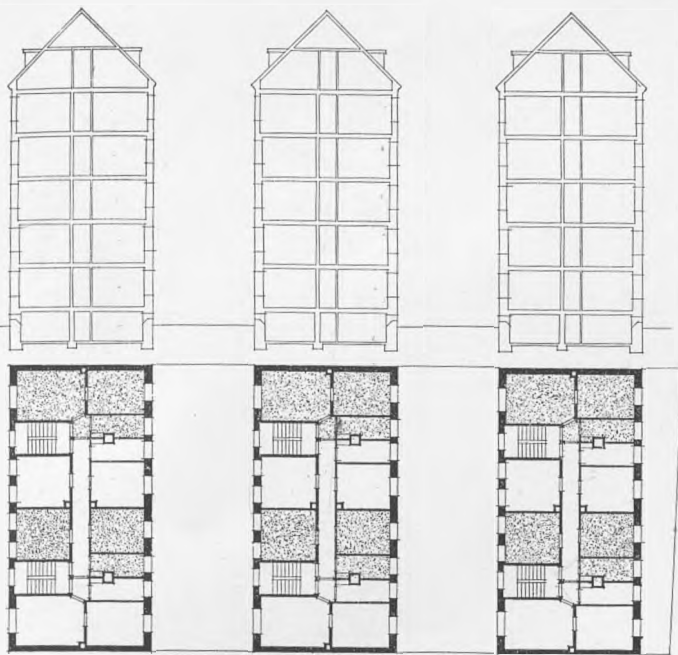
De to trapper har faaet forskellige funktioner. Repræsentations-trappen til gaden og den mindre køkkentrappe til gaarden. Hver lejlighed har direkte adgang til begge trapper.

- 1 Beliggenhed: Slotsgade 21
- 2 Opførelsesaar: 1873
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 42,1 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 5,2 m², største rum 14,2 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4
- 8 Grundareal: 330 m²
- 9 Bebygget areal: 167 m²
- 10 Trappekvotient: 0,50

Forbindelsesgangen mellem smaa lejligheder er særlig økonomisk, idet der faktisk spares to trapper. Naar forbindelsen spærres, som det sikkert til er sket, faas almindelige 2 værelses lejligheder med trappesystem ganske som I₁.

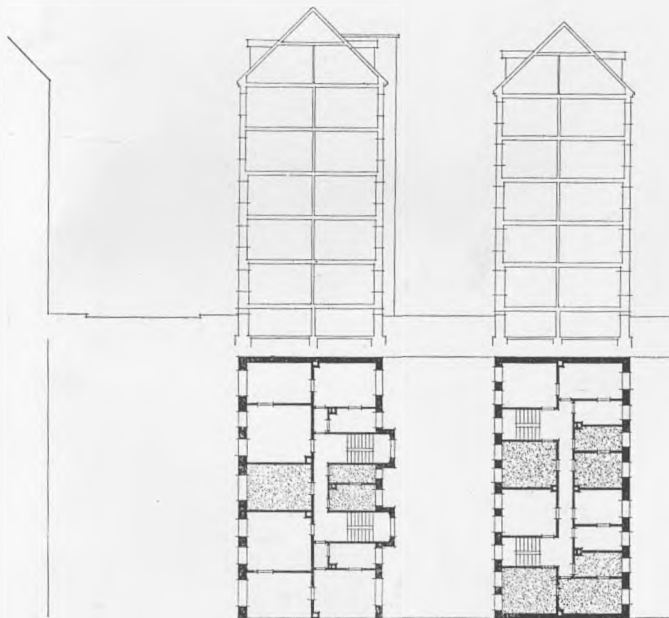

- 1 Beliggenhed: Saxogade 19
- 2 Opførelsesaar: 1874
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 44,5 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 4,7 m², største rum 14,4 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4 pr. hus, ialt 12
- 8 Grundareal: 840 m²
- 9 Bebygget areal: 530 m²
- 10 Trappekvotient: 0,50

Tre ganske ens samtidige huse med forbindelsesgang. Paa hele grunden, der er paa størrelse med en almindelig villagrund, bor 172 mennesker.

15

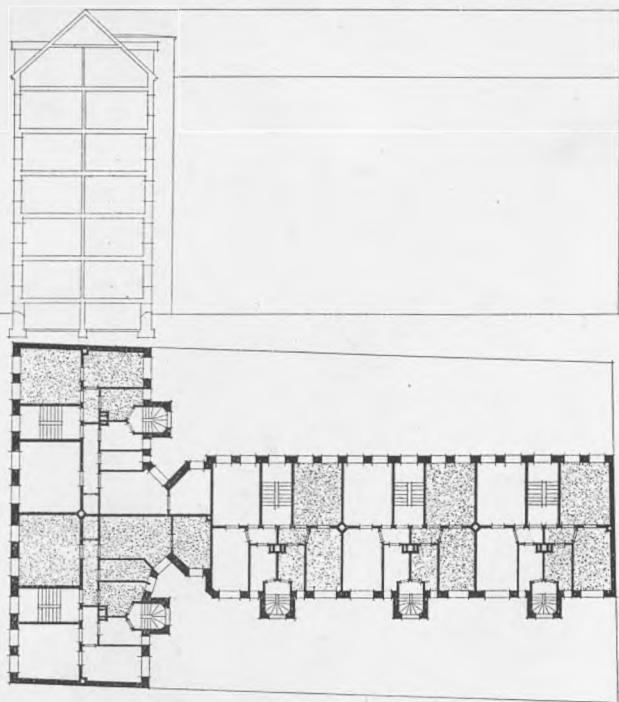
- 1 Beliggenhed: Absalonsgade 36
- 2 Opførelsesaar: 1874
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: forhus: 3 værelser og 1 værelse, bagehus: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 3 værelser 66,6 m², 1 værelse 31,3 m², 2 værelser 37,5 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 3,6 m², største rum i forhus 15,5 m², i bagehus 10 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: forhus 2 stk. 3 værelses og 1 stk. 1 værelses med kammer, bagehus 4 stk. 2 værelses
- 8 Grundareal: 770 m²
- 9 Bebygget areal: 454,5 m²
- 10 Trappekvotient: forhus 0,66, bagehus 0,50

Denne bebyggelse, der ogsaa er forsynet med forbindelsesgang, fortsætter den gamle tradition med bedre lejligheder mod gaden, modsat I₅.

16

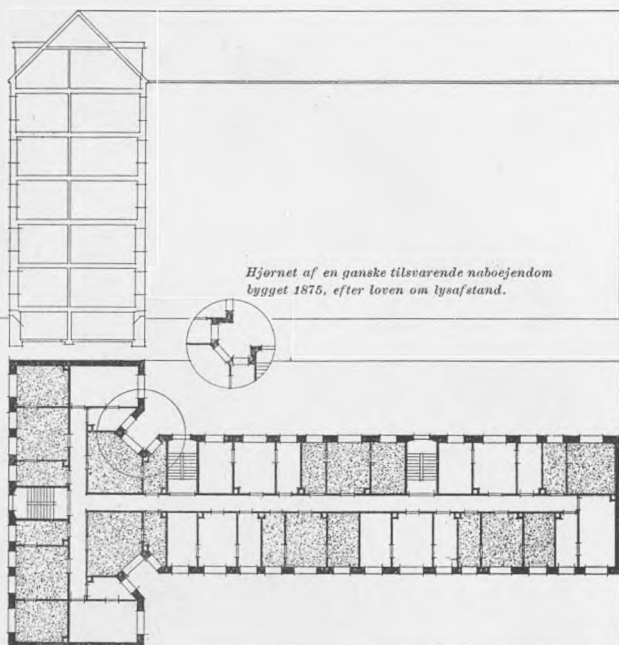
15

- 1 Beliggenhed: Vesselsgade 22
- 2 Opførelsesaar: 1868
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser og 2 værelser med 2 kamre
- 5 Bruttoareal: 2 værelser 42 m², 2 værelser med 2 kamre 68 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 4,5 m², pigeværelse 3,24 m², største rum 18,4 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 8 stk. 2 værelses og 2 stk. 2 værelses med 2 kamre
- 8 Grundareal: 1285 m²
- 9 Bebygget areal: 482 m² og forhus 208 m², ialt 690 m²
- 10 Trappekvotient: 1,00

T-formet hus med almindeligt hoved- og køkkentrappesystem. Trappeanbringelsen nødvendiggør to porte gennem forhuset.

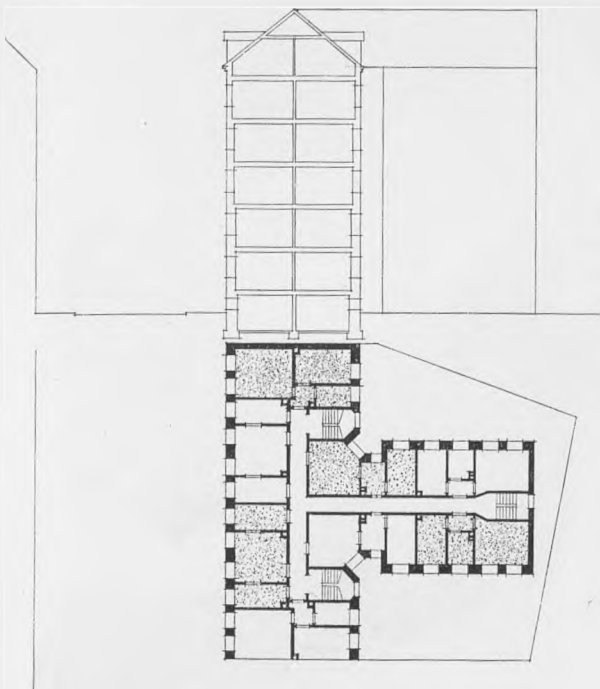

Hjørnet af en ganske tilsvarende naboejendom bygget 1875, efter loven om lysafstand.

- 1 Beliggenhed: Fredensgade 14
- 2 Opførelsesaar: 1874
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser og 1 værelse
- 5 Bruttoareal: 2 værelser 40 og 30 m², 1 værelse 30 og 24 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 3,9 m², største rum 11 m² og 9,1 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 9 stk. 2 værelses og 6 stk. 1 værelses
- 8 Grundareal: 760 m²
- 9 Bebygget areal: 446 m²
- 10 Trappekvotient: 0,20

T-formet hus med korridorsystem. Gangen er 33 m lang og uden direkte lys. Lejlighederne har ingen forstue.

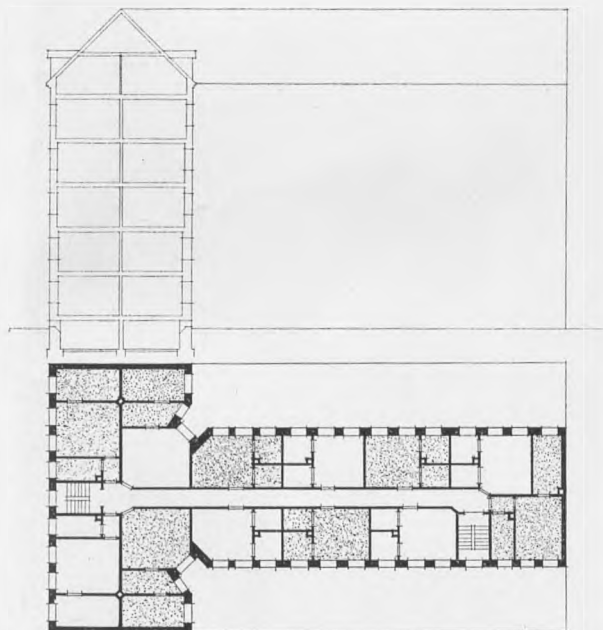

- 1 Beliggenhed: Fiskergade 5 og 7
- 2 Opførelsesaar: 1875
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 40,4 og 34,8 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 3 m², største rum 11 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 8
- 8 Grundareal: 426 m²
- 9 Bebygget areal: 281 m²
- 10 Trappekvotient: 0,38

Mindre korridorhus med temmelig gode trappeforhold (stor trappekvotient)

I₉

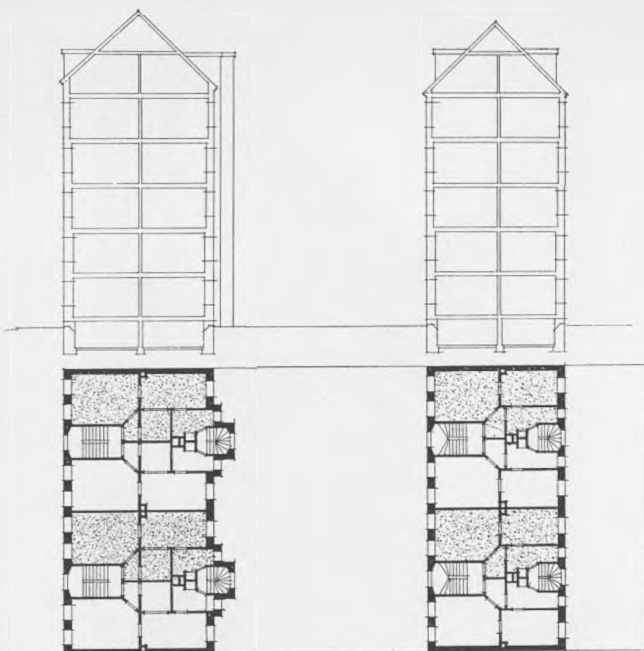

- 1 Beliggenhed: Skyttegade 26 og 28
- 2 Opførelsesaar: 1874
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser, 1 værelse med alkove
- 5 Bruttoareal: 2 værelser 41,4 m², 1 værelse med alkove 26,7 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 3,1 m², største rum 14,4 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 5 stk. 2 værelses og 7 stk. 1 værelses med alkove
- 8 Grundareal: 590 m²
- 9 Bebygget areal: 383 m²
- 10 Trappekvotient: 0,17

Korridorhus med meget lille trappekvotient. I værelseslejlighederne er de mindste, der er truffet ved undersøgelsen

I₁₀

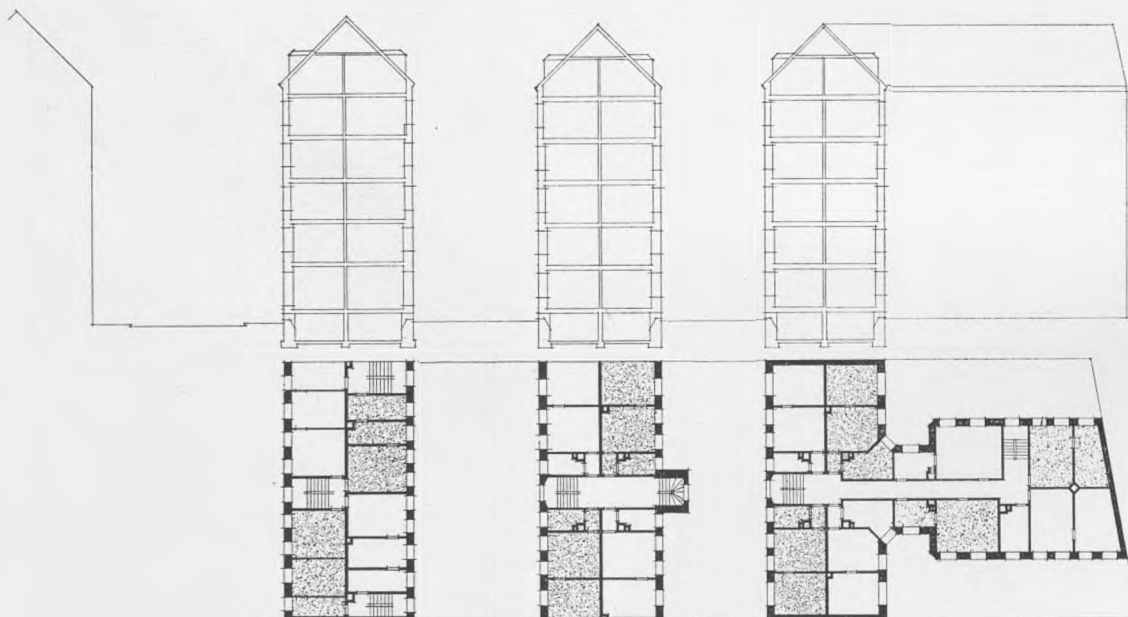

- 1 Beliggenhed: Saxogade 39, 41 og 43
- 2 Opførelsesaar: 1879
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: forhus 2 værelser med alkove, baghus 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 2 værelser med alkove 47,5 m², 2 værelser 43,5 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 4,3 m², største rum 12,8 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4 i forhus, 4 i baghus
- 8 Grundareal: 740 m²
- 9 Bebygget areal: forhus 190 m², baghus 173,5 m², ialt 363,5 m²
- 10 Trappekvotient: 1,00

I Forhuset har man ved at skyde køkkentrappen ud i garden faaet plads til en alkove. Husene er ivoirigt ganske ens

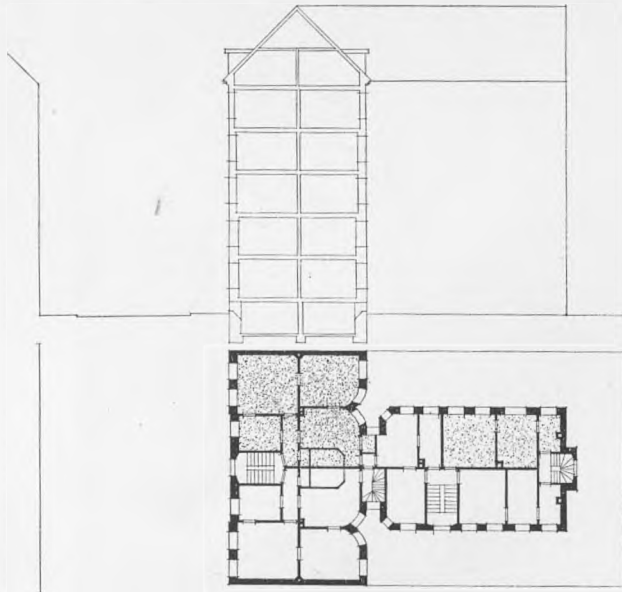
I₁₁

- 1 Beliggenhed: Absalonsgade 37
- 2 Opførelsesaar: 1875
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: Forhus 2 værelser, mellemhus 2 værelser, baghus 2 værelser og 1 værelse
- 5 Bruttoareal: 2 værelser 36 m², 1 værelse 32 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 2,7 m², største rum 10 og 14 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4 i forhus, 4 i mellemhus, 8 i baghus
- 8 Grundareal: 920 m²
- 9 Bebygget areal: 546 m²
- 10 Trappekvotient: forhus 0,75, mellemhus 0,50, baghus 0,25

Fotografi udeladt af pladshensyn, husets ydre svarer imidlertid nøje til I₁₁. Interessant bebyggelsesform, der repræsenterer 3 forskellige trappesystemer, adskille hoved- og køkkentrapper, 2 trapper i aaben forbindelse og et korridorsystem. Ensidige lejligheder (sml. huset studiestræde 8, side 89)

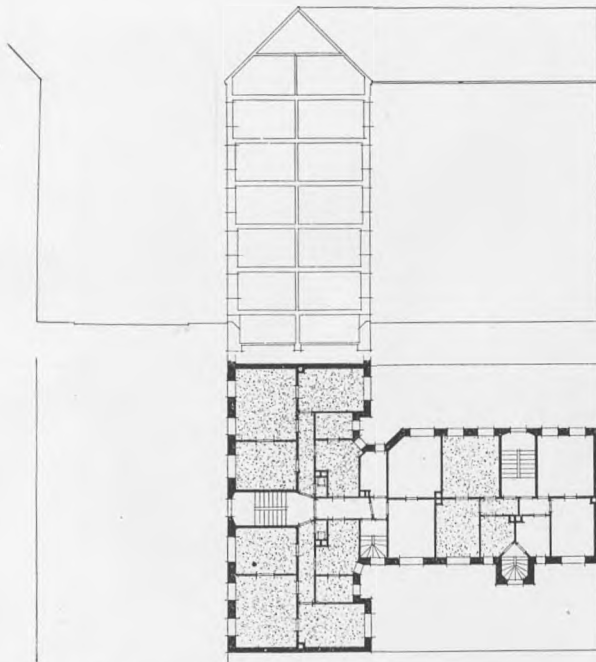
I₁₂

- 1 Beliggenhed: Vævergade 8
- 2 Opførelsesaar: 1875
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser med 2 kamre, 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 2 værelser med 2 kamre 69 m², 2 værelser 31,5 og 39 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 3,6 m², pigekammer 2,65 m², største rum 14,4 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 2 stk. 2 værelses med 2 kamre, 2 stk. 2 værelses
- 8 Grundareal: 400 m²
- 9 Bebygget areal: 245 m²
- 10 Trappekvotient: 0,80

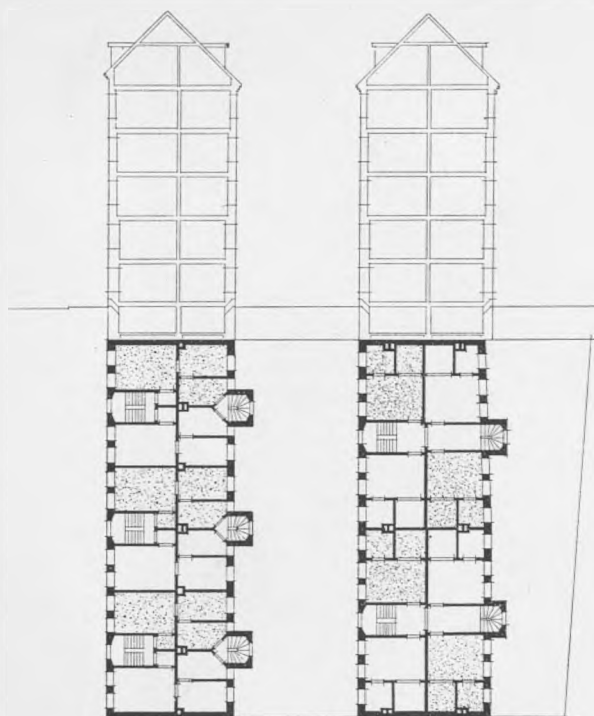
Typisk plan for et mindre T-formet hus. Store lejligheder til gaden. I køkkenet et ganske lille ubelyst rum, oprindeligt pigeværelse, der senere er brugt til installation af w. c.

- 1 Beliggenhed: Oehlenschlägersgade 69
- 2 Opførelsesaar: 1885
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 3 værelser med kammer, 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 3 værelser med kammer 84 m², 2 værelser 49,4 og 45 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 4,6 m², pigeværelse 4,1 m², største rum 18,4 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 2 stk. 3 værelses med kammer 3 stk. 2 værelses
- 8 Grundareal: 456 m²
- 9 Bebygget areal: 307 m²
- 10 Trappekvotient: 0,80

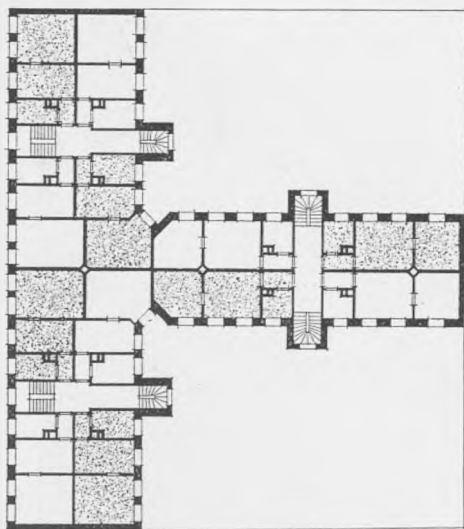
Tilsvarende plan. Gangen mellem trappen til gaden og køkkentrappen er køkkengang for de store lejligheder og hovedadgang til den lille lejlighed. Etageklosetter i lejlighederne til gaden. Ejendommen er led i en samlet bebyggelse med fælles lysgaarde

- 1 Beliggenhed: Saxogade 43
- 2 Opførelsesaar: 1877
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: Forhus 2 værelser, baghus 1 værelse med alkove
- 5 Bruttoareal: 2 værelser 36,3 m², 1 værelse med alkove 27 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken i forhus 5 m², i baghus 3,4 m², største rum i forhus 11,2 m², i baghus 10,6 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 6 i forhus, 8 i baghus
- 8 Grundareal: 770 m²
- 9 Bebygget areal: 433 m²
- 10 Trappekvotient: Forhus 1,00, baghus 0,50

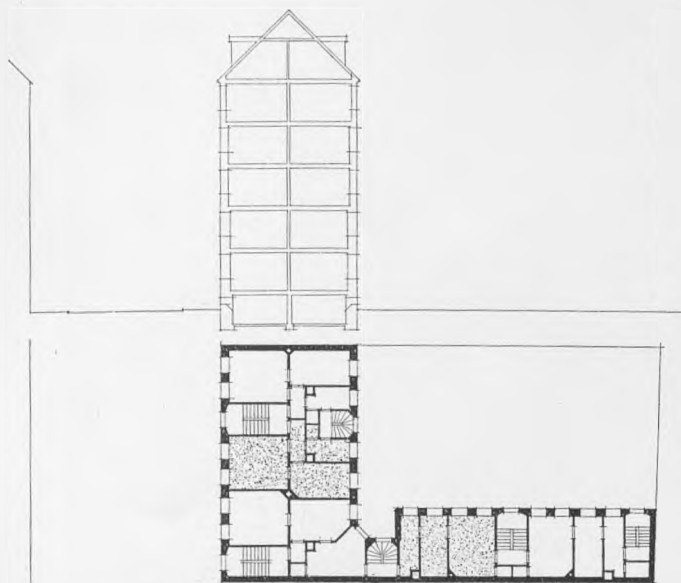
I forhuset almindelige 2 værelses lejligheder med hoved- og køkken-trappe. I baghuset smaa ensidige 1 værelses lejligheder.

- 1 Beliggenhed: Saxogade 38-40
- 2 Opførelsesaar: 1878
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 39,6 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 3,6 m², største rum 13,5 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 12
- 8 Grundareal: 900 m²
- 9 Bebygget areal: 437,7 m²
- 10 Trappekvotient: 0,50

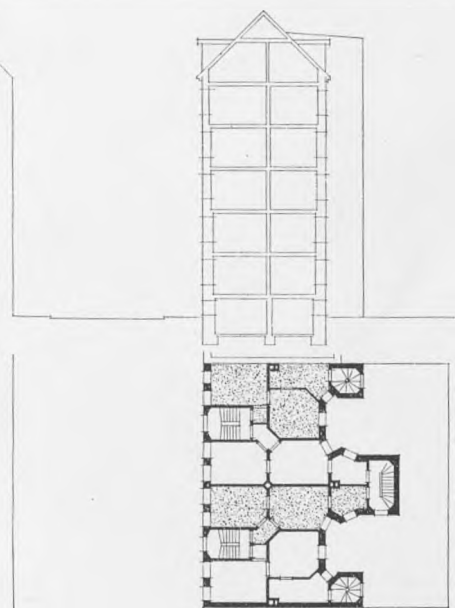
Ensidige lejligheder med 9 alen lang aaben trappeforbindelse. Snittet svarer nøje til nabohusene I₁₅ og I₁₇. Alle 3 huse ligner hinanden fra gaden, men er af vidt forskellig bebyggelsesform.

- 1 Beliggenhed: Saxogade 32, 34 og 36
- 2 Opførelsesaar: 1879
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 46,5 m², 49 m², 57 m², 45 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 3,9 m², største stue 11,3 m² og 13,6 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 5
- 8 Grundareal: 450 m²
- 9 Bebygget areal: 241,4 m²
- 10 Trappekvotient: 1,20

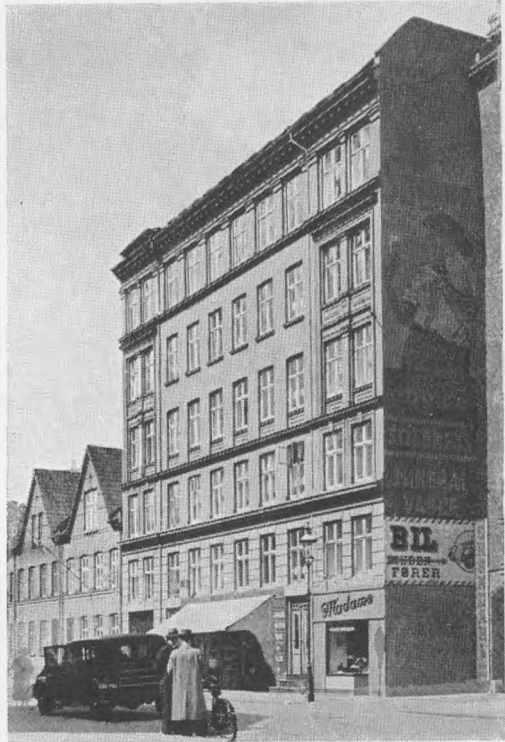
Vinkelbebyggelse, sjælden for smaa lejligheder paa grund af det dyre trappeanlæg (stor trappekvotient).

- 1 Beliggenhed: Jærggade 17 og 19
- 2 Opførelsesaar: 1882
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 40 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 4,25 m², største rum 10,3 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4
- 8 Grundareal: 255 m²
- 9 Bebygget areal: 160 m²
- 10 Trappekvotient: 1,25

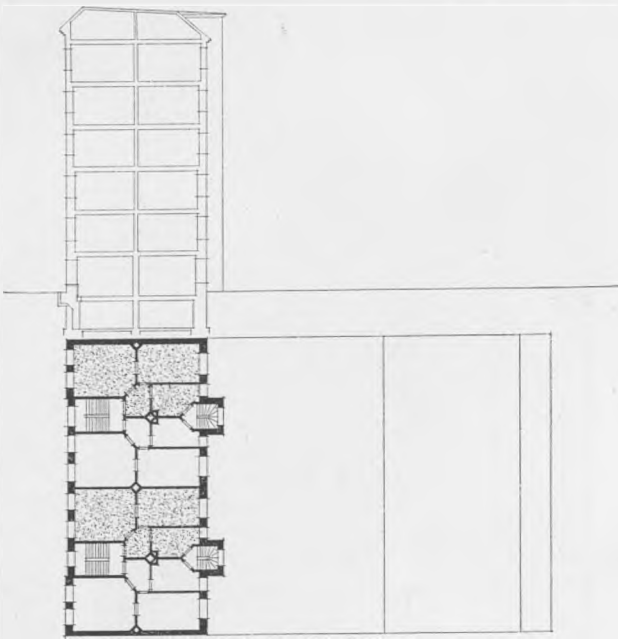
Typisk bebyggelse paa smal grund, den stærkt opløste gaardfaçade skyldes bestræbelser for at overholde lovens lysafstandsregler samtidig med at opnaa den størst mulige bebyggelsesgrad.

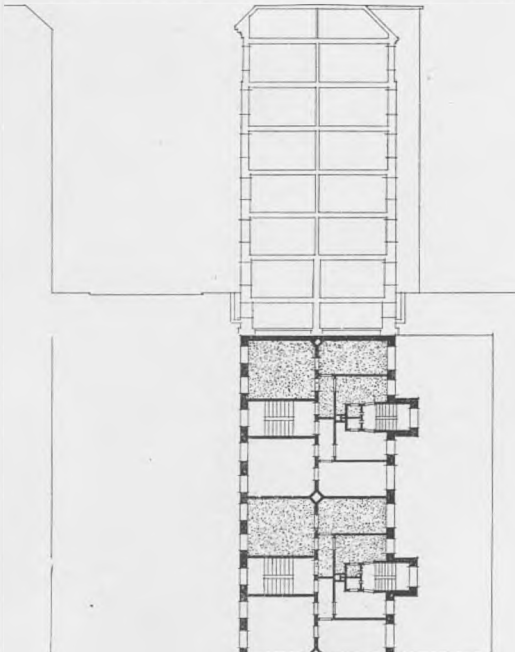
Det flade skijertag er karakteristisk for Soerne. Huset er i højden udnyttet til lovens grænse. Man har derved indtjent en rummelig pulterkammeretage og samtidig undgået kvistlejligheder

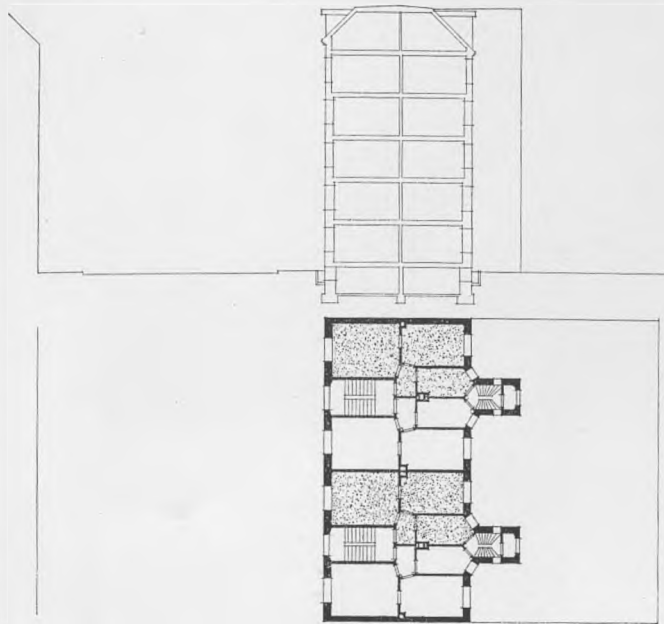
Systemet med hoved- og køkkentrappe blev eneraadende efter loven af 1889, der forbød korridorer og krævede 3 døre mellem trapperne.

- 1 Beliggenhed: Olufsvej 6 og 6 A
- 2 Opførelsesaar: 1886
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 45 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 5,3 m², største rum 13 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4
- 8 Grundareal: 62,4 m²
- 9 Bebygget areal: 187 m² + bagbygninger 176 m²
- 0 Trappekvotient: 1,00

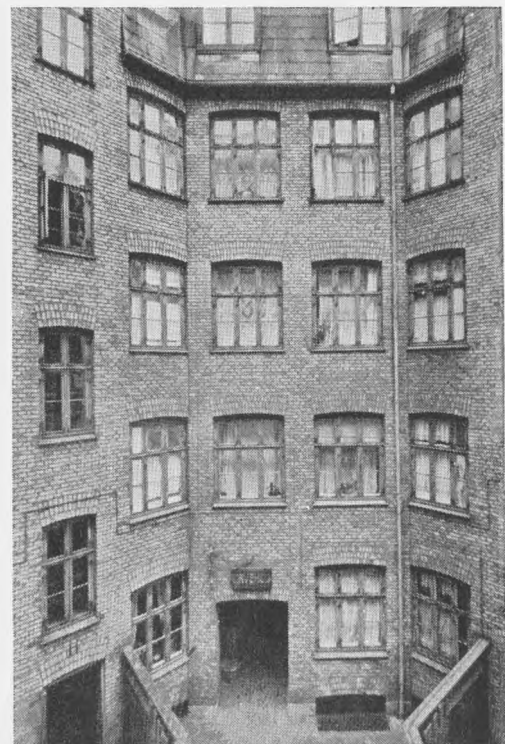
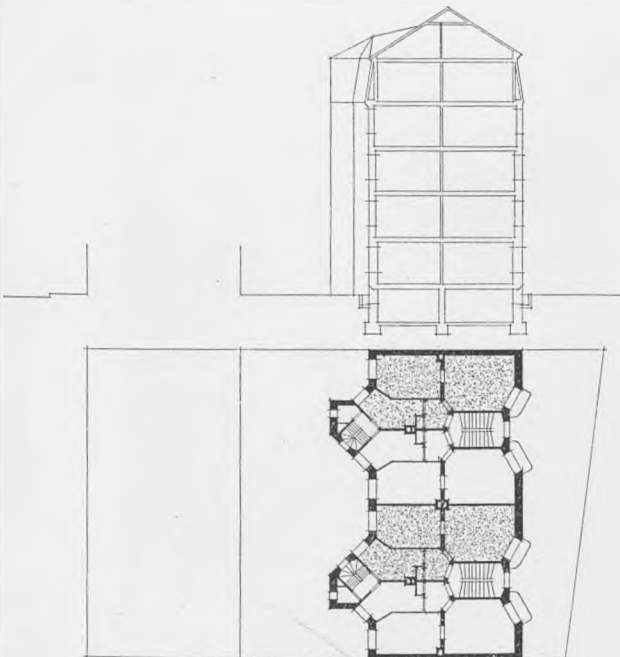

- 1 Beliggenhed: Aalborggade 16 og 18
- 2 Opførelsesaar: 1892
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 54 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 5,94 m², største rum 16 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4
- 8 Grundareal: 34,4 m²
- 9 Bebygget areal: 217,5 m²
- 10 Trappekvotient: 1,00

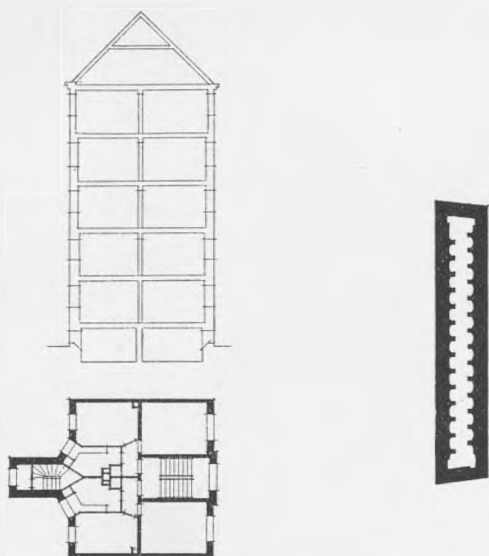
Vandklosetter anbragt paa trappeafsætterne til brug for flere familier.

- 1 Beliggenhed: Flensborggade 49—51
- 2 Opførelsesaar: 1902
- 3 Antal beboelsesetager: 6
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 52 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 5,4 m², største rum 15 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4
- 8 Grundareal: 440 m²
- 9 Bebygget areal: 208 m²
- 10 Trappekvotient: 1,00

Havehus med altaner opført bag et ældre forhus. Façaderne tydelig dikteret af lysafstandsreglerne.

- 1 Beliggenhed: Absalonsgade 28
- 2 Opførelsesaar: 1903
- 3 Antal beboelsesetager: 5
- 4 Lejlighedstype: 2 værelser
- 5 Bruttoareal: 53,2 m²
- 6 Rumstørrelser: køkken 6,50 m², største rum 15,4 m²
- 7 Antal lejligheder pr. etage: 4
- 8 Grundareal: 654 m²
- 9 Bebygget areal: 213 m² + forhus 200 m², ialt 413 m²
- 10 Trappekvotient: 1,00

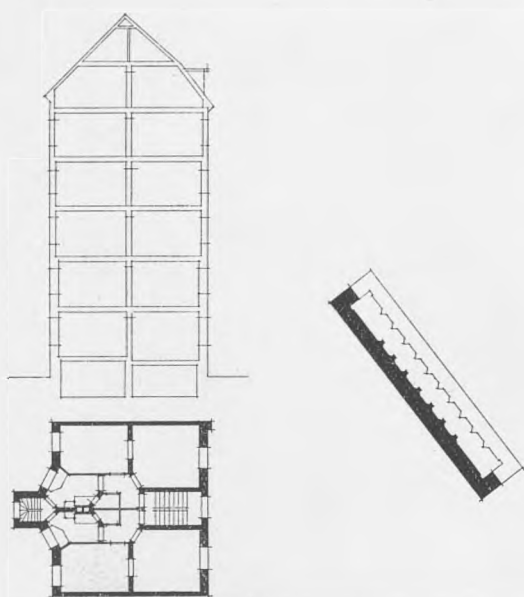

- 1 Beliggenhed: Gammel Kalkbrænderivej 40—48
- 2 Opførelsesaar: 1903
- 3 Arkitekt: Julius Bagger
- 4 Antal beboelsesetager: 5
- 5 Lejlighedstype: 2 værelser
- 6 Bruttoareal: 51 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 6,6 m², største rum 14 m²
- 8 Bebygget areal: 3610 m²
- 9 Trappekvotient: 1,00

Undersøgt og tegnet af Einar Graae

Vandklosetet ligger endnu ude bag køkkentrappen. Udbygningen i gaarden er derfor stærkt dominerende.

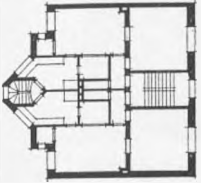
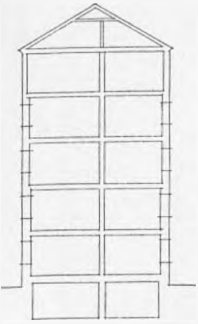

- 1 Beliggenhed: Njalsgade 8
- 2 Opførelsesaar: 1909
- 3 Arkitekt: Th. Gundestrup
- 4 Antal beboelsesetager: 6
- 5 Lejlighedstype: 2 værelser
- 6 Bruttoareal: 61 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 6 m², største rum 16,8 m²
- 8 Bebygget areal: 1700 m²
- 9 Trappekvotient: 1,00

Undersøgt og tegnet af Einar Graae

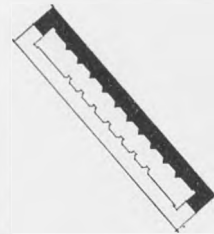
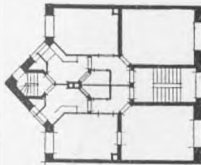
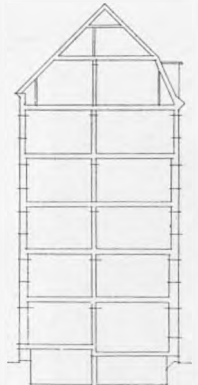
Tilsvarende plan. W. C. er nu flyttet ind i lejligheden og nødvendiggør den skæve korridor.

W. C. ligger her ud til det fri med adgang fra soverummet.

- 1 Beliggenhed: Vardegade 7—13
- 2 Opførelsesaar: 1904
- 3 Arkitekt: Ubekendt
- 4 Antal beboelsesetager: 5
- 5 Lejlighedstype: 2 værelser med alkove
- 6 Bruttoareal: 61 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 6,6 m², største rum 15,2 m²
- 8 Bebygget areal: 650 m²
- 9 Trappekvotient: 1,00

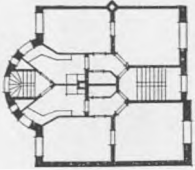
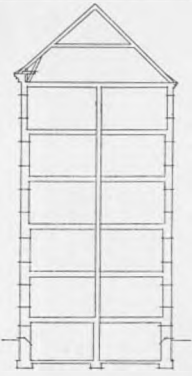
Undersøgt og tegnet af Erik Stengade

Man forsøger efterhaanden at gøre udbygningerne i gården mere regelmæssige. Her er alt samlet indenfor et retvinklet hjørne.

- 1 Beliggenhed: Egitlgade 9
- 2 Opførelsesaar: 1909
- 3 Arkitekt: Th. Gundestrup
- 4 Antal beboelsesetager: 6
- 5 Lejlighedstype: 2 værelser
- 6 Bruttoareal: 57 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 6,0 m², største rum 16,1 m²
- 8 Bebygget areal: 1800 m²
- 9 Trappekvotient: 1,00

Undersøgt og tegnet af Einar Graae

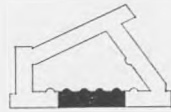
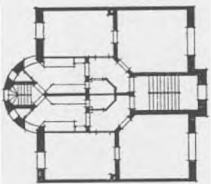
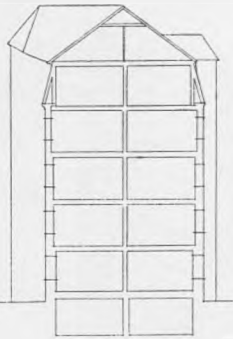

- 1 Beliggenhed: Henrik Rungsgade 4-6
- 2 Opførelsesaar: 1907
- 3 Arkitekt: Johs. Strøm Tejsen
- 4 Antal beboelsesetager: 5
- 5 Lejlighedstype: 2 værelser
- 6 Bruttoareal: 57,2 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 6 m², største rum 16 m²
- 8 Bebygget areal: 229 m²
- 9 Trappekvotient: 1,00

Undersøgt og tegnet af Poul Taubroe Pedersen

Udbygningen har her faaet form som en halvcylinder. I køkkenet findes endnu skorsten.

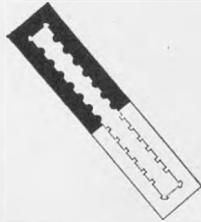
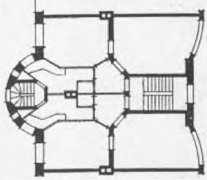
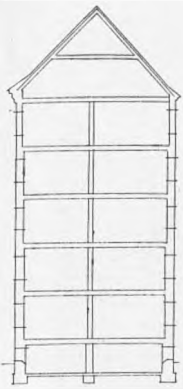

- 1 Beliggenhed: Jagtvej 85
- 2 Opførelsesaar: 1915
- 3 Arkitekt: Mandrup-Poulsen
- 4 Antal beboelsesetager: 5
- 5 Lejlighedstype: 2 værelser
- 6 Bruttoareal: 70,2 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 6,9 m², største rum 16,2 m²
- 8 Bebygget areal: 253,4 m²
- 9 Trappekvotient: 1,00

Undersøgt og tegnet af Eigil Sørensen

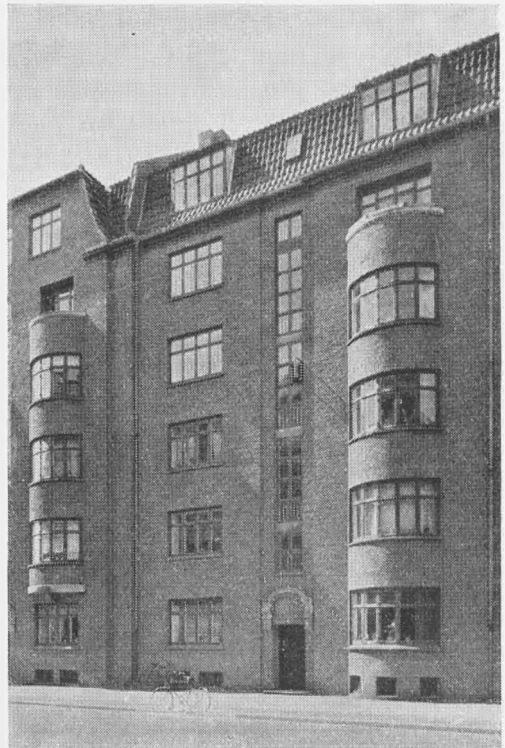
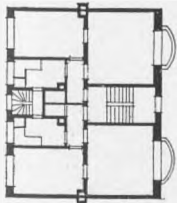
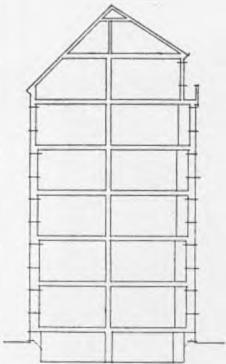
Tilsvarende plan. Kogegassens indførelse har overfloddiggjort skorstenen i køkkenet.

Den brede karnap indeholder vinduer til to lejligheds opholdsrum

- 1 Beliggenhed: Njalsgade 38—50, Egilsgade 37—49
- 2 Opførelsesaar: 1910
- 3 Arkitekt: Kristen Gording
- 4 Antal beboelsesetager: 6
- 5 Lejlighedstype: 2 værelser
- 6 Bruttoareal: 61,2 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 6 m², største rum 20 m²
- 8 Bebygget areal: 1320 m²
- 9 Trappekvotient: 1,00

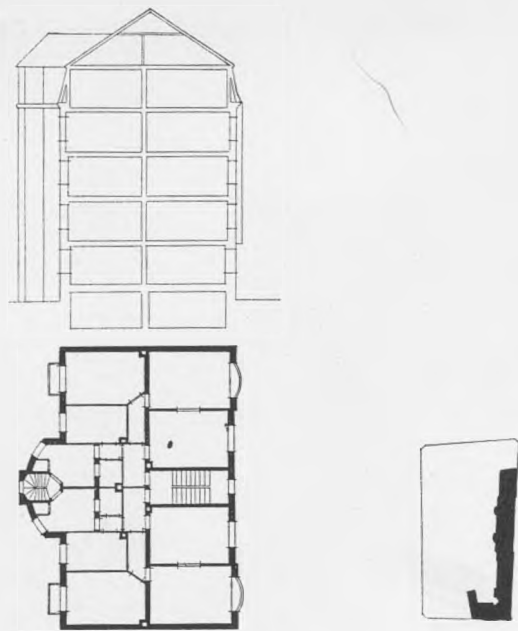
Undersøgt og tegnet af Erik Stengade

Façadelængden til hver lejlighed er her større end normalt, det er derved muligt at holde alle rum indenfor parallelle mure. I façaden er planskemaets symmetri undgået. Opholdsstuen har i den ene lejlighed almindeligt vindue, i den anden grundmuret karnap og i den tredje den sædvanlige udhængte karnap

- 1 Beliggenhed: Gunløsgade 2—18
- 2 Opførelsesaar: 1912
- 3 Arkitekt: Axel Berg
- 4 Antal beboelsesetager: 6
- 5 Lejlighedstype: 2 værelser
- 6 Bruttoareal: 61,2 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 6 m², største rum 20 m²
- 8 Bebygget areal: 2709 m²
- 9 Trappekvotient: 1,00

Undersøgt og tegnet af Erik Stengade

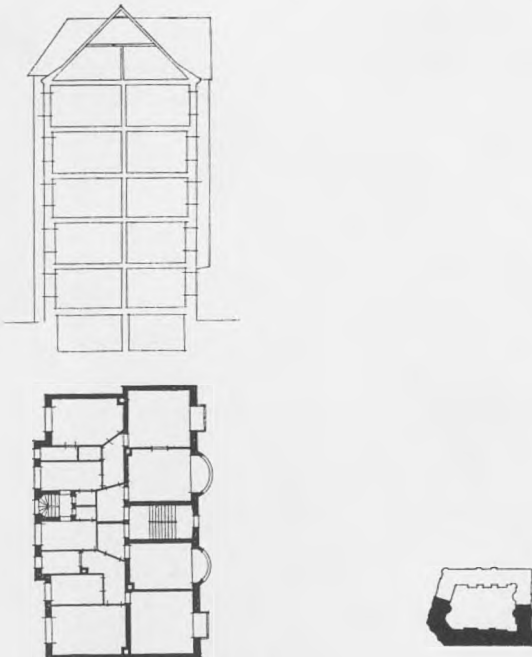

- 1 Beliggenhed: Henrik Steffensvej 3—7
- 2 Opførelsesaar: 1907
- 3 Arkitekt: Vilhelm Fischer
- 4 Antal beboelsesetager: 5
- 5 Lejlighedstype: 3 værelser med kammer
- 6 Bruttoareal: 118 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 12,3 m², største rum 20,2 m²
- 8 Bebygget areal: 1500 m²
- 9 Trappeskvotient: 1,00

Undersøgt og tegnet af Einar Graae

Eksempel paa større lejlighed fra denne periode

- 1 Beliggenhed: Sundholmsvej 51—55
- 2 Opførelsesaar: 1913
- 3 Arkitekt: Jens Landbo-Berthelsen
- 4 Antal beboelsesetager: 5
- 5 Lejlighedstype: 3 værelser og kammer
- 6 Bruttoareal: 106 m²
- 7 Rumstørrelser: køkken 7,2 m², største rum 16 m²
- 8 Bebygget areal: 1900 m²
- 9 Trappeskvotient: 1,00

Undersøgt og tegnet af Erik Stengade

Større lejlighed med forskudte trapper

Københavnske boligtyper fra 1914 til 1936

Af arkitekt, professor Kay Fisker

Byggeperioden efter krigens begyndelse, tiaaret 1918—1928, den vi i almindelighed, men lidt ukorrekt sammenfatter under betegnelsen *Statsboligfundsperioden*, er beskrevet af *Steen Eiler Rasmussen* her i tidsskriftet i 1926 (aarg. xxviii, side 77), altsaa inden perioden endnu kunde siges at være afsluttet.

Det var oprindelig min tanke i denne oversigt at genoptrykke denne undersøgelse i sin helhed med det dertilhørende meget omfattende planmateriale. Efter forhandling med *Steen Eiler Rasmussen* blev denne tanke alligevel opgivet og af flere grunde, bl. a. fordi teksten paa mange punkter er temmelig tidsbestemt, men endnu mere fordi planmaterialet for de fleste typers vedkommende er af teoretisk art og derfor glider ud af det system, som er anvendt ved undersøgelsen af de andre tre perioder i denne oversigt, som kun omfatter *udført* byggeri.

Steen Eiler Rasmussens planoversigt fremkom paa et tidspunkt, da de klassicistiske mangefagshuse florerede stærkere end nogensinde indenfor det københavnske boligbyggeri, og selv om det udtrykkeligt blev understreget i hans artikel, at planerne ikke egnede sig til forbilleder, har de alligevel ved den metodiske analyse af planmulighederne paa et givet grundlag medvirket til en afklaring af planformerne i de nærmest følgende aar. Ved en oversigt, som den vi her tilsigter at give, vil det derfor være mere interessant end at optrykke de gamle teoretiske planer at søge at efterspore, hvilke resultater disse planer har sat i det udførte byggeri.

I det følgende er derfor undersøgt en række typer paa udført byggeri indenfor de to hovedgrupper, som var typiske for denne periode (III, 33 og 34), desuden gengives i uddrag den del af *Steen Eiler Rasmussens* tekst, som særlig karakteriserer disse typer.

Statsboligfundsperioden har faaet sit særpræg gennem den offentlige støtte, der særlig fra 1918—28 blev boligbyggeriet til del. Ganske vist havde ogsaa tidligere stat og kommuner maattet støtte byggeriet, men i sammenligning med statsboligfundsperioden med meget smaa bevillinger. Der er saaledes ydet statsstøtte allerede i 1887 og 1898 og i 1909 maatte der ydes kommunestøtte for at afhjælpe arbejdsløsheden efter krakket i 1908.

Det er dog først efter 1914 at det offentlige i større stil har maattet tage sig af byggeriet. Krigen førte en mængde udlændinge til landet samtidig med at der lukkedes for udvandringen og boligbehovet voksede derfor unormalt. Samtidig steg byggepriserne og selv om de først i 1918 kommer op over pristallet, skræmte de alligevel, særlig i forbindelse med den gældende huslejelovgivning, folk fra igangsættelse af boligbyggeri. Risikoen var for stor og selv i gunstigste tilfælde var det en tvivlsom forretning at bygge idet huslejen paa grund af reguleringen ikke fik lov til at stige proportionalt med byggeomkostningerne. Staten og kommunerne maatte derfor holde byggeriet igang. Det skete som bekendt først i form af direkte tilskud, 10 pCt. fra kommunerne og 10 pCt.

fra staten, men disse tilskud maatte i mange tilfælde forhøjes helt op til 40 pCt. I aarene 1917—22 havde denne støtte en meget tilfældig karakter med smaa og kortvarige bevillinger, men i 1922 kom der ved statsboligfondsloven system i den offentlige støtte. I de 5 aar, den første statsboliglov gjaldt, blev der ydet laan af staten indtil 40 pCt. mod kommunegaranti, placeret indtil 85 pCt. undtagelsesvis 90 pCt. af anlægssummen. Loven udløb 1928, men efter en pause fulgte i 1933 en ny, treaarig lov med lidt skærpede vilkaar.

Under de to statsboligfondslove er der ialt ydet ca. 9000 laan paa tilsammen 140 millioner kr., svarende til boligforetagender med tilsammen ca. 35000 lejligheder.

Dette lovgivningssystem medførte en vidtstrakt regulering og kontrol fra det offentliges side og fremtvang ganske bestemte organisationsformer for byggeriet, som igen fik stor indflydelse paa byggeriets udformning, først og fremmest paa *størrelsen* af de bebyggelser, der blev gennemført. Den klassicistiske storkarré opstod som den mest dominerende foreteelse i disse aars byggehistorie, karréen med randbebyggelsen omkring den store aabne gaard eller park, som man kunde tillade sig at lade ubebygget fordi grundprisen af kommunen, som forudsætning for statslaanet, blev holdt nede paa førkrigniveau.

De aabne bebyggelser er det største, maaske ogsaa eneste gode, det offentlige tilførte byggeriets *udformning* i disse aar. Med hensyn til selve plantyperne har den offentlige kontrol sikkert virket hæmmende. Ganske vist krævede tidens klassicistiske formideal den regelmæssigt opdelte, meget lidt varierede plan, men naar typedannelsen er blevet saa stereotyp i disse aar, *saa* stereotyp, at man i disse boligbebyggelser, der har et omfang, der svarer til indbyggerantallet i Aarhus, praktisk talt kun finder *fire* typevarianter, hvoraf de to endda indtager 80 pct., skyldes dette sikkert alligevel mere den offentlige kontrol end det skematiske formideal, som jo dog, hvad Steen Eiler Rasmussens plansamling ogsaa viser, giver adskillige planmuligheder. Man vidste paa forhånd at visse plantyper vandt bifald hos myndighederne og man indlod sig derfor nødvendig paa eksperimenter, der kunde forsinke og vanskeliggøre, maaske helt umuliggøre, byggeforetagendets gennemførelse. Dette indeholder ikke nogen kritik imod de mennesker, der administrerede disse omraader, men mod systemet, som uundgaeligt fører saadanne tilstande med sig. Under alle omstændigheder er bebyggelsesmaaden, udstykningsformen, den største værdi statsboligfondsperioden har tilført os. Steen Eiler Rasmussen skriver derom:

Langt den overvejende del af de opførte huse har været formet som hele sluttede karréer.

Et af de første eksempler — og maaske det klareste — paa denne byggemaade har vi i de af arkitekt Pool Baumann i 1918 for kommunen tegnede karréer ved Struensegade, som tidligere har været udførligt behandlet i Arkitekten (aarg. XXIV, side 41), Hver karré er een ejendom, der i lighed med de ældre københavnske huse har opholdsstuerne mod gaden og køkkener, køkkentrapper og soveværelser mod gaarden, der rummer de nødvendige cykleskure, bankepladser, skarnkasser og lign. Gaarden er udpræget „den grimme side“. Det er meget naturligt i dette tilfælde, hvor gaarden er mørkere end gaden, men naar man har gennemført det ved karréer, hvor gaarden var meget bredere end gaden virker det ikke overbevisende. Som eksempel paa, hvorledes man kan udforme en boligkarré med en smukkere udnyttelse af gaarden, vil jeg nævne en karré af den hollandske arkitekt I. I. P. Oud, hvor huset med alle de enkelte lejligheder lukker sig om gaard-

Bebyggelsesplanerne

Lukkede karréer

haven, der er bygningens fornemste rum. Herudtil har alle lejlighederne deres verandaer, de ligesom vender gaden ryggen. Det udtrykker smukt andelstanken, som er grundlaget for byggeforeningshusene, alle de smaa hjem bygger sig sammen til en stor helhed, til fælles fordel og glæde. Der findes en del københavnske karréer, der ogsaa omstutter et haveanlæg, men alligevel ligger opholdsværelserne til gaden, der kan være ganske gold, og gaarden er gennemført med en billigere facade og med tørreplader og skarnkasser o.s.v. Saaledes er det i den meget store karré Hornbækhus, der netop har et nydeligt haveanlæg. I den største af karréerne Ved Classens Have har man aabnet bygningen mod syd og anlagt et helt stort kommunalt anlæg i det indre. Her har man konsekvent lagt trapper, køkkener og udenomsrum mod nord ud til Classensgade og lutter værelser ind mod haven. Men mellem huset og haven ligger gaardarealet og spærrer med sin store mur. Det vilde være rigtigt, om man kom ind paa at bygge karréerne saaledes, at man saa at sige krævede dem helt: den udvendige side blev „den grimme side“ og den indvendige den fine. Det er gjort et enkelt sted i den smukke karré ved Gyldenrisvej, som arkitekt Henning Hansen har tegnet Arkitekten (aarg. XXIV, side 161). Jeg tror ofte, man kunde gøre det med held efter de almindelige karréplaner. Gaden maa, for at husene skal faa tilstrækkeligt lys, i de fleste tilfælde have meget større bredde end færdslen kræver. Man bruger da at udlægge det overflødige areal til forhaver. Resultatet er sjældent godt. Arealerne er for smaa til haveanlæg, og det klæder ikke gaderne og de store murstenshuse. Hvis man i stedet lagde den smule nyttegaard, man maa have, udvendig, kunde man faa hele karréens indre lagt ud til have og det til en rigtig have, der laa smukt og beskyttet. De udvendige gaarde maatte omgives med mure; der kunde godt plantes enkelte mindre træer, som kunde række deres kroner ud over gaden.

Men det er et spørgsmaal om den lukkede karré giver den bedste form for højt boligbyggeri. Medens man i de kvarterer, der blev anlagt lige udenfor voldene indtil 1900, som regel havde meget regelmæssige rektangulære karréer, gælder det ikke om de nyere gadeplaner, der er udarbejdet efter aarhundredskiftet. Det er to tendenser, som her har skabt de uregelmæssige vinde og skæve karréformer: dels har man af færdselshensyn lagt vægt paa diagonalforbindelser, dels har man ligefrem ønsket det uregelmæssige (det er ikke noget typisk københavnsk, vi finder disse tendenser i hele den samtidige europæiske bybygning. Jfr. østrigeren Sittes agitation). Hvad færdselshensynene angaar, indser man vist efterhaanden, at man bør have gode hovedfærdselsaarer og mellem dem rolige boligkvarterer helt uden gennemgaaende trafik, og at lede færdslen ind over dem er altid meget uheldigt. Og kravet om uregelmæssighed har lidt et ynkeligt nederlag. Paa de trekantede skæve grundstykker er der bygget regelmæssige facader op, trukket efter en lineal, tapetseret over med vinduer i snorlige geledder. Denne art arkitektur kunde maaske være god i en arkitektonisk fast opbygget gadeplan, hvor husenes neutrale vægge tilsammen danner gaderne klare rum. Men i uregelmæssige bydele, der har været tænkt udformet med pittoresque frem- og tilbagespring og smaa satteske morsomheder, der bliver det hele blot mislykket. Og fra gaderne kommer man til de ikke mindre trostesløse belongaarde, hvis store arealer afgiver legeplads for børnene, der kan springe rundt mellem tørrestativer og skarnkassehuse. Planen af Grønnegaarden ved Borups allé, viser et forsøg paa en bedre brug af gaarden. Her er den bedst belyste del udlagt til smaa haver, der hører til stuelejlighederne, ligesom der ud til Borups allé er lagt forhaver. Men det er ikke overbevisende, at bygningen er lukket sammen til en karré. Hjørnerne er som bekendt uøkonomiske at bebygge, især naar man ikke behøver at spare paa grundarealet. Jeg tror, man ofte vilde faa et bedre byggeri, naar man i stedet for at opføre karréer lagde husene ud som parallelle stokke, med haver til solsiden og ganske smalle boliggaader i skyggesiden.

Foruden gadeplanernes uregelmæssighed er der endnu nogle forhold, der taler til gunst for den aabne stokbebyggelse fremfor karrédannelserne: nemlig det ønskelige i at kunne dele bebyggelsen i ikke alt for store matrikelnumre, og terrænforholdenes uregelmæssigheder. Medens f. eks. de kommunale karréer ved Struensgade er opført hver som en udelelig ejendom, stilles der nu altid krav om, at beboelsesejendommene skal deles ved brandmure i mindre dele, hver kun med en fem-seks opgange. Disse delinger, der viser sig udvendig som brandkamme, der karakteriserer bygningen som sammensat af enkelte stykker, modarbejder karréformens sluttethed og enhed, og det forstærkes yderligere, hvis terrænets former kræver spring imellem de enkelte dele. Ved stokbebyggelserne derimod er delingerne og springene noget ganske selvfølgeligt, der artikulerer bygningerne paa en god maade.

For de lukkede karréers vedkommende kom imidlertid Steen Eiler Rasmussens plan om at „krænge“ karréen, med hovedfronten mod den store aabne gaard og nyttegaarden mod gaden kun sjældent til udførelse. Jeg kender kun de omtalte huse paa Gyldenrisvej af Henning Hansen, der viser denne løsning. Det var i de aar trods al propaganda for fornuftigere byggemaade stadig traditionen fra side- og bagbygningernes tid, der dominerede.

Halvlukkede karréer

Og stokkebebyggelserne kom først betydeligt senere — i aarene efter 1930 — til at spille en rolle. I tyverne er det den lukkede karré der dominerer. Ogsaa i det nyeste byggeri spiller den lukkede karré stadig en rolle, dog ikke mere som en idealform, men som en løsning betinget af særlige forhold som udstykningsmaaden, gadeplanerne etc.

Som variant af den lukkede karré kom istedet for stokkebebyggelsen *den halvlukkede karré* til at faa betydning i de sidste statsboligfundsaaer. Den blev vistnok indført med Henning Hansens Solgaarden og har i en aarrække været meget yndet, særlig af Københavns almindelige Boligselskab, som har anvendt den ved en stor del af sine senere bebyggelser, Vibehusene, Østergaarden, Roskildegården, Enghaven, Typografernes stiftelse og mange andre steder. Rigtig placeret i forhold til verdenshjørnerne og gadeplanen giver denne bebyggelsesform mange fordele i forhold til den helt lukkede karré. Den giver mulighed for at faa den lavtstaaende aftensol ind i gården og den skaber forbindelse imellem gaard og gade, hvorved der bliver bedre mulighed for at lægge trapperne mod gården og maaske derved faa bedre sol paa opholdsrummene. Særlig hvor gaardarealet ikke kan blive særlig stort har denne form betydning.

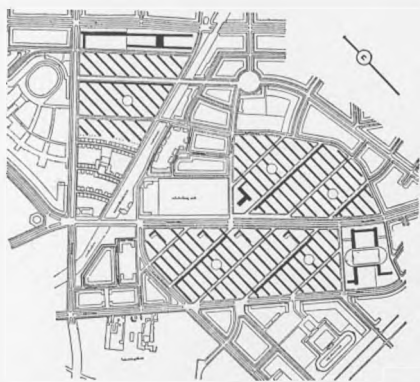
Og ved denne halvlukkede karréform er i stor udstrækning den tanke at vende hovedindgange og opholdsrum ind imod gården, hvor solretningen gør det naturligt, blevet gennemført. Gaardarealet udlægges i almindelighed ved saadanne bebyggelser som have og legepladser, nyttegaardene er efterhaanden helt borteliminerede eller ihvertfald indskrænket til et par bankepladser, idet cykleskure og skarnkasserum, der tidligere dominerede gaardene, nu kan anbringes i kældrene, fordi brændselsrummene, der tidligere beslaglagde næsten hele kælderen, kan indskrænkes paa grund af centralvarmen. Ogsaa tørrepladserne forsvinder, idet de moderne tørrerum med kunstig tørring, som tilknyttes maskinvaskerisystemerne, erstatter baade de gamle tørrepladser i fri luft og paa lofterne. Bankepladserne erstattes yderligere i enkelte nyere bebyggelser af et fælles støvsugerum i kælderen.

Man kan derfor udarbejde friluftsarealerne ganske anderledes frit end før, og disse arealers udformning har ogsaa paa meget afgørende punkter forandret bebyggelsernes karakter.

Stokkebebyggelserne har aldrig faaet den betydning i det københavnske byggeri som i udlandet, særlig i Tyskland. Fritliggende stokke blev dér i en aarrække umiddelbart før Hitleren planform, som blev gennemført principfast og undertiden meget haardhændet i forhold til ældre omgivende bebyggelser og færdselsaaer. Karakteristisk i saa henseende er f. ex. den store Dammerstocksiedlung i Karlsruhe og Haselhorst, Siemenstadt og dele af Neukölln ved Berlin.

Denne bebyggelsesmaades rigtighed i forhold til kravet om rigtig solorientering, lysafstand, smalle adgangsveje, uafhængige af trafikgader og i forhold til en rationel løsning af plantyperne, er vist uomtvistelig. Naar typen alligevel ikke kan siges at have succes mere, er det sikkert fordi den er for skematisk og monoton, man trættes af denne militæriske opmarch af ensartede stokke, og

Stokkebebyggelser

Berlin-Neukölln. Stokkebebyggelse 1928. 1 : 15000

man har erfaret, at de forblæste, ubeskyttede friluftsarealer mellem husene ikke er de ideale opholdspladser, man havde tænkt sig. Hos os kendes af større bebyggelser af denne art særlig Boparken ved Frederiksborgvej, (D_g), Gartnervænget i Søborg, (C_j), og Nürnberggaarden ved Holmbladsgade, (D_d), alle 5-etagers. Af halvhøje bebyggelser efter dette princip er især Ringparken ved Tesdorffsvej, (D_c), den kommunale bebyggelse ved Rentemestervej, (D_f), og Grøndalsparkvejens haveby i Vanløse, (D_e), bemærkelsesværdige.

Stokkebebyggelserne i den oprindelige skematiske form er af ovennævnte grunde ved at forsvinde. I stedetfor er opstaaet en række mellemformer. Afkortede stokke paa ca. 50-70 m.s længde i form af fritliggende blokke som i Ryparken, (D_b), eller endnu kortere som i Blidah, (C_h), dog alle stadig med den ensartede monotone placering uden hensyn til omgivende bebyggelser og gammel beplantning, og ligesaa lidt med hensyntagen til friluftsarealets brug som de egentlige stokkebebyggelser. I den henseende giver bebyggelsen med vinkelplacering af bygningerne som Bellavista, i Klampenborg, (B_o), Lille Tuborg ved Strandvejen, (B_g), og det capriciøse Store Taffelbay, større værdier, særlig naar denne udformning som i de nævnte tilfælde forenes med gammel parkbeplantning, der bevares og udnyttes. Med mindre held er en saadan vinkelformet bebyggelsesmaade benyttet ved Tagensbo, (C_e), ved Bispebjerg Hospital, hvor det stærkt stigende terræn og bygningernes længde staar i misforhold til planformen.

Paa Traneberg og Stadshagen i Stockholm er gennemført meget smukke bebyggelsesplaner med saadanne uensartede byggeformer, vinkelbebyggelser i forbindelse med stokke og fritliggende blokke, alle placeret efter terrænforholdene, i nøje relation til højdekurverne. Disse bebyggelser indeholder smukke læbeskyttede friluftsarealer, og i sammenhæng giver denne sammenblanding af stokke og vinkelbygninger smukke bybilleder. Et tilsvarende eksempel findes herhjemme i Godthaabsvænget ved Godthaabsvej, (C_d). Der er ingen tvivl om at vi i fremtiden i højere grad vil komme til at arbejde med saadanne bebyggelsesmaader, der paa en naturlig maade uden altfor teoretiske arbejdsprinciper tilpasser sig terrænforhold og verdenshjørner og skaber brugelige opholdsarealer.

Paa side 52—55 er samlet en række bebyggelsesplaner for udførte københavnske bebyggelser fra 1914 til nu, der viser udviklingen fra den lukkede karré over den halvlukkede karré og stokkebebyggelsen til den helt aabne parkbebyggelse. Planerne er alle i samme maalestokforhold, 1:5000, og vendt med nord opad.

For selve boligtypens vedkommende er udviklingen gaaet meget langsomt. Naar de allersidste faa aar undtages har udviklingen væsentligst indskrænket sig til en forbedret udstyrelse, særlig med hensyn til opvarmningssystemer og sanitære installationer. Planen af selve boligen blev indtil 1930 kun lidt forandret fra typerne fra 80'erne. Toiletrummet rykkede fra gaarden op til køkken-trapperepos'en og derfra til sidst ind i lejligheden. Centralvarme og varmt vand blev en selvfølge, til sidst ogsaa baderummet. Planen ikklædtes skiftende tiders formidealer, regelmæssige og

Blokkebebyggelser

Vinkelbebyggelser

Plantyperne

skematiske eller romantiske og uregelmæssige efter som strømningerne gik. Men indholdet, rummenes størrelse, antal og indbyrdes placering, forblev stadig praktisk talt den samme. Statsboligfondsperioden startede med en voldsom reaktion mod førkrigstidens maleriske og individualistiske udformnings princip, der krævede uregelmæssige gadebilleder og afvekslende udformning. Byggede man større bebyggelser markeredes hver opgang ikke destomindre som et selvstændigt hus. Denne Plesnerske tradition, der er smukkeste udtrykt i Plesners egne bebyggelser Aarhusene og Vodroffsplads, og i hans interessante projekt til bebyggelse af Islands Brygge (*Arkitekten*, aarg. ix, side 218) dominerer store kvarterer af byen, Islands Brygge, Strandboulevarden, Henrik Steffensvejkkvarteret og Søndre Boulevard, mest karakteristisk maaske i det store la Cour'ske Amagerbrokvarter, der med sine vildvinovergroede røde karnaphuse danner et smukt bybillede.

Om udviklingen fra førkrigsbyggeriets plantyper til statsboligfondstyperne skriver Steen Eiler Rasmussen:

Totrappestystem

I førkrigstidens byggeri gjaldt det i København om at bebygge grundene saa stærkt som muligt med den mindst mulige façadelængde. Det førte for de større lejligheds vedkommende til den bekendte trefløjede type: opholdsstuerne i fløjen mod gaden, spisestuerne i sidefløjene. For de mindre lejligheds vedkommende gav det typer med køkkener og køkkentrapper, der skød sig frem i gaardsarealet som udbygninger fra husets masse af lejlighedsplaner, hvor rummene var klemt sammen med skæve hjørner og trekantede udenomsrum, for at udnytte façadelængden mest muligt. Ved det nye byggeri stillede opgaven sig anderledes; som allerede omtalt var det byggeudgifterne der steg medens grundpriserne blev holdt i samme niveau. Det gjaldt da om at give lejlighederne den simplest mulige tekniske form, medens sammenpresningen af rummene blev mindre betydningsfuld. I den første af de ejendomme som kommunen lod opføre for at afhjælpe bolignoden (foraaret 1917) beliggende ved Prinsesse Charlottesgade, arkitekt Strøm Tejsen, finder vi endnu de ældre former. Senere forsvinder køkkenfremspringene, saaledes i Mandrup Poulsens bebyggelse ved Stevns-gade (1918—19) og i Plesner og Matthesens ved Søndre Boulevard (1919—1920).

De i 1919 opførte karréer ved Struensegade af arkitekt Pool Baumann, (III_{33a}), viser den nye byggemaade i rendyrkning og de er blevet normgivende for hele det senere boligbyggeri. Her er bygningen delt ved et bærende hovedskillerum, som er ført retlinet igennem, alle lejligheds rum er regelmæssige rektangler. Værelserne er ført ind til hovedskillerummet, entréen ligger bag køkkenet, og toiletrumene med indirekte lys bag køkkentrappen. Værelserne er henholdsvis 6° og 5° brede. Trapper, køkkener og toiletrum har mindstemaal.

Selve lejlighedstypen er blevet gentaget mange gange senere. Og princippet for planens opbygning er blevet fulgt i næsten alle de senere boligkarréer.

Man kan rent teoretisk undersøge, hvilke muligheder der er for lejlighedsplaner, naar man opstiller krav svarende til ovennævnte typer: ydermurene skal være retlinede, fremspring tillades kun ved trapperum. Midt i huset er 1 stens hovedskillerum — ogsaa ført retlinet igennem. De øvrige murede skillerum er 16 cm svære og lette skillerum sættes til 8 cm. Trapperens bredde bliver ifølge bygge-loven henholdsvis 220 cm og 166 cm. Alle værelser skal strække sig fra ydermur og til midterskillerum. Deres bredde maa være mindst 315 cm (5°) og højst 440 cm (7°), og i hver lejlighed maa der være et værelse paa mindst 377 cm (6°). Fra entréen skal der være direkte adgang til mindst to værelser. Kamrenes bredde maa være mindst 220 cm (3°) højst 250 cm (4°). Køkkenernes bredde maa ligge mellem 200 og 220 cm. Mellem hovedskillerummet og henholdsvis kamre og køkkener kan der indskydes gang (entré eller køkkengang). Toiletrumene lægges bag køkkentrapperne.

Der følger derefter en redegørelse for plansamlingen, der indeholder 33 teoretiske plantyper, som jeg iøvrigt henviser til. Af denne har vi udvalgt de typer, som har faaet betydning i det udførte byggeri og som gengives III₃₃ og 34.

Typerne er alle baseret paa ovennævnte krav og har desuden totrappestystem, hvilket var en bygge-lovmæssig forudsætning. De kan opdeles i to hovedgrupper, 1. typer med gennemgaaende hovedskillerum, kun brudt af døre og 2. typer med hovedskille-

rummet gennembrudt af forstuen. Yderligere kan de opdeles efter trappernes beliggenhed, nemlig efter som *a.* hovedtrapper og køkkentrapper ligger overfor hinanden, „modsat“, *b.* forskudt for hinanden og i hver side af huset, „forsat“, og *d.* lagt i samme side af planen, „eensidigt“.

Blandt de plankonstellationer, der derved opstaar er fire grupper blevet dominerende, nemlig: *A* gennemgaaende hovedskillerum, trapper modsat beliggenhed. *B* afbrudt hovedskillerum, modsat beliggende trapper og *C* gennemgaaende hovedskillerum, forsat beliggende trapper og *D* gennemgaaende hovedskillerum, eensidigt beliggende trapper.

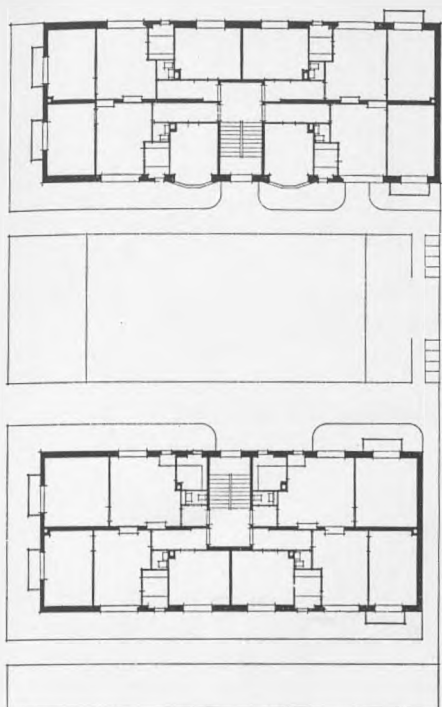
Af de udførte typer udgør type *A* mindst ca. 60 pCt.

Indtil 1928 arbejdedes der praktisk talt kun med disse typer. Den i 1916 nedsatte boligkommission havde foranlediget en organisation af det offentligt støttede byggeri, som fik stor betydning, men at lette den byggelovmæssige spændetrøje, vi var klemmt inde i eller forbedre typerne paa anden maade havde den ikke været istand til, tværtimod virkede som ovenfor nævnt organisationsformen hæmmende paa plantypernes udviklingsmuligheder. Der blev fra arkitekternes side gjort mange forsøg paa at forbedre typerne, baade teknisk og brugsmæssigt. Alexander Klein fremkom i de aar med sine interessante undersøgelser af berlinske boligtyper og sin analyse af kravene til den moderne bolig. Dette arbejde satte ogsaa spor hos os. Henning Hansen fremkom paa Akademisk Arkitektforenings udstilling i 1925 med en plantype med mange kamre, som senere i lidt ændret form blev udført i Solgaarden (IV₄₃), og Monberg udførte til den senere udstilling i Forum en type, der udtrykte de Kleinske principer.

Da bestræbelserne fra arkitekternes side resulterede i dispensationsmulighederne fra to-trappesystemet, ifølge cirkulæret af 22. 1. 1929, ifølge hvilket det ved 5-6 etages bebyggelse kan tillades at nøjes med een brandfri trappe naar lejligheden forsynes med forbindelsesaltaner til een side eller selvstændige altaner til to sider, var der dannet basis for helt nye plantypers opstaaen og i de følgende aar udvikles entrappehusene med altaner meget stærkt. De er blevet en dominerende faktor i byens udseende og har fuldstændig revolutioneret den traditionelle type paa det københavnske beboelseshus.

Da vi slap for den ene trappe opstod der mulighed for en mere utvungen planudformning. Planerne blev selvfølgelig først og fremmest mindre og billigere, men af endnu større værdi blev det, at det indbyrdes forhold mellem de enkelte rum blev mere variabelt og brugsmæssigt fordelagtigere. Og altanerne, der var en brandforanstaltning, blev en værdi for boligen. Arkitekterne var saa kloge at gøre en dyd af nødvendigheden og udforme disse altaner saadan at de blev værdifulde opholdssteder. Altanhusene blev da ogsaa populære, saa populære, at man nu daarligt tør bygge et hus uden altaner selv om de ikke byggelovmæssigt er paakrævet. Statsboligfondens fire plansystemer er i det nyere byggeri blevet afløst af en lang række plankonstellationer, hvori grundstammen dog stadig er de samme konstruktive krav og i det store og hele ogsaa de samme krav til boligens funktion og brug som tidligere, i de

Fentrappesystem

Ulrik Plesner: Forsøgshuse ved Mariendalsvej. Opført 1902. Eentrappesystem med altaner. 4 lejligheder pr. trappe. 1 : 500

allersidste par aar dog med tilløb til en stærkere accentuering af rummene i retning af en enkelt større opholdsstue, flere smaa soverum og udeladelsen af spisestuen.

Interessant, men ikke meget kendt, er det, at Ulrik Plesner i 1902 i de paa skolebestyrer Fichs initiativ opførte forsøgshuse ved Duevej og Mariendalsvej har anvendt typer, der fuldstændig svarer til de typer, vi nu 34 aar efter, er naaet til. Bebyggelsesmaaden er den samme: fritliggende stokke, plansystemet med 4 eensidige lejligheder pr. trappe, eentrappesystemet med stentrappe og brandaltaner ligeledes. Bebyggelsen blev gennemført ved dispensation fra kommunens side, hvilket vistnok væsentligst skyldtes daværende telefondirektør, borgerrepræsentant Fr. Johansen. Plantypen er rigtig og naturlig, det mærkeligste er, at den ikke før nu har sat sig spor i det følgende byggeri.

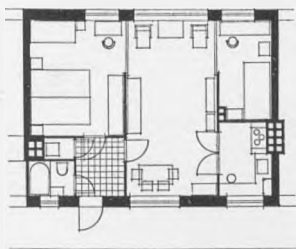
Lejlighedstyperne bestaar af to værelser, hvoraf det ene i sin tid var tænkt som opholdskøkken og er forsynet med en kogekakkelovn, en slags centralkomfur, der opvarmer hele lejligheden. Ved siden af dette værelse ligger et lille skyllekøkken med vask, spisekammer og porcelænsskab. Loftet her er sænket, og derover giver en lysskakt fra et højsiddende vindue lys til det bagved liggende wc.

Brandaltanerne er forrykket saameget fra hinanden, at man fra den ene kan springe lodret ned paa den anden. Trappen er af granit med terrazzorepos'er og har vægge i blank mur af røde sten.

Lejligheden var oprindelig forsynet med faste møbler, vægskabe og slagbænke, men det meste af dette er fjærnet.

I den følgende planoversigt er samlet en række typer som er forekommet mig særlig karakteristiske for dette nyere byggeri. De valgte typer er karakteristiske ud fra vidt forskellige synspunkter: af konstruktive aarsager, med hensyn til rummenes placering i forhold til hinanden, til rummenes indbyrdes størrelsesforhold, til opholdsrummets placering i forhold til trappen, til badeværelsets beliggenhed, den benyttede husdybde, o.s.v.

Alle de gengivne typer er grupperet omkring en grundtype. Hvor en grundtype forekommer i flere bebyggelser er det ældste eksempel optegnet. Grundtypen er gengivet i 1:200 og forsynet med maal, installationer og nordpil. Typevarianterne, der slutter sig til grundtypen, er gengivet i 1:500 og vendt saaledes, at nord er opad, hvad der giver det bedste sammenligningsgrundlag. Da en del af de nyeste typer arbejder med usymmetriske trappesystemer, er der som regel gengivet en hel trappegruppe, mindst to planelementer. Alle typerne er forsynet med ensartede oplysninger og ved grundtypen er vedføj et karakteristisk af typens egenskaber. Typerne omfatter som sagt kun københavnske og kun udførte byggeri, men til forstaaelsen af typedannelsen er undtagelsesvis medtaget udenlandske typer og i enkelte tilfælde ogsaa ikke udførte typer. Opgaven har iøvrigt kun været at give en oversigt over *eksisterende* boligtyper, ikke at behandle teoretiske idealtyper, hvorpaa f. ex. i de sidste aar svenske og norske konkurrencer og udstillinger og vor egen konkurrence om betonhuse ifjor, har givet interessante eksempler. Ligeledes henvises i den henseende til Alexander Kleins

Alexander Klein: plantype med 6,5 m husdybde og udvendig sidegang. Areal 52 m². 1 : 250

undersøgelser, Otto Völckers Wohnbaufibel, Ernst Neuferts Bauentwurfslehre og Otto Haesslers Zum Probleme des Wohnbaues, som indeholder interessante idealplaner, særlig med hensyn til de typer med lille husdybde, der har faaet stor indflydelse paa nyere tysk boligbyggeri.

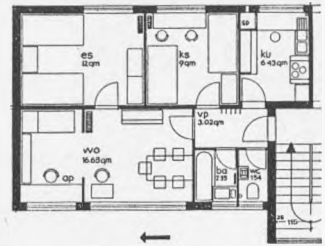
Da der ved hver af grundtyperne er vedføjet en karakteristik, udelades en saadan her, kun et par enkelte af typerne kan der være grund til særlig at gøre opmærksom paa. Det gælder f. ex. typerne med mange kamre, typerne med spiseplads, de „variable“ typer, typerne med lille husdybde og typerne med bærende tværskillerum.

Den *smalle husdybde* er en form man i de seneste aar har koncentreret sig meget om, især i Sverige og Tyskland. Særlig svenskerne, der hidtil har arbejdet med typer paa indtil 15 m's husdybde, i almindelighed med to langsgaaende hovedskillerum, eksperimenterer i øjeblikket ivrigt med husdybder helt ned til 6,5 m. Disse typer muliggør i brugsmæssig henseende meget smukke planer med vinduer i stuerne langvægge. Særlig hvis man opgiver det almindelige danske og temmelig meningsløse boligkrav, at forstuen skal give indgang til alle rum og istedet for som tyskerne lader de sekundære rum have adgang fra en større opholdsstue, kan der skabes fordelagtige planer paa dette grundlag. Boligens areal kan, naar dette forstuekrav opgives, komme ned paa meget smaa størrelser, hvad der kan opveje den noget dyrere bygge-maade, der kræver stort ydermureareal selvom dette noget opvejes af de smaa fritliggende i etageadskillelsen. Svenskerne er ihvert fald naaet til det resultat, at disse typer økonomisk set er konkurrencedygtige med de dybe huse. Paa udstillingen Standard i Stockholm 1935 havde Helge Zimndahl og Niels Ahrbom en saadan type, der staar for mig som en af de smukkeste boligtyper fra de senere aar.

Bærende tværskillerum begynder at vinde indpas efter at der trods stor modstand er skabt byggelovmæssig basis for dem. De er konstruktivt fordelagtige, idet de to tværmure om lejligheden er en meget mere stabil kerne end det gennemskaarne langsgaaende hovedskillerum. Tillige giver de svære tværskillerum bedre isolation mellem lejligheden og friere udformning af planen iøvrigt, og endelig er denne type fordelagtig ved store husdybder, hvad der er af økonomisk betydning.

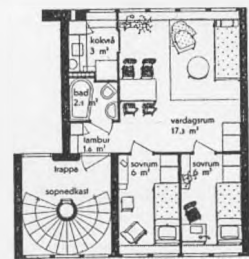
Typerne med *spiseplads* og typerne med *mange kamre* hører til de typer der utvivlsomt vil vinde stor fremgang i de kommende aar. De svarer til den indstilling som folk omsider, efter at have været udsat for mange aars ihærdig propaganda, er naaet til, brugslejligheden istedet for repræsentationslejligheden. Men det har holdt haardt at naa saavidt, og endnu kræver det store befolkningslag stadig den sidste.

Den moderne bolig kræver mange smaa rum. Det væsentligste krav til boligen maa være at hvert familiemedlem har sit eget rum. Derfor er det forkert at toværelseslejlighederne stadig dominerer saa stærkt i boligproduktionen som de gør i øjeblikket. Ca. 70 pct. af den samlede boligproduktion er boliger under 3 værelser, deraf er to trediedele 2 værelses lejligheder. Og denne type er nu engang kun velegnet for familier paa 2 til 3 personer. Familier med flere

Otto Völckers: plantype med 6,5 m husdybde med mange kamre. Areal 65 m². 1 : 250

Typer med lille husdybde

Helge Zimndahl, Niels Ahrbom og Stig Ödeen: plantype med 8 m husdybde. Areal 45 m². Stockholm 1935. 1 : 250

Typer med bærende tværskillerum

Typer med spiseplads

Typer med flere kamre

børn behøver boliger med een opholdsstue og flere kamre, hvad der omtrent kan tilvejebringes indenfor samme areal som to værelseslejligheder. Kamrene er i virkeligheden vigtigere end opholdsstuen og konsekvensen heraf maa blive, at de allermindste lejligheder kun kommer til at bestaa af kamre. Men publikum er konservativt paa det punkt. Det er lejligheden paa 2 værelser og, naar der er raad til det, lejligheden paa 2 værelser og kammer der foretrækkes og karakteristisk nok ser man oftest kammeret benyttet som „herreværelse“, hvorfor boligselskaberne i almindelighed kræver en dobbeltdør mellem kammeret og stuen. Unge ægtepar kan naturligvis bruge den to værelseslejlighed naar de indretter sig paa den maade, at de hver har et værelse til fælles opholds- og soverum, men for børnerige familier maa man, særlig jo længere vi naar ned i samfundslagene, kræve en adskillelse mellem soverum og opholdsrum. Henning Hansens første type af denne art i Solgaarden var en betydningsfuld indsats. Den blev ikke type-dannende, fordi tiden dengang endnu ikke var moden. Men nu kommer disse typer utvivlsomt.

„Variable“ typer

En anden type, der utvivlsomt ogsaa, muligvis i forbindelse med ovennævnte type med mange kamre, vil vinde udbredelse i fremtiden, er de *variable typer*, typer med en konstruktiv, installationsmæssig kerne, og derudover lette, foranderlige skillerum. Der tænkes her ikke paa sammenklappelige vægge eller anden indviklet mekanik, typer, der særlig i Tyskland og Amerika har været eksperimenteret med, men paa planer, hvor de bærende konstruktive led er formet saaledes, at arealet let kan varieres i større eller mindre opdelinger efter brugerens behov.

Eskil Sundahl har paa Hästholmen ved Stockholm, (IV_{44f}), udført saadanne typer, ogsaa flere af vore egne bebyggelser har, mere eller mindre stærkt udtalt, en saadan udformning, f. ex. Godthaabsvænge, (IV_{44a}) og Damtoften, (IV_{44d}). I sin yderste konsekvens er dette princip udtrykt i den ovenfor nævnte smukke plan af Ziimdahl og Ahrbom, (IV_{44b}), hvor der findes 6 variationsmuligheder. Af disse er den sidste en opdeling i lutter kamre, logisk som sagt ifølge moderne boligkrav, men alligevel den mindst tiltalende af varianterne.

Typer med flere lejligheder pr. trappe

Typerne med *mere end 2 lejligheder pr. trappe* burde kunne anvendes mere. Mange steder i udlandet, saaledes i Stockholm og Wien dominerer de stærkt, men herhjemme er der byggeovsmæssigt gjort, hvad der kan gøres, for at begrænse deres anvendelse. De er saa økonomisk fordelagtige, at den omstændighed, at de vanskelig kan gennemluftes, maa træde i baggrunden. Iøvrigt kan man jo udlufts dem ad kunstig vej. Typerne er i almindelighed, hvad der er ganske misforstaaet, anvendt ved dyre lejligheder, „ungkarlelejligheder“. Kun i Bentsens og Gordings, og i Monbergs kommunale bebyggelser, (IV_{35h, 45a}), ved Rentemestervej er de anvendt for helt billige lejligheders vedkommende.

I det første aar efter entrappesystemets indførelse blev 4 lejligheder pr. trappe gennemført paa een trappe i forbindelse med brandaltaner, idet cirkulæret kun indeholder krav om altaner til saavel gaard som gade, medens der ikke staar noget om at disse to altaner skal høre til samme lejlighed. Denne planform blev standset efter at være blevet gennemført i to tilfælde, hvad der er

ganske meningsløst og siden dengang kræves totrappesystem til disse typer, hvad der vanskeliggør planløsningen i en saadan grad, at typerne bliver uøkonomiske og uanvendelige. Disse typer fortsætter iøvrigt naturligt i *centraltrappesystemer*, der særlig hos svenskerne er vidt udviklede. De meget anvendte ovenbelyste trapper midt i blokken, jvnf. Sven Markelius' type, (IV_{47c}), er dog lidet tiltalende og den anvendelse af ovenlystrapper som her hos os er begyndt, bør kun fortsættes, hvor særlige forhold betinger en saadan løsning.

Bedre er de typer, hvor man som i Hygoms hus paa Harsdorffsvej, (IV_{47e}), lader centraltrappesystemet knyttes til en lysgaard. Typen danner i det nævnte eksempel et planelement som kunde tænkes fortsat i en større sammenhængende bebyggelse. Poul Henningsen og Jens Nielsen har for en halv snes aar siden udført projekter efter dette princip, senere har Hilda Rømer og Nyboe Petersen, (IV_{47e}), taget tanken op. I almindelighed kræver dette planprincip forskudte etagehøjder.

Smukkest forekommer dette planprincip mig at være løst i Niels Einar Erikssons hus paa Södra Ringvägen i Stockholm, (IV_{47b}), hvor lysgaarden kun giver lys til trappen og derfor kun har bredde som denne, medens dens længde svarer til en gadebredde, hvorfor trappen er belyst i samme omfang som hvis den laa udvendig. For de svenske planers vedkommende, hvor der samles indtil 12-16 lejligheder paa en saadan centraltrappe fortsætter disse typer direkte over i *midtergangstyper*, som jeg dog har ment at maatte udelade af oversigten.

Ogsaa andre planformer, der er interessante, men lidet typiske, har desværre maattet udelades, det gælder f. ex. typer med *to etagersboliger* i høje etagehuse; Anton Brenner har i Frankfurt og v. Schmalensee i Stockholm udført bemærkelsesværdige eksempler paa disse systemer. Det samme gælder typer med *udvendig sidegang*, som giver udmærkede planmuligheder og som florerer stærkt i Tyskland, men som det ikke er lykkedes at indføre herhjemme. Disse centraltrappetyper modsvarer ogsaa de typer hvor man paa grund af særlige forhold, modsat forholdene i statsboligfundsperioden, maa tilvejebringe en stærk udnyttelse af grundarealet. Udover de almindelige typer med stor husdybde danner disse bebyggelser ikke grundlag for nogen egentlig typedannelse, men en del af dem indeholder interessante planløsninger og jeg gengiver derfor her et par af dem, Gottlobs beboelseshus i Baldersgade, der har 6 lejligheder pr. trappe og meget stor husdybde, Skjøt-Pedersens hus paa Hardorffsvej, hvor der ved stærke fremspring baade mod gaard og gade skabes en meget koncentreret plan og Kooperative arkitekters meget spidsfindige klampenborghus, hvor dog planens konsekvente udformning er meget mere sikkert udformet end opbygningen.

Som en naturlig forudsætning for planudformningen burde møbleringsmaaden have været undersøgt. Den moderne boligplan, særlig de stærkt accentuerede grupperdelte planer, kan kun udformes rigtigt naar en vis møbleringsstandard lægges til grund for udformningen, og man vilde f. ex. kunde udforme planerne meget mere brugsmæssigt fordelagtigt og økonomisk hvis møblerne hørte til lejligheden, end nu, hvor man, selvom der

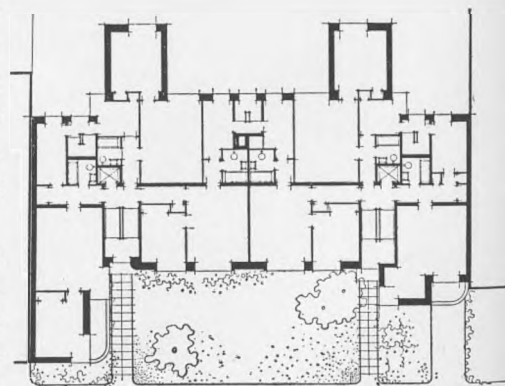
Typer med centraltrappe

Typer med midtergang

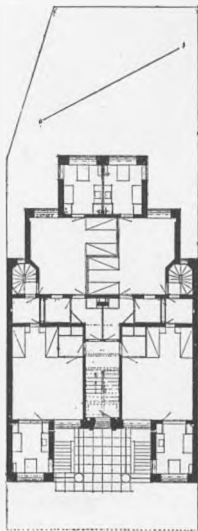
Typer med to etager

Typer med udvendig sidegang

Typer med stor husdybde

A. Skjøt-Pedersen: beboelseshus, Harsdorffsvej. Stærk grundudnyttelse. Plan 1 : 500

K. Gottlob: Beboelseshus i Baldersgade. Stærk grundudnyttelse. Plan 1 : 500

Udstyrelsen

efterhaanden kan fastslaaes en vis møbleringsstandard, dog maa regne med en vis elasticitet i lejlighedens brug efter et varieret behov.

Det vil imidlertid føre for vidt her at medtage hele dette møbleringsomraade. Vi havde planer om at indtegne møbler paa planerne, hvad der nu altid finder sted ved projekteringen paa akademiet, men for de eksisterende plantypers vedkommende vilde man enten være henvist til at indtegne møbler efter den i typerne virkelig eksisterende møblering, hvad der i ni af ti tilfælde vilde være uden interesse, eller til at indtegne en teoretisk idealmøblering, der vilde være temmelig virkelighedsfjærn. Vi foretrak derfor at lade hele denne side af boligudformningen vente til en anden gang.

Mere end plantyperne er det dog som sagt foran *udstyrelsen* der viser udviklingen.

Statsboligfondsljligheden svarede i sit indhold i hovedtrækkene til førkrigstyperne, men installationen var dog bleven forbedret ved et wc i hver lejlighed, og der kom elektrisk installation med et lampested midt i loftet i hvert rum og en enkelt stikkontakt i opholdsstuen. I de bedste af disse lejligheder er der centralvarme med radiator i stuerne, sjældnere i soveværelset og næsten aldrig i kamre og køkkener og radiatorerne er af økonomiske grunde anbragt ved hovedskillerummet.

Hvor der er centralvarme er der som regel ogsaa varmt vand i køkken, undertiden ogsaa i toiletrummet. Der findes som regel haandvask i dette toiletrum, der undertiden ogsaa er forsynet med bruse og derefter betegnes som badeværelse, men er temmelig fjærn fra hvad vi nu forstaar ved et badeværelse.

Disse typer har ingen garderobeskabe, der er i det hele taget sjældent skabe og der mangler plads til mange uundværlige ting bl. a. støvsuger og strygebrædt.

Køkkeninventaret bestaar af et fast bord med fyrretræsplade og støbejernsvask, gasbord med terrazzoplade eller fliser, en tallerkenrække, skabe til køkkensager og porcelæn og koste samt et spisekammer, der dog ikke er noget kammer, men et madskab. I de seneste aars byggeri er denne udstyrelse forbedret betydeligt. Centralvarme, det varme vand og baderum med kar hører nu selvfølgelig med selv til den mindste bolig. Dertil kommer mange steder nedstyrtningskakke, køleskabsinstallation, maskinvaskerier med elektrisk rulle og strygeinstallation. Ved høj bebyggelse hyppigt elevator.

I køkkenet bestaar inventaret af en vask, enten af fireclay, emaljeret støbejern eller rustfrit staal, hyppigt en dobbeltvask med bundventil, der kan benyttes til opvask. Skyllerbordet er ogsaa ofte af staal, tilberedningsbordet der skal skæres i, er undertiden af haardt træ, oregonpine eller teak. Den uhygiejniske tallerkenrække er erstattet af skabe og saavel bad som køkken har flisevægge.

Iøvrigt findes garderobeskab, maalerskab og undertiden yderligere et skab i soveværelset.

Lejligheden er saaledes betydeligt forbedret med hensyn til udstyrelse og teknik, men meget mangler stadig, hvad der iøvrigt er sagt mange gange før, f. ex. lydisolations, effektive ventilations-

systemer, rørisolation, bedre etageadskillelser, fugefri gulve o.s.v. Som eksempel paa hvordan en billig standardlejlighed af aargang 1935 er udstyret, medtager jeg her et uddrag af en redegørelse, som *Københavns almindelige Boligselskab* har udarbejdet ved arkitekt Gunnar Holm og som har været offentliggjort i en kongresrapport fra Internationaler Verband für Wohnungswesen: *Austattung der Kleinwohnung*. Stuttgart, 1935.

Den omhandlede lejlighed (IV_{35a}) har et bruttoareal paa 52 m². Fremstillingsomkostningerne pr. lejlighed har været 6800 kr., huslejen pr. maaned er 56,83 kr. For varme og varmt vand betales 10,20 kr. pr. maaned.

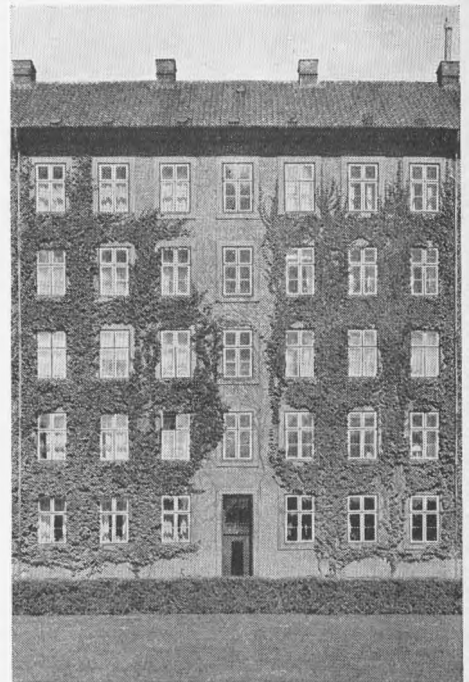
Opholdsstuen ligger mod syd og mod gaden, trappen paa nordsiden mod gaarden. Selve lejligheden er placeret i en øst-vestgaaende fløj af en randbebyggelse omkring en stor aaben havelignende gaard. Vinduet er 4 rammer bredt for at give mest muligt lys ind i stuen og for at lyset skal virke samlet, hvilket giver rummet større helhed end i de ældre boligtyper, hvor de tilsvarende 2 smalle vinduer opdeler ydermuren for stærkt og hvor lyset fra vinduerne paa hver side af den mørke midterpille bliver stærkt blændende. Vinduet er skudt hen i ydermurens ene side, hvilket skyldes ønsket om at have en godt beskyttet sofaplads ved langvæggen. Døren til altanen er anbragt saaledes, at den i aaben tilstand kan fastholdes ved gelenderet og saaledes danne en art vindskærm for altanen. Døren mellem stuen og kamret er udført som dobbeltdør for at disse to rum, om det ønskes, kan gøres saa sammenhængende som muligt, men det er et i KAB sjældent forekommende tilfælde, idet man ellers nøjes med en enkelt dør af hensyn til den i forvejen ringe vægplads. Hvor beboerne ønsker kamret benyttet udelukkende som børneværelse kan dobbeltdøren blændes til stor fordel for begge rum. Døren mellem stue og soveværelse undlades for det meste i det almindelige byggeri, men KAB lægger megen vægt paa denne dør af hensyn til ikke alene muligheden af at begge stuer indrettes til opholdsstuer, men særligt af hensyn til, at man kan udlufte lejligheden effektivt. Det kan imidlertid ikke benægtes, at den forringer opholdsstuens møbleringsmuligheder, som ellers vilde være særdeles gode nu da kakkelloven ikke mere optager hjørnet.

Soveværelset er meget lille i forhold til ældre tiders soveværelse, men selv om det er nede paa den minimale størrelse kan det dog fuldt ud anvendes, idet tidligere tids servante og kakkellov nu ved hjælp af badeværelset og centralvarmen ikke er nødvendige og et ret stort areal derved kan frigøres.

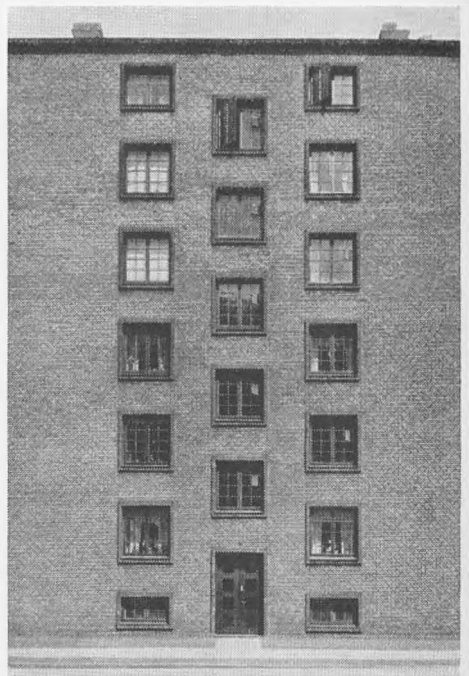
Kamret er saa lille, at der hvis der skal sove flere end et barn, maa anvendes etagesenge.

Badeværelset, der er indirekte belyst, har ingen radiator, hvilket er udelukket ifølge bygningsloven. Det er forsynet med kar, som lejerne sætter megen pris paa. For at gøre rummet saa smalt som muligt, er der anvendt de saakaldte fod- og siddebadekar, som har opnaaet en stor yndest, og denne kartype egner sig godt til bad for børn. En sundhedskongres for nylig her i landet gav stærkt udtryk for den opfattelse, at brusebadet kun i ringe grad befordrede renligheden, idet vandet og vaskningen kun fundt sted fra oven. Karrets vandindhold paa 168 l mod det normale kars rumfang paa 250—300 l er besparende i vandforbrug. Kar, haandvask og w.c. er placeret saa tæt op ad hinanden som muligt af hensyn til rørintallationen og for at rummets længde kan holdes nede paa et minimum. Hvor meget det end er ønskeligt at isolere w.c.'et i et særligt rum tillader lejlighedens lille areal ikke denne arealforøgelse ligesom bekostningen vilde forøges antageligt, specielt da det selvstændige w.c.-rum bør forsynes med en særlig haandvask.

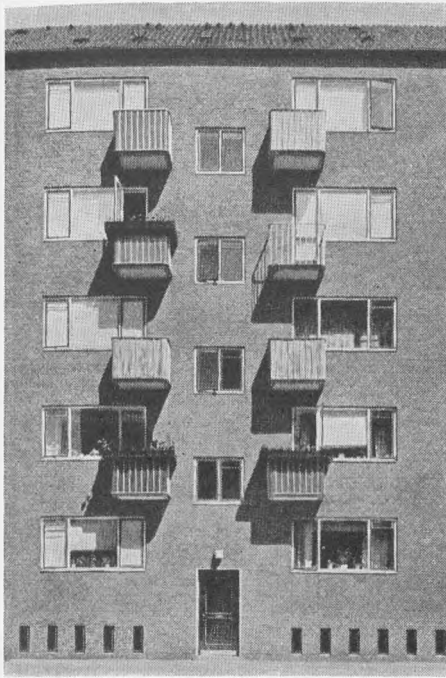
Til w.c.skylning har man anvendt skylleventiler i stedet for de almindeligt anvendte cisterner. Man har herved opnaaet et bedre udseende af rummet, har undgaaet ulempen ved dryp af fortætningsvand fra cisternen og den stadigt tilbagevendende maling af cisternen for at bevare den mod rust. Derimod medfører installationen af skylleventiler desværre kun en ringe nedsættelse i den normale støjfrembringelse fra badeværelset. Normalt opsættes 11 til 13 rækker hvide fliser paa badeværelsets vægge. I dette tilfælde har man af økonomiske hensyn kun opsat 1 række fliser over kar. Køkkenets gulvareal er 5,91 m², hvilket er lovens minimale størrelse, naar der, som her, anvendes gas. Inventaret bestaar af køkkenborde med underskabe, porcelæns-, koste og spisekammerskab Gasbordet bestaar af en i inventaret indbygget terrazzoplade. Køkkenvasken er en emailletet støbejernsvask med tilbagegaaende kant foroven af hensyn til sprøjtning. Bordpladen gaar helt ud til vaskens kant. Saavel vaskens materiale saavel som dens traditionelle anbringelsesmaade lader meget tilbage at ønske, og man er derfor ogsaa i den sidste tid mere og mere gaaet over til at anvende vaske af rustfrit staal, hvis materiale har vist sig særdeles egnet, og hvor vaskens vandrette overkant kan lægges ovenpaa køkkenbordet, hvilket er en langt bedre konstruktion, især naar der lægges linoleum eller staalplade paa hele køkkenbordet. Der er køkkenbordsplads paa begge sider af vasken til snavset og til rent porcelæn ligesom der findes særskilt lampe over vask og gasbord. Der findes bund forneden i alle skabe og underskabe, og fodbrøttet er trukket tilbage, saaledes at foden kan

1921

1926

1931

gaa ind under skabet, og laagerne er udført helt glatte paa begge sider. Der findes aftræksrør 10×15 cm fra hvert gaskøkken, men desuden er der indsat en lille vipperude i køkkenvinduet. Det er almindeligt at opsætte 3 eller 4 rækker hvide fliser over køkkenbord og gasbord. Foroven afsluttes da med en vægliste, der kehles ned over fliseoverkanten. Hvor der ikke findes nedstyrtnings-skakt for affald, opsættes ofte en hylde paa skabsdøren under vasken til henstilling af skarnspanden. Hanerne saavel i haandvask som ved køkkenvask er forbundet til fælles udløbstud, hvilket betyder en fordyrelse i anskaffelsessummen i forhold til de almindelig anvendte enkelte haner, men skyldes, at myndighederne forlanger betaling for vandforbruget ikke pr. m³ vand, men pr. tapsted. I køkkenet er ikke opsat radiator, hvilket ogsaa er en fordel for opbevaringen af madvarer. Spisekammeret er ventileret ved hjælp af to smaa aabninger ud til det frie.

Af hensyn til strygning i køkkenet er opsat en stikkontakt. I større lejligheder er indbygget strygebrædt i køkkenet.

Forstuen er udført i den mindst mulige størrelse. Bredden af dens smalle del er 82 cm og dette maa absolut anses for minimum. I hver entre er adgang til et garderobeskab. I dette tilfælde er skabet indbygget i køkkenets areal. Det deles i et mindre overskab og i et højt underskab med hattehylde, hvorunder er anbragt en stang af egetræ eller messingrør til anbringelse af bøjler til tøj. I væggen mellem forstue og køkkenets kosteskab er indbygget en lille niche, der afgiver plads til elektricitetsmaaleren. Almindeligvis anbringes en knageliste hele forstuen rundt med metalknager til hatte og tøj. I dette tilfælde er knagelisten erstattet med cirkelrunde træplader. Entrappesystemet har medført den gene, at beboerne om aftenen sætter de tomme mælkeflasker udenfor deres entredør, medens man tidligere hensatte disse paa køkkentrappen. For at afhjælpe dette og for at begrænse tyveri af de foran døren om morgenen hensatte flasker m. m. er indsat smaa skabe af jernplade paa entredørens inderside med lem i selve døren. Skabet har lemme baade mod trappen og mod entre. Hvor det kan lade sig gøre burde det dog foretrækkes at indbygge disse mælkeskabe i trappemuren. Altaner er udført med bundplade af beton mellem udliggende jern. Rækverket er aabent smedjærngelænder, men i den sidste tid er det blevet almindeligt at udføre brystværnet tæt af hensyn til læ paa altanen og den derved opnaaede mindre vindpaavirkning af altandør.

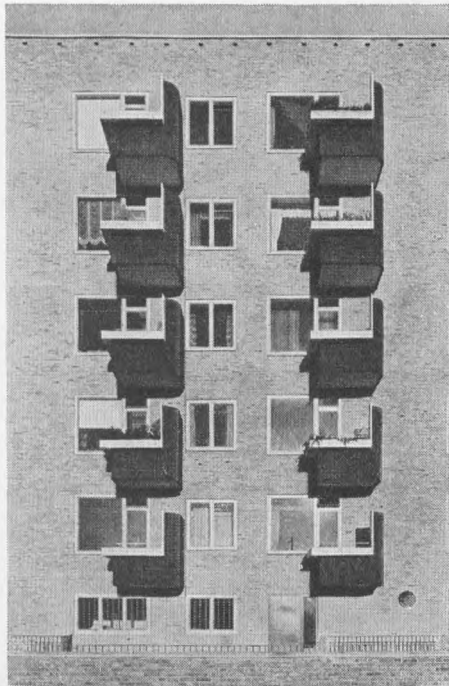
Om udformningen af statsboligfondens periode huse skrev Steen Eiler Rasmussen i 1926:

Betrager vi endelig husenes ydre udformning, finder vi, at man i de allerfleste tilfælde har anvendt de smaa huses maal og former paa de store kaserner. Ved en simpel addition har man gjort de to- og treetages empirehuse til kilometerlange façader med ensartede smaa vinduer. Igennem en aarrække har Bedre Byggeskik arbejdet for at faa indført de smaa vinduer til de smaa huse. Det er nu ikke helt lykkedes. Men ved Københavns kæmpehuse har arkitekterne faaet dem igennem. Man har ikke søgt at vise husets opdeling med alle de mange opgange, blot tapetseret dem over med det samme vinduesmønster. Byggerøverhusene fra omkring aarhundredskiftet virker i al deres smagløshed mere virkelige end de nye karréer med deres gammeldags detaljer, de synes mere rigtige i maa-lene, slutter sig naturligere om opgaven og er ogsaa mere yndet af menigmand. Der ligger i etagehusenes rigtige udformning problemer, som slet ikke er løst endnu.

Om disse problemer er løst senere, ved jeg ikke. Jeg tror det ikke. Paa nogle punkter er vi maaske naaet til at tage naturligere paa problemerne, men i det store og hele er vi kun gaaet fra den ene periodes formalisme over til den næste periodes.

Konstruktioner og materialer er stort set de samme som for 25 aar siden. Saalænge murstenene er vort billigste byggemateriale og saalænge teglværksindustrien finansierer byggeriet vil murstenen vedblive at dominere i det københavnske byggeri. Det bør vi sikkert ikke beklage, men vi bør søge igen at naa til en forstaaelse af teglstenens karakter og egenskaber som den man havde for en menneskealder siden. I statsboligfondensperioden pudsede vi murstenshusene for at gøre dem klassicistiske ligesom rettroende modernister nu pudser dem for at faa dem til at ligne betonhuse. Vi burde i stedet for bestræbe os for at udvikle en murstensteknik, der var paa højde med Plesners og Nyroptidens fremragende tekniske kunnen og gav ligesaa smukke stofflige virkninger. Og vi burde lære at murstenshuse ikke, særlig ikke i disse jærnfattige tider, bør bygges med betonformer.

Vi er naaet saa vidt, at vi har frigjort os fra klassicismens facade-

1936

skema. Vi har f. ex. faaet trappevinduet anbragt i den rigtige højde i forhold til trapperepos'en. Efterhaanden har vi ogsaa lært at give opholdsstuerne et stort vindue og kamrene et mindre, vi anbringer altanerne saaledes at de ikke skygger for den underliggende lejlighed og vi har ogsaa indset at det er behageligere at kigge ud af en stor rude end gennem et sprodsedelt vindue.

Men vi arbejder med altfor gnidrede størrelser, detaillerne er for smaa i maalene. Vinduerne er blevet brede, men til gengæld oftest for lave og trykkede. I næsten alt det nyere byggeri forekommer disse maalenheder mig for smaa.

Der er ogsaa opstaaet en ulyksalig tilbøjelighed til grelle farvevirkninger, vinduer og døre og pudsede murflader males grønne, røde eller gule i farveskalaer, der oftest misklæder teglstenene og farverne i naturen.

Med hensyn til husenes indpasning i terrænet, særlig i gamle parkanlæg, maa der derimod siges at være naaet smukke resultater, særlig i bebyggelser som Blidah, Bellavista, Lille Tuborg, Lykensgave og Jørgenshave.

Jeg har nogle gange i udlandet haft lejlighed til at vise lysbilleder af disse huse, omgivet af gamle træer, støttet af en fremragende fotografering, og har konstateret udlændinges beundring for dem. Selv om vi, der kender dem ud og ind, maaske er en grad mindre betagne, maa vi erkende at de seneste aar paa dette omraade har tilført os nye værdier i samvirkningen mellem arkitektur og natur.

Vi har tilført byggeriet nye æstetiske værdier, men vi har mistet en del af de gamle, som der ikke var grund til at give op. Jeg vil slutte med, ligesom Steen Eiler Rasmussen i 1926, at fremhæve den foregaaende periode og hævde at statsboligfondshusene, tiltrods for deres stereotype formalisme, ofte virker mere rigtige i maalene, har mere behagelige detailstørrelser og har mere holdning i bybilledet end de urolige flimrende nye huse med deres trykkede vindueshøjder, ofte uskønne altanformer og deres grimme farver.

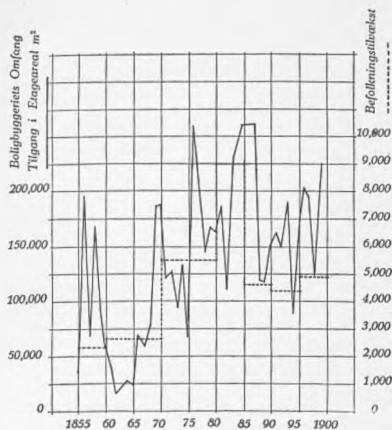
Der ligger stadig i etagehusenes rigtige udformning problemer, der slet ikke er løst endnu.

Boligbyggeriets Vilkaar siden 1856

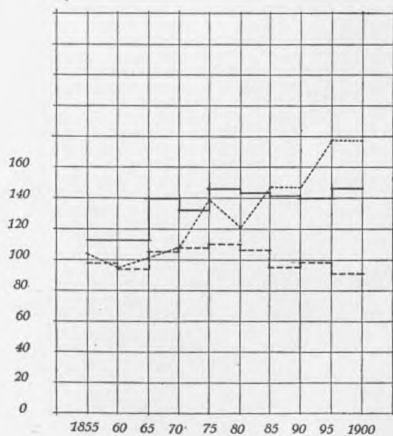
Af cand. polit. Enrico Hansen

Midt i det nittende Aarhundrede var København en By af Haand- 1856—1900
værkere og Handlende. Der fandtes ingen egentlig Industri, ingen ensartet Industriarbejderklasse og derfor intet Arbejderspørgsmaal men en betydelig Forskel mellem Rig og Fattig — omtrent en Tindedel af Befolkningen var under Fattigvæsnet.

Det herskende økonomiske Synspunkt var „Frikonkurrencen“. Meningen hermed var, at naar den enkelte varetog sin private Økonomi ud fra sine snævre økonomiske Interesser, gavnede han dermed ogsaa Helheden. Fra Samfundets Side burde der derfor ske saa faa Indgreb som muligt i Borgernes selvstændige Varetagelse af deres økonomiske Interesse; alle kunstige Indgreb burde holdes ude, og Kræfterne burde have frit Spil.

De stærke Svævinger i Byggeriets årlige Omfang ses klart af Kurven. Samtidigt vil man bemærke, at det var i Løbet af 70'erne, at den afgørende Ændring i Boligbyggeriets Omfang og Befolkningstilvæksten satte sig igennem.

Indekstal for Husleje 1855 = 100 —————
 Indekstal for Arbejds løn 1855 = 100
 Indekstal for Detailpriser 1855 = 100 - - - - -

Kurverne viser den Ændring af de økonomiske Vilkaår, der indledtes i 70'erne og som klarest kom frem siden 1885. Stærk Stigning i Reallønnen, højt Huslejeniveau og lave Leveomkostninger.

Aarene fra 1850 til 1875 er for Byggeriet i Hovedstaden bemærkelsesværdigt derved, at man paabegyndte Byggeriet udenfor Søerne — Indledningen til den tredje store Udvidelse af Hovedstaden.

Set med vore Øjne er det dog paafaldende, med hvor ringe Omhu og Forudseenhed dette Byggeri blev ledet fra Myndighedernes Side. Imidlertid maa man huske paa, at ikke alene faldt det ganske i Traad med den raadende Aandsretning „Frikonkurrencen“ at gribe saa lidt ind som muligt overfor Byggeriet, men man savnede ogsaa ganske Forstaaelsen af, at det var en *Udvikling*, der hermed blev paabegyndt, at Byen gled ind i en ny Vækstperiode. Aarene midt i 70'erne deler Perioden 1855—1900. Før 1875 blev der gennemgaaende bygget ca. 80.000 m² Etageareal aarligt — efter 1875 naar Byggeriet op paa gennemsnitligt 180.000 m² Etageareal aarligt.

Aarene før 1875 var en vanskelig Tid. Leveomkostningerne steg med mellem 5 og 10 Procent, Huslejen med 30 til 40 Procent, medens Arbejds lønnen havde vanskeligt ved at følge med; hvorfor der i denne Periode næppe er sket nogen Stigning i „Real lønnen“.

Efter 1875 er Billedet vendt om. Leveomkostningerne er faldende; Huslejen viser dog yderligere Stigning (ca. 50 Procent i Forhold til 1955) medens Arbejds lønnen er steget med 75 Procent. Naar Arbejds lønnen stiger saa stærkt samtidigt med, at Leveomkostningerne falder, vil det sige, at en Arbejder for sin Indtægt kan købe væsentligt flere Varer — bedre Klæder, bedre Bolig og flere Nærings- og Nydelsesmidler.

Stigningen i Huslejen, maa forklares ud fra, at Statistiken er udarbejdet paa Grundlag af den gennemsnitlige Leje for Lejligheder, averteret til Leje i „Adresseavisen“. Da det utvivlsomt særligt er nye Lejligheder, der averteres, maa man gaa ud fra, at det er Lejligheder af en stadigt stigende Standard. Det er heraf, Lejestigningen kommer, og allerede heri ligger, at naar denne Periode udviser et Boligbyggeri, der fra 1877 til 1900 praktisk taget ligger paa Maksimum hele Tiden, skyldes det den voldsomme Stigning i Reallønnen, der gav Basis for at bygge bedre og bedre Lejligheder og stadigvæk faa disse Lejligheder lejet ud.

De Forbedringer, som Byggeriet før 1875 kunde byde paa, var for Smaalejlighederne eget Køkken med Spildevands afløb og „Vandledninger inde i Husene“. Det aarlige Vandforbrug steg fra 175 hl pr. Indbygger i 1860 til 240 hl pr. Indbygger i 1900. Efter 1875 kom Gasforsyningen til. I 1880 havde $\frac{1}{4}$, 1901 97 Procent af Husstandene Gas.

Men ogsaa paa mange andre Felter ser man Forbedringerne af Boligforholdene. Efterfølgende Tabeller, der gælder Københavns Kommune vil vise dette.

Lejlighedernes Beliggenhed:

	1880	1885	1890	1895	1901
I Forhus.....	76,4	76,6	78,6	79,3	82,2
I Mellem-, Side- og Baghus ..	23,6	23,4	21,4	20,7	17,8
I Kælderen.....	4,6	4,5	4,3	3,9	3,1

Lejlighedernes Fordeling efter Værelsesantal i Procent:

	1880	1885	1890	1895	1901
1 Værelse.....	16,8	15,0	13,9	13,3	13,1
2 Værelser	32,9	36,3	39,9	40,2	41,2
3 —	31,3	16,8	16,7	16,7	17,0
4 —		12,8	13,5	13,9	14,4
5 —		7,0	6,3	6,5	5,9
6 —	14,3	4,6	4,0	4,0	3,5
7 —		2,8	2,5	2,4	2,1
8 — og derover.....	4,7	4,7	3,2	3,0	2,8
Ialt...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Den første Tabel viser ganske klart, i hvor omfattende Grad Nybyggeriet i 80erne og 90erne vendte sig fra Lejlighederne i Side-, Mellem- og Baghuse og i Kældere.

Af Tabellens anden Del ser man, at Tendensen henimod Lejligheder med 2 og 3 Værelser og bort fra Lejlighederne med eet Værelse og mange Værelser ogsaa har været raadende i disse Aar. Befolkningstilvæksten og Boligbyggeriet er i denne Periode gaaet Haand i Haand; hvor parallelt disse to Størrelser har bevæget sig, vil man let se af Kurven øverst Side 45. Den store Tilvækst til Befolkningen maa dog ikke opfattes som Aarsag til det stærke Byggeri — eller omvendt. Det er den stærke Stigning i Reallønnen, der er Aarsag til Indvandringen til Byen og Boligbyggeriet. Spørger vi atter om Aarsagen til, at Reallønnen er steget — at det har været muligt at give den store jævne Befolkning en langt større Mængde af Forbrugsgoder end tidligere — maa vi antageligt forklare dette ud fra Industrialismens Gennembrud, de store tekniske Fremskridt og en stadig Udvikling af den økonomiske Organisation. Det maa fremhæves, at Udviklingen til en højere økonomisk Organisation i sig selv indebærer, at Frikonkurrencen begrænses. Denne Tendens over mod en Regulering af Økonomien begyndte saa smaat i 70erne og blev stadigt stærkere.

De store Fremskridt, der fandt Sted i Tiden op til Aar 1900 for Befolkningens store Flertal, har dog ogsaa deres mørke Side. For den fattigste Del af Befolkningen synes Forholdene at være blevet værre. Ser man paa efterfølgende lille Tabel, der illustrerer de ringest mulige Boligforhold, vil man se, at 1895 synes at være Maksimum med Hensyn til slette Boligvilkaar for den fattigste Del af den københavnske Befolkning.

Lejligheder med 8 Beboere og herover:

	Antal Et-Væ- relses Lejligh.	Antal To-Væ- relses Lejligh.	Samlet Antal Beboere	pCt. af Befolk- ningen
1880.....	55	540	5.337	2,28
1885.....	57	738	7.131	2,67
1890.....	68	1.087	9.783	3,28
1895.....	54	1.244	11.040	3,44
1901.....	66	1,287	11,642	3,36

Aarene før 1907 er præget af Oprækket til Byggekrisen i 1907—08, 1900—1916 og Aarene fra 1909 til 1916 af Byggekrisens Virkninger. Benyttelsen af Ordet „Byggekrisen“ er dog noget misvisende.

Saaftremt Bankerne i Aarene fra Aarhundredskiftet og op til 1907

havde indladt sig paa letsindig Kreditgivning til en eller anden Industrigren, f. Eks. Cementindustrien, var der næppe nogen, der vilde have kaldt den Krise, der indtraf i 1907, for „Cementkrisen“. Men da nu alle og enhver kunde se, at der var bygget for rigeligt, valgte man at kalde Krisen i 1907—08 for en „Byggekrise“. Krisen havde intet med Byggeriet at gøre udover, at *Bankerne* havde finansieret Byggeriet for stærkt og paa usundt Grundlag. Det var *Bankerne*, det var galt med, og Krisen var en *Bankkrise*. Naar der er Anledning til at fremhæve dette, er det fordi, Mentaliteten fra disse Aar stadigvæk er raadende. Bygges der lidt rigeligt et Aar, bliver der straks raabt „Byggekrise“ saa eftertrykkeligt, at man finder, det nærmest er et Onde, at der bliver bygget. Man glemmer, at Spørgsmaalet er, om Kreditten til Byggeriet er ydet paa sund Basis.

Aarstal	Nationalbankens Diskonto	Tilgang i m ² til Etagearealet Kbh. og Frbg.	Ledige Lejligheder i pCt. af samtlige
1900	5,87	439676	0,9
1901	5,33	476011	2,2
1902	4,05	370267	3,3
1903	4,37	627503	5,1
1904	4,50	608718	6,8
1905	4,30	479088	7,6
1906	5,22	592381	7,5
1907	6,18	376810	7,3
1908	6,13	488056	6,4
1909	4,94	105430	5,9
1910	5,00	116182	4,0
1911	4,62	78872	2,5
1912	5,06	183651	1,4
1913	5,75	321374	1,1
1914	5,52	325298	1,4
1915	5,27	248884	1,3
1916	5,00	223284	—

Hvis man ser paa Kurven over Byggeriets Omfang i disse Aar, vil man bemærke, at Maksimum for Byggevirksomheden snarere samlede sig om Aarene 1903—04 end umiddelbart før Krisen i 1907—08. Det er tillige bemærkelsesværdigt, at den stigende Ledighed for Lejligheder ikke synes at have paavirket Byggevirksomhedens Omfang. Maaske var det de gamle Lejligheder, der var ledige, og de nye, der kunde lejes ud. Statistiken giver dog ingen Oplysninger om dette Spørgsmaal. Derimod synes Diskontoens Højde at have øvet en afgørende Indflydelse, dels i den Forstand, at den meget høje Rentesats i 1907—08 standsede Byggeriet, men ogsaa saaledes, at den relativt høje Rente, der vedblev at være gældende stadigvæk, holdt Byggeriet nede.

Den sædvanligt raadende Betragtning er jo, at „Bankerne“ efter de forskellige Banksammenbrud i 1907—08 havde faaet saa stor Interesse i Nybygninger, at de, for at stive Lejeniveauet af, nægtede at give nye Byggelaan, saaledes at nybyggede Lejligheder ikke skulde konkurrere Lejen nedad i de overtagne Ejendomme. At denne negative Betragtning ogsaa skulde være den eneste rigtige, kan næppe antages. Den høje Rentefod, der raadede i Aarene

lige op til 1916, har utvivlsomt, i Forbindelse med, at der ikke foregik nogen Stigning af Reallønnen, formaaet at holde Byggeriet nede, til Trods for, at der i disse Aar fandt en ret stærk Befolkningstilvækst Sted. Man kan ogsaa sige det paa den Maade, at man standsede Byggeriet for sent med Diskontoforhøjelsen i 1907 — det var Bankernes første Fejl. Den næste Fejl begik man ved alt for længe at holde Byggeriet nede paa Minimumsproduktion. Da man endelig vilde blæse Liv i Byggeriet igen, var det for sent. Paa Grund af Prisstigningerne var der ingen, der turde bygge. Den Forbedring af Boligforholdene, der saa stærkt indledes efter 1875, fortsattes i disse Aar. Tabellerne og Kurverne, der viser Lejlighedernes Placering i Ejendommene, Lejlighedernes Fordeling efter Værelsesantal (Side 45 og 46) og Overbefolkningen i Lejlighederne (Side 51), illustrerer dette. Ogsaa Bevægelsen over mod Installationer fortsattes. I 1901 havde saaledes kun 3 Procent af Lejlighederne elektrisk Lys og Vandkloset, medens man var kommet op paa 60 Procent i 1916. Centralvarme og varmt Brugsvand eksisterede dog praktisk taget ikke i 1916. Ligeledes giver nedenstaaende Tabel en interessant Angivelse af, i hvor ringe Grad Lejlighederne havde Bad knyttet til sig.

Antal af Lejligheder, der har Adgang til Bad:

	1906	1911
København.....	3,8	6,8
Frederiksberg.....	8,3	12,5
Gentofte.....	16,2	19,6

Havde Forholdene udviklet sig gunstigt efter 1916 i den Forstand, at der havde været den fornødne Købekraft blandt Befolkningen (stigende Realløn) og konstante Byggeomkostninger, skulde man utvivlsomt have været ind paa at popularisere yderligere Forbedringer af Lejlighederne. De Installationer m. m., som vi faar efter 1928 — altsaa 12 Aar senere — skulde vi, hvis Forholdene havde været normale, have haft i Aarene efter 1916. Men saaledes gik det ikke, man maatte af al Magt kaste sig ind i en Kamp mod Bolignøden. Var Byggeriet ikke i Gang før 1916, saaledes at Boligproduktionen ikke dækkede Tilgangen til Boligbehovet, blev det endnu vanskeligere at faa Boligproduktionen i Gang efter 1916, trods en fortsat stærk Befolkningstilvækst.

Forholdet mellem Boligproduktionen og Befolkningstilvæksten stiller sig for Aarene fra 1900 til 1930 saaledes:

	Antal nybyggede Lejligheder aarligt Gennem- snit	Befolknings- tilvækst aarligt Gennem- snit	Antal nye Lejlig- heder pr. 1000 Individer Befolk- ningstilvækst
1901—06.....	5562	13181	422
1906—11.....	2143	9849	218
1911—16.....	2441	10673	225
1916—21.....	3621	12631	286
1921—25.....	4916	5662	867
1925—30.....	4882	6904	698
1930—35.....	9670	13640	709

Som man vil se af Tallene, har Lejlighedstilgangen i Aarene fra 1906 til 1921 været urimelig ringe i Forhold til Befolkningstilvæksten. Vanskeligheden ved at faa Byggeriet i Gang efter 1916 laa i de stærke Prisstigninger paa Materialer og Arbejds løn

samt i det relativt høje Renteniveau, der medførte store Kurstab og vanskelige Belaaningsforhold. Hvor stærk Prisstigningen har været fremgaar af Kurven over Pristallet for Haandværksudgifterne. Høje Byggeudgifter medfører imidlertid ikke i sig selv, at Byggeriet gaar i Staa. Men naar man staar usikker overfor Fremtidens Byggeprisniveau, særlig hvis man venter, at Byggepriserne i Fremtiden vil ligge lavere, er det ugørligt at bygge paa privatøkonomisk Grundlag. Man investerer jo en Kapital for en lang Aarrække. Falder Byggepriserne, har man tabt Pristallet, idet det jo ikke er muligt at opnaa nogen væsentlig Afskrivning af Kapitalen selv indenfor et Tidsrum paa baade 10 og 20 Aar. Det standsede private Byggeri og den stærke Befolkningsstilvækst førte lige ind i Boligmangelen, Bolignøden, og samtidigt ind i Huslejereguleringen, at Huslejen lovmæssigt blev fastlagt. Der fandtes ingen ledige Lejligheder. De ubemidlede, der mistede deres Bolig, maatte indlogeres som Husvilde, og de bestaaende Boliger maatte udnyttes stærkere. De to Tabeller, der viser Stigningen i Antal Personer pr. Husstand (Lejlighed) og Antallet af Personer pr. Værelse op til 1921, giver Udtryk for dette. Ogsaa Overbefolkningen af Lejlighederne, der naaede sit Maksimum i 1921, viser, hvor vanskeligt det var.

Da man selvfølgelig ikke saavel af boligmæssige som af beskæftigelsesmæssige Grunde kunde undlade at bygge, gennemførtes en Lovgivning om Støtte fra Stat og Kommune til Byggeriet. Den givne Støtte havde Form dels som Fritagelse for kommunale Ejendomsskatter, dels som Tilskud — op til 20 pCt. fra Staten og lige saa meget fra Kommunen, og endeligt ogsaa som Laan eller Garanti for Laan.

Efter 1922 og indtil 1. Oktober 1928 ydedes Laanene som Statsboligfondsloan, der udbetaltes som Obligationer, saaledes at Kurstabet faldt paa Laantageren. Laanene kunde ydes med indtil 40 pCt. af Anskaffelsessummen med Pantessikkerhed indenfor 80 undtagelsesvis 90 pCt. af den samlede Anskaffelsessum.

Paa Grundlag af Støttelovgivningen fandt der et meget betydeligt Byggeri Sted i Hovedstaden. Hvor omfattende det Offentliges Støtte har været fremgaar af, at af de 66.000 Lejligheder, der opførtes i Hovedstaden i Aarene 1916 til 1931, blev godt 12.000 opført direkte af Kommunerne, medens 29.000 opførtes af private Bygherrer eller Byggeforeninger med offentlig Støtte. De to Trediedele af samtlige opførte Lejligheder er saaledes støttede, og man maa regne med, at der i disse Aar af Kommune og Stat er ydet 250 til 300 Millioner Kr. til Hovedstadens Byggeri.

Naar der er Mangel paa Husrum, er det en Selvfølge, at Hovedvægten ved det støttede Byggeri maa lægges paa at producere Husrum. Spørgsmaalene om Forbedringer og Installationer — udover de almindeligt anerkendte — maatte man lade ligge. Ligesom man i tidligere Perioder havde naaet at popularisere Vand- og Gasinstallationen, naaede man dog i disse Aar kun at forsyne samtlige Lejligheder med Elektricitet. I 1916 fandtes Elektricitet i 60 pCt. af Lejlighederne mod ca. 90 pCt. i 1921. Ogsaa W.C.'et rykkede frem med 66 pCt. i 1925 og 75 pCt. i 1930. Naar man ikke her kan naa op paa 90 pCt., ligger det i, at de ældste og ringeste Lejligheder er uegnede til denne Installation. Først efter

1925 kunde man for Alvor interessere sig for Centralvarme, varmt Brugsvand og Bad ved Byggeriet. I 1925 havde kun godt 4 pCt. af samtlige bestaaende Lejligheder Centralvarme og varmt Vand; i 1930 var man kommet op paa, at 10 pCt. af Lejlighederne havde dette.

Med Hensyn til *Bad* stiller Procenterne sig saaledes:

1916.....	7,8	pCt. af Lejlighederne
1921.....	12,2	— - —
1925.....	16,4	— - —
1930.....	21,1	— - —

En af de væsentligste Forbedringer, der opnaaedes ved disse Aars Byggeri — saavel en Følge af det offentliges Støtte til Byggeriet som et Resultat af Kommunens Jordpolitik — er, at der udlagdes betydeligt større Arealer som Gaardspladser (Gaardhaver), Forhaver, Veje og frie grønne Arealer end bestaaende Vej- og Byggevlovgivning kræver. Disse Bestræbelser er blevet mødt med saa stor Forstaaelse af Befolkningen, at det efterhaanden er ved at betale sig for en privat Bygherre ikke at bebygge en Grund op til Maksimum.

Byggeriets Vilkaar i denne Periode maa ses som Modsætning til Aarene før. Renteniveauet har ligget relativt *lavt*. Byggepriserne har ligget nogenlunde *konstant*. Endeligt maa det paapeges, at Realindkomsten har udvist en klar Tendens til *Stigning*. Paa Basis heraf er det private Byggeri af Udlejningslejligheder kommet i Gang igen ved Siden af det af Stat og Kommune støttede Byggeri.

Stigningen i Indtægterne har skabt Købekraft til Installationer i de nybyggede Lejligheder. Da der i de sidste 5 Aar er bygget mange Lejligheder, har en stor Procentdel af Lejlighederne de nu almindelige Installationer: Bad, Centralvarme og varmt Vand.

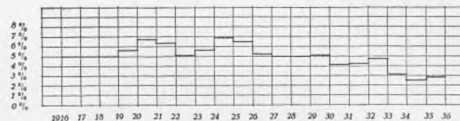
Af samtlige Lejligheder havde følgende Procentdel:

	Bad	Centralvarme	Varmt Vand
1916.....	7,8	„	„
1921.....	12,2	„	„
1925.....	16,4	4,7	4,3
1930.....	21,1	10,7	10,2
1935 (anslaaet)	33,0	25,0	25,0

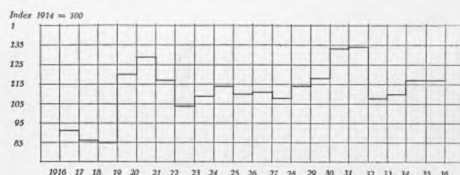
Nu er det jo ikke disse tekniske Installationer, der alene har præget Boligbyggeriet. Det er ogsaa Bestræbelserne for at danne rigtigt placerede Boligkvarterer med tilstrækkeligt frie Arealer i Forbindelse med Lejlighedernes og Stuernes Drejning mod Lys og Sol, der har spillet ind.

At Boligidealene ændres er en naturlig Følge af, at Boligbehovet ændres. Alene i det Antal Personer, der gaar paa een Husstand, er der i de sidste 15—20 Aar sket en mærkbar Nedgang, fordi der er færre Husassistenter, ikke saa mange Børn, færre Logerende, men flere enligtstillede i egen Lejlighed. Naar Lejlighederne opgjort efter Værelsesantal samtidigt viser en Tendens henimod Middeltypen — 2 til 4 Værelser — bliver der mere Værelsesplads til hver enkelt, saaledes at Storkøbenhavn nu som Helhed taget har eet Værelse til hver Indbygger.

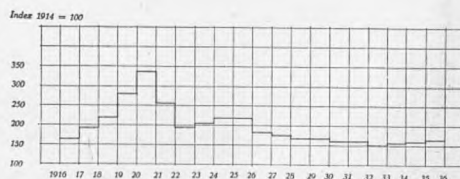
Efter 1928

Nationalbankens Diskonto viser hvilket højt Renteniveau faktisk har været raadende fra 1916 til 1930. Først efter 1928 og særlig efter 1930 har Renten naaet et nogenlunde gunstigt Niveau

Haandværksudgifterne naaede deres Maksimum i 1920 og faldt derefter. Først i 1928 syntes de at have naaet et nogenlunde konstant Niveau

Realindkomsten laa paa et Niveau af 110 fra 1923 til 1927. I 1928 indledtes en Stigning, der dog ikke helt har kunnet fastholdes

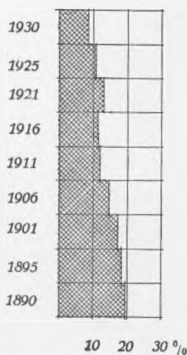
Gennemsnitlig Antal Personer pr. Husstand:

	København	Frederiksberg	Gentofte	Storkøbenhavn
1901	3,82	4,00	4,39	3,86
1906	3,65	3,85	4,27	3,78
1911	3,52	3,71	4,09	3,57
1916	3,45	3,56	3,99	3,49
1921	3,49	3,58	4,06	3,53
1925	3,32	3,36	3,86	3,25
1930	3,13	3,16	3,70	3,16

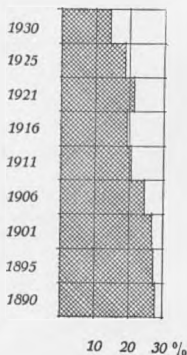
Gennemsnitlig Antal Personer pr. Værelse:

	København	Frederiksberg	Gentofte	Storkøbenhavn
1901	1,29	1,09	1,05	1,19
1906	1,24	1,06	0,95	1,18
1911	1,19	1,00	0,89	1,15
1916	1,18	0,97	0,84	1,13
1921	1,21	0,98	0,86	1,17
1925	1,14	0,91	0,83	1,08
1930	1,08	0,87	0,82	1,02

Den stærke Forbedring af Boligvilkaarene gennem de sidste tre Menneskealdre med Hensyn til Installationer, Lejlighedernes Placering og selve Pladsforbruget pr. Indbygger har krævet en bevidst Indsats fra Boligtekniķernes Side. Men dermed er selve Boligproblemet dog ikke afskaffet. Der eksisterer endnu en Række Spørgsmaal, der trænger sig paa og maa løses. For det første *de overbefolkede Lejligheder* — Lejligheder med flere end to Personer gennemsnitligt pr. Værelse. De overbefolkede Lejligheder findes i største Omfang i de Kvarterer, hvor Bygningerne er forældede og usunde og egentligt udtjente. Her ligger *Saneringsproblemet*. Almindelige Brugsbygninger bør nedrives, naar de har opnaaet en passende Alder. De overbefolkede Lejligheder er ogsaa beboet af Folk med Børn, ofte med mange Børn. Den aftagende Fødselshyppighed stilles op som et Skræmmebillede for os. Men hvorfor giver man saa de Børn, vi har, de slettest mulige Vilkaar fra Starten? Der eksisterer *et særligt Boligspørgsmaal for Folk med Børn*. Nu faar de oftest de ringeste Boliger, de burde muligt have de bedste.

Overbefolkede Lejligheder i Procent af samtlige. Bemærk den aftagende Linie, der blev brudt i Bolignødens Aar (1921)

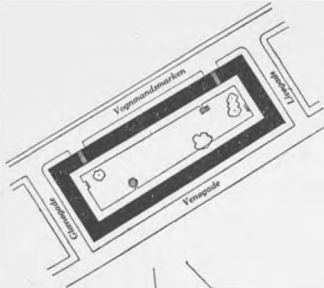
Beboere i overbefolkede Lejligheder i Procent af samtlige Beboere (Københavns Kommune). Selvom den aftagende Bevægelse har kunnet fastholdes — undtagen under Bolignøden — har dog endnu 14 Procent af Indbyggerne under saa slette Boligvilkaar

Den, der bygger, raader sædvanligt kun over de sidste 20 til 10 pCt. af, hvad det koster. De øvrige Penge — de 80 til 90 pCt. — beslaglægger den, der bygger, af Samfundets almindelige Sparemidler, der beredvilligt stilles til den byggendes Disposition. Endvidere har Bygningerne som Regel en Levealder paa 100 til 150 Aar. — altsaa fra 3 til 5 Generationer. *Den, der bygger, bygger i langt højere Grad for andre end for sig selv*. Men ikke desto mindre faar denne enkelte Lov at boltre sig, ganske som han vil, blot han ikke fjerner sig for langt i sine Dispositioner fra det traditionelle. Der bygges Fabrikker og Boliger i Øst og Vest. Samfundsmæssigt set maa der ske Tab ved, at alt dette ikke hviler paa en fast Plan. Spørgsmaalet bliver da, om et forberedende og planlæggende Arbejde, der fastlægger snævre Rammer for, hvor og hvordan der skal bygges, ikke vilde betale sig selv mange Gange. Det er store Summer, der arbejdes med, faktisk hele den aarlige Opsparing, der varierer fra 200 til 400 Millioner Kr. aarligt.

Bybyggelsesplaner

Lukkede karréer. 1 : 5000. Nord opad

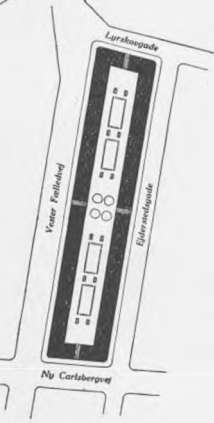
A

- a**
- 1 Beliggenhed: Vognmandsmarken, Glænegade
 - 2 Bygherre: Kbhv.s Andelsboligforening
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker
 - 4 Opførelsesaar: 1926—27
 - 5 Grundareal: (in l. vej) 7211 m²
 - 6 Bebygget areal: 3137 m²
 - 7 Antal opgange: 20
 - 8 Etageantal: 5

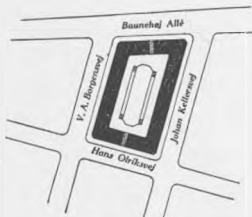
- h**
- 1 Beliggenhed: Aaboulevarden, Kleinsgade
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Wittmaack og Hvalsøe
 - 4 Opførelsesaar: 1930—31
 - 5 Grundareal: 5971,9 m²
 - 6 Bebygget areal: 3257 m²
 - 7 Antal opgange: 12
 - 8 Etageantal: 6

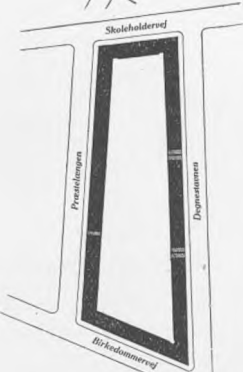
- b**
- 1 Beliggenhed: Enghavevej og Carlsbergvej
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: Stadsarkitekt Poul Holsøe
 - 4 Opførelsesaar: 1928
 - 5 Grundareal: 8353,5 m²
 - 6 Bebygget areal: 4562,26 m²
 - 7 Antal opgange: 26
 - 8 Etageantal: 5 og 1 tagetage

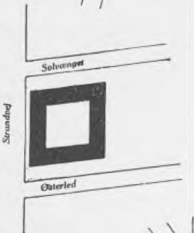
- i**
- 1 Beliggenhed: Maagevej, Utterslev
 - 2 Bygherre: akts. „Maagegaarden“
 - 3 Arkitekt: Fr. Wagner
 - 4 Opførelsesaar: 1931
 - 5 Grundareal: 3073 m²
 - 6 Bebygget areal: 3073 m²
 - 7 Antal opgange: 23
 - 8 Etageantal: 5

- c**
- 1 Beliggenhed: Baunehøj Allé, Vesterbro
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: Alf. Cock-Clausen
 - 4 Opførelsesaar: 1928
 - 5 Grundareal: 3300 m²
 - 6 Bebygget areal: 1957 m²
 - 7 Antal opgange: 19
 - 8 Etageantal: 5

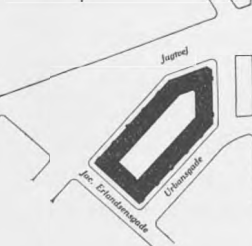
- j**
- 1 Beliggenhed: Tomsgaardsvej, Utterslev
 - 2 Bygherre: akts. „Skoleholdergaarden“
 - 3 Arkitekt: Fr. Wagner
 - 4 Opførelsesaar: 1932—33
 - 5 Grundareal: 12964 m²
 - 6 Bebygget areal: 4926,5 m²
 - 7 Antal opgange: 43
 - 8 Etageantal: 5

- d**
- 1 Beliggenhed: Strandvejen, Østerbro
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: Louis Hygom
 - 4 Opførelsesaar: 1929
 - 5 Grundareal: 5138,8 m²
 - 6 Bebygget areal: 1705,2 m²
 - 7 Antal opgange: 6
 - 8 Etageantal: 4

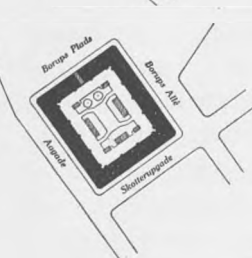
- k**
- 1 Beliggenhed: Aaboulevarden, Rosenørns Allé
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker, C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Grundareal: 3475,5 m²
 - 6 Bebygget areal: 2305 m²
 - 7 Antal opgange: 9
 - 8 Etageantal: 6

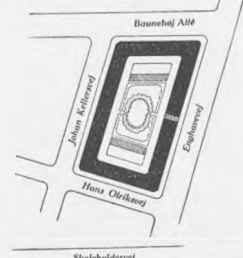
- e**
- 1 Beliggenhed: Jagtvej, Østerbro
 - 2 Bygherre: „Arbejdernes kooperative Byggeförening“
 - 3 Arkitekt: Mandrup Poulsen, E. Ambt
 - 4 Opførelsesaar: 1928—29
 - 5 Grundareal: 3627,9 m²
 - 6 Bebygget areal: 2390 m²
 - 7 Antal opgange: 7
 - 8 Etageantal: 5 (værelser i tagetagen)

- l**
- 1 Beliggenhed: Christianshavns torv
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: Edvard Thomsen
 - 4 Opførelsesaar: 1930
 - 5 Grundareal: 22926 m²
 - 6 Bebygget areal: 1734,4 m²
 - 7 Antal opgange: 5
 - 8 Etageantal: 6

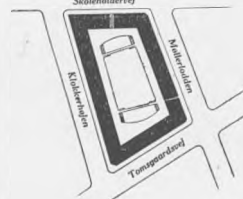
- f**
- 1 Beliggenhed: Borups Allé, Borups Plads
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: N. P. Gundstrup
 - 4 Opførelsesaar: 1928—29
 - 5 Grundareal: 4753
 - 6 Bebygget areal: 2375 m²
 - 7 Antal opgange: 18
 - 8 Etageantal: 5

- m**
- 1 Beliggenhed: Enghavevej, Baunehøj Allé
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: Poul Baumann
 - 4 Opførelsesaar: 1928—29
 - 5 Grundareal: 5295 m²
 - 6 Bebygget areal: 2551 m²
 - 7 Antal opgange: 21
 - 8 Etageantal: 5

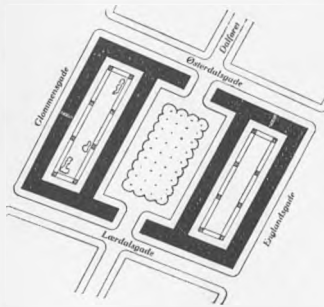

- g**
- 1 Beliggenhed: Hans Tavsensgade
 - 2 Bygherre: akts. „Hans Tavsens Gaard“
 - 3 Arkitekt: C. F. Møller, C. Neye
 - 4 Opførelsesaar: 1929
 - 5 Grundareal: 1547 m²
 - 6 Bebygget areal: 985 m²
 - 7 Antal opgange: 8
 - 8 Etageantal: 5

- n**
- 1 Beliggenhed: Tomsgaardsvej, Utterslev
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: Ivar Benitsen
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Grundareal: 5025 m²
 - 6 Bebygget areal: 2416 m²
 - 7 Antal opgange: 16
 - 8 Etageantal: 5

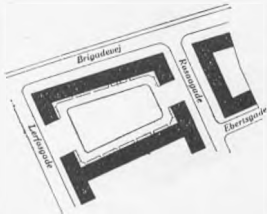
Tegnet af Erik Villefrance og Hugo Aaby Sørensen

- a**
- 1 Beliggenhed: Englandsvej, Østerdalsgade
 - 2 Bygherre: Andelsboligforen. „Amagerbo“
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og S. C. Larsen
 - 4 Sydligste bebyggelse: F. Galatius
 - 5 Opførelsesaar: 1926 og 1935
 - 6 Grundareal: 12800 m²
 - 7 Bebygget areal: 3248 m²
 - 8 Antal opgange: 42
 - 8 Etageantal: 5

- h**
- 1 Beliggenhed: Vognmandsmarken
 - 2 Bygherre: akts. af 30-7-1933 „Solkrogen“
 - 3 Arkitekt: Tyge Hvass
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Grundareal: ca. 2000 m²
 - 6 Bebygget areal: 1600 m²
 - 7 Antal opgange: 12
 - 8 Etageantal: 5

- b**
- 1 Beliggenhed: Brigadevej
 - 2 Bygherre: akts. „Brigadegaarden“
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og S. C. Larsen
 - 4 Opførelsesaar: 1928
 - 5 Grundareal: ca. 10 670 m²
 - 6 Bebygget areal: 3340 m²
 - 7 Antal opgange: 24
 - 8 Etageantal: 5

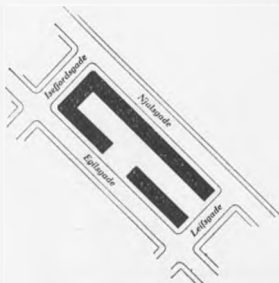
- i**
- 1 Beliggenhed: „Typografernes Stiftelse“, Tagnsvej
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: P. Sogaard Petersen
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Grundareal: 6050 m²
 - 6 Bebygget areal: 2480 m²
 - 7 Antal opgange: 20
 - 8 Etageantal: 3, udnyttet tagetage

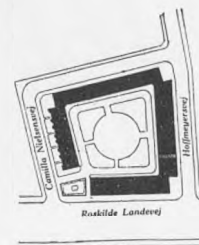
- c**
- 1 Beliggenhed: „Kastelshaven“, Kastelstvej
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Ivar Bentsen og Peter Nielsen
 - 4 Opførelsesaar: 1928
 - 5 Grundareal: 26 546 m²
 - 6 Bebygget areal: 1291 m²
 - 7 Antal opgange: 5
 - 8 Etageantal: 6

- i**
- 1 Beliggenhed: „Aurikelgaarden“, Sdr. Fasanvej
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Børge Ploumann, Hans Huusmann
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Grundareal: 3100 m²
 - 6 Bebygget areal: 3100 m²
 - 7 Antal opgange: 5
 - 8 Etageantal: 5

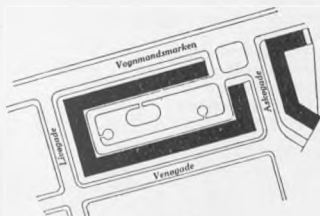
- d**
- 1 Beliggenhed: Isafjordsgade og Egilsgade
 - 2 Bygherre: Andelsboligforeningen „Isafjord“
 - 3 Arkitekt: Louis Hygom
 - 4 Opførelsesaar: 1929
 - 5 Grundareal: 4146 m²
 - 6 Bebygget areal: 2291 m²
 - 7 Antal opgange: 15
 - 8 Etageantal: 6

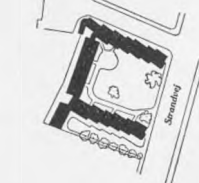
- k**
- 1 Beliggenhed: „Roskildegaard“, Roskildevej
 - 2 Bygherre: Frederiksberg Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Henning Jørgensen
 - 4 Opførelsesaar: 1933—34
 - 5 Grundareal: 6467 m²
 - 6 Bebygget areal: 2560 m²
 - 7 Antal opgange: 22
 - 8 Etageantal: 5

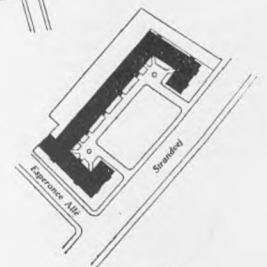
- l**
- 1 Beliggenhed: „Grønnehavegaarden“, Godthaaftsvej
 - 2 Bygherre: akts. af 26-4-34
 - 3 Arkitekt: Eske Kristensen og Mogens Meyling
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Grundareal: 3785 m²
 - 6 Bebygget areal: 1420 m²
 - 7 Antal opgange: 7
 - 8 Etageantal: 5

- e**
- 1 Beliggenhed: „Østergaarden“, Vognmandsmarken
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Grundareal: 12 435 m²
 - 6 Bebygget areal: 3681 m²
 - 7 Antal opgange: 31
 - 8 Etageantal: 5

- m**
- 1 Beliggenhed: „Bellavista“, Strandvejen
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Arne Jacobsen
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Grundareal: 7463 m²
 - 6 Bebygget areal: 2701 m²
 - 7 Antal opgange: 12
 - 8 Etageantal: 3

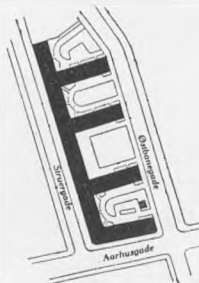
- f**
- 1 Beliggenhed: „Constantia“, Strandvejen
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: H. Dahlerup Bertelsen
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Grundareal: 8084 m²
 - 6 Bebygget areal: 2464 m²
 - 7 Antal opgange: 9
 - 8 Etageantal: 3

- n**
- 1 Beliggenhed: „Kanslergaarden“, Jagtvejen
 - 2 Bygherre: Arb.s koop. byggeforening
 - 3 Arkitekt: E. Monberg og Henning Ortmann
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Grundareal: 6440 m²
 - 6 Bebygget areal: 3196 m²
 - 7 Antal opgange: 18
 - 8 Etageantal: 4, udnyttet tagetage

- g**
- 1 Beliggenhed: „Lille Tuborg“, Strandvejen
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Charles I. Schou
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Grundareal: 27 202,03 m²
 - 6 Bebygget areal: 1648,67 m²
 - 7 Antal opgange: 7
 - 8 Etageantal: 3, med udnyttet tagetage

- o**
- 1 Beliggenhed: Østbanegade
 - 2 Bygherre: akts. Nordhavnsngaarden
 - 3 Arkitekt: Sven Risom
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Grundareal: 60173 m²
 - 6 Bebygget areal: 2860 m²
 - 7 Antal opgange: 20
 - 8 Etageantal: 6

Aabne bebyggelser. 1:5000. Nord opad

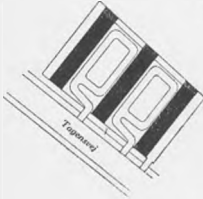
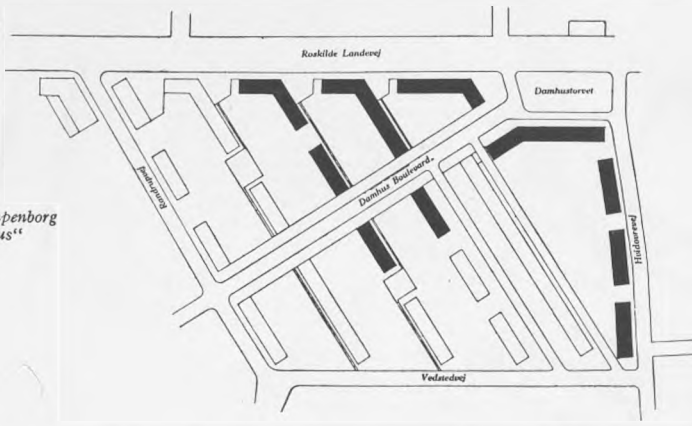
C

- a**
- 1 Beliggenhed: Morsøvej
 - 2 Bygherre: murermester Kaj Rothe
 - 3 Arkitekt: Kaj Gottlob
 - 4 Opførelsesaar: 1930
 - 5 Grundareal: 2296 m²
 - 6 Bebygget areal: 1014 m²
 - 7 Antal opgange: 6
 - 8 Etageantal: 5

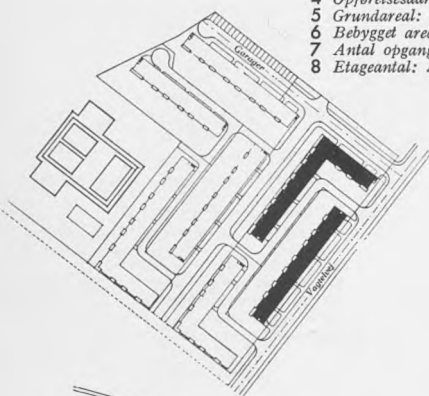

- b**
- 1 Beliggenhed: Dyrehavevej, Klampenborg
 - 2 Bygherre: akts. „Klampenborghus“
 - 3 Arkitekt: Kooperative arkitekter
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Grundareal: 1855 m²
 - 6 Bebygget areal: 815 m²
 - 7 Antal opgange: 6
 - 8 Etageantal: 3

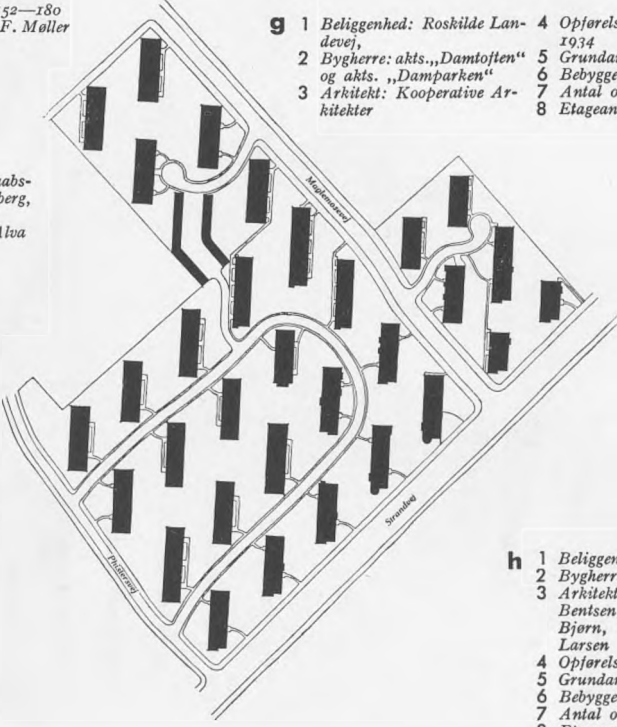

- c**
- 1 Beliggenhed: Tagensvej
 - 2 Bygherre: akts. Tagensvej 152—180
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Grundareal: 5677 m²
 - 6 Bebygget areal: 1818 m²
 - 7 Antal opgange: 15
 - 8 Etageantal: 5 etager

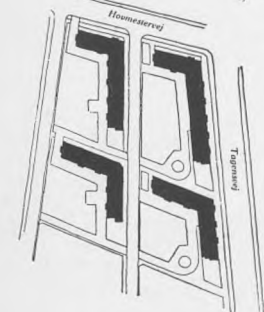
- d**
- 1 Beliggenhed: Hj. af Godthaabsvej og Vagtelvej, Frederiksberg
 - 2 Bygherre: akts. „Sano“
 - 3 Arkitekt: Hans Hansen og Alva Lauritzen
 - 4 Opførelsesaar: 1934—35
 - 5 Grundareal: 5420 m²
 - 6 Bebygget areal: 2140 m²
 - 7 Antal opgange: 9
 - 8 Etageantal: 4

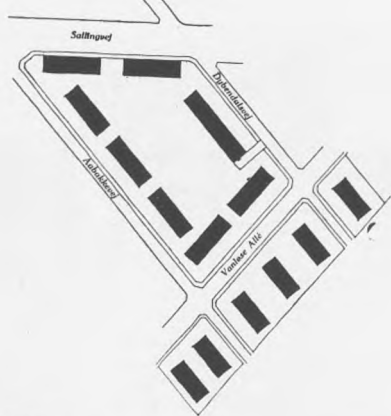
- e**
- 1 Beliggenhed: Tagensvej
 - 2 Bygherre: akts. „Tagensbo“
 - 3 Arkitekt: Chr. Krøyer og Waldemar Jørgensen
 - 4 Opførelsesaar: 1935—36
 - 5 Grundareal: 13914 m²
 - 6 Bebygget areal: 3398 m²
 - 7 Antal opgange: 27
 - 8 Etageantal: 5

- g**
- 1 Beliggenhed: Roskilde Landevej
 - 2 Bygherre: akts. „Damtøften“ og akts. „Damparken“
 - 3 Arkitekt: Kooperative Arkitekter
 - 4 Opførelsesaar: 1931—32 og 1934
 - 5 Grundareal: 21292 m²
 - 6 Bebygget areal: 4904 m²
 - 7 Antal opgange: 42
 - 8 Etageantal: 3

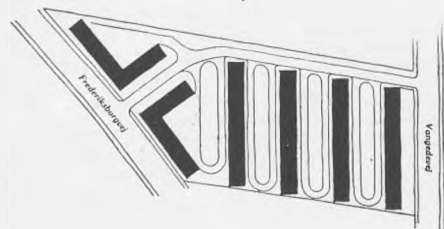
- f**
- 1 Beliggenhed: Bernstorffsvej
 - 2 Bygherre: akts. „Høegsminde“
 - 3 Arkitekt: Charles I. Schou
 - 4 Opførelsesaar: 1935—36
 - 5 Grundareal: 1600 m²
 - 6 Bebygget areal: 3400 m²
 - 7 Antal opgange: 16
 - 8 Etageantal: 2 og 3

- h**
- 1 Beliggenhed: Strandvej, Hellerup
 - 2 Bygherre: akts. „Blidah“
 - 3 Arkitekt: Skjøl-Pedersen, Ivar Bentsen, Jørgen V. Berg, Acton Bjørn, Edvard Heiberg, Karl Larsen
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Grundareal: 72217 m²
 - 6 Bebygget areal: 12711 m²
 - 7 Antal opgange: 62
 - 8 Etageantal: 3

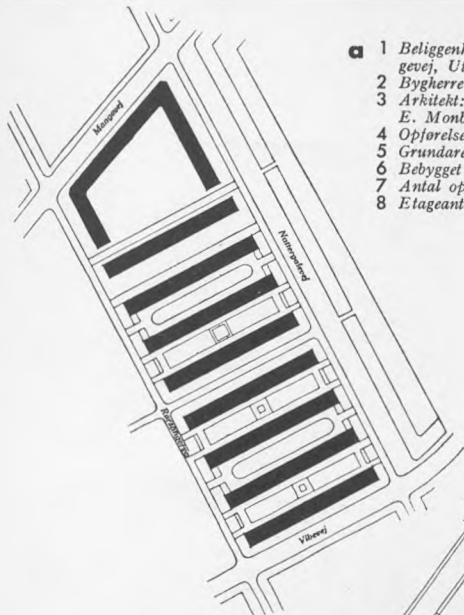

- i**
- 1 Beliggenhed: Vanløse Allé
 - 2 Bygherre: akts. „Slettegården“
 - 3 Arkitekt: A. Skjøl-Pedersen
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Grundareal: 21232 m²
 - 6 Bebygget areal: 5185,29 m²
 - 7 Antal opgange: 37
 - 8 Etageantal: 3

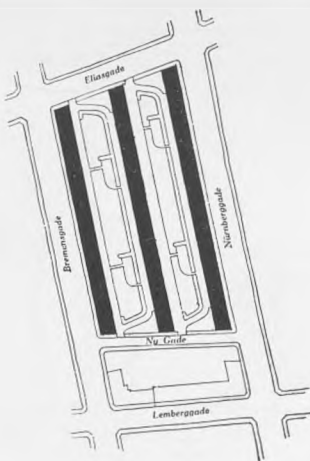

- j**
- 1 Beliggenhed: Frederiksborgvej
 - 2 Bygherre: akts. „Gartnervængel“
 - 3 Arkitekt: Anders P. Kirkerup
 - 4 Opførelsesaar: 1936
 - 5 Grundareal: 8003 m²
 - 6 Bebygget areal: 1843 m²
 - 7 Antal opgange: 16
 - 8 Etageantal: 5

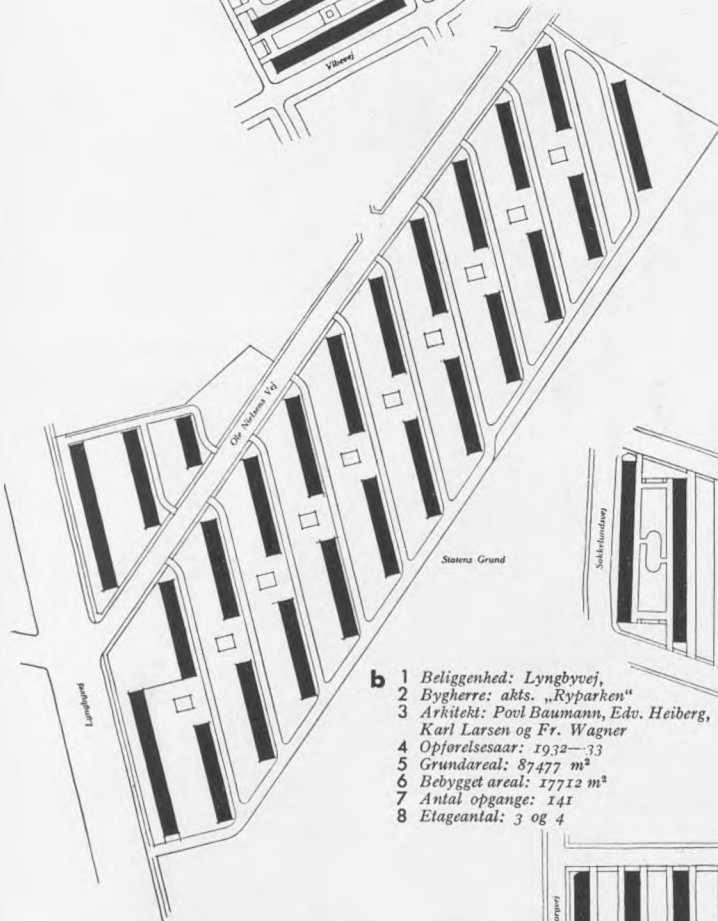
Tegnet af Hans Schack og Oscar Hansen

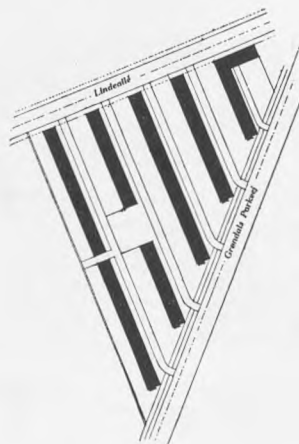
- a**
- 1 Beliggenhed: Vibovej, Maa-gevej, Utterslev
 - 2 Bygherre: Københ. alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Poul Baumann
 - 4 Opførelsesaar: 1928-29-31
 - 5 Grundareal: 47940 m²
 - 6 Bebygget areal: 15986 m²
 - 7 Antal opgange: 130
 - 8 Etageantal: 3 etager

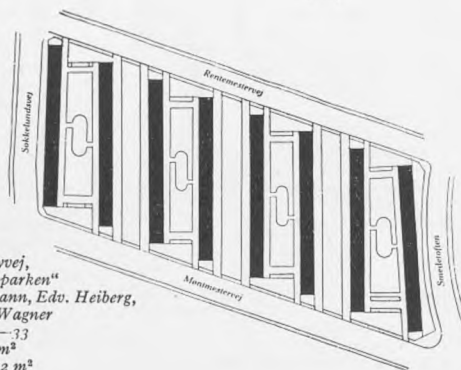
- d**
- 1 Beliggenhed: Lembergade
 - 2 Bygherre: akts. „Nürnberg-gaarden“
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Grundareal: 17562 m²
 - 6 Bebygget areal: 5840 m²
 - 7 Antal opgange: 42
 - 8 Etageantal: 5

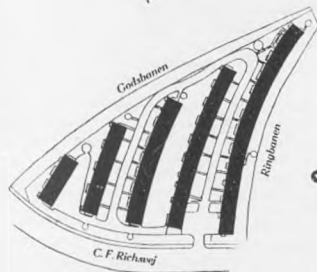
- b**
- 1 Beliggenhed: Lyngbyvej,
 - 2 Bygherre: akts. „Ryparken“
 - 3 Arkitekt: Poul Baumann, Edv. Heiberg, Karl Larsen og Fr. Wagner
 - 4 Opførelsesaar: 1932-33
 - 5 Grundareal: 87477 m²
 - 6 Bebygget areal: 17712 m²
 - 7 Antal opgange: 141
 - 8 Etageantal: 3 og 4

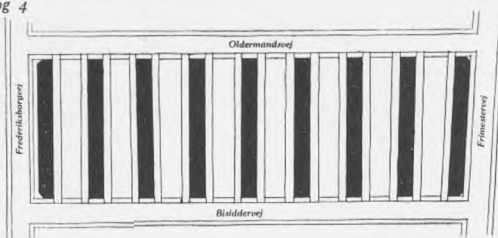
- e**
- 1 Beliggenhed: Grøndalsparkvej, Vanløse
 - 2 Bygherre: akts. „Grøndalspark-vejens Haveby“
 - 3 Arkitekt: Albinus Risom og Willy Isaksen
 - 4 Opførelsesaar: 1934-35
 - 5 Grundareal: 20360 m²
 - 6 Bebygget areal: 8140,67 m²
 - 7 Antal opgange: 63
 - 8 Etageantal: 3 + Tagetage

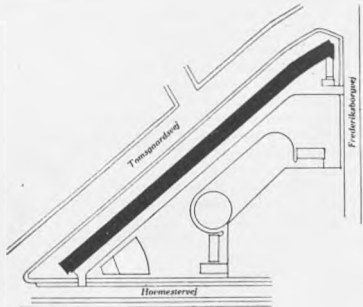
- f**
- 1 Beliggenhed: Rentemestervej
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: E. Monberg
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Grundareal: 29163 m²
 - 6 Bebygget areal: 8525 m²
 - 7 Antal opgange: 64
 - 8 Etageantal: 3

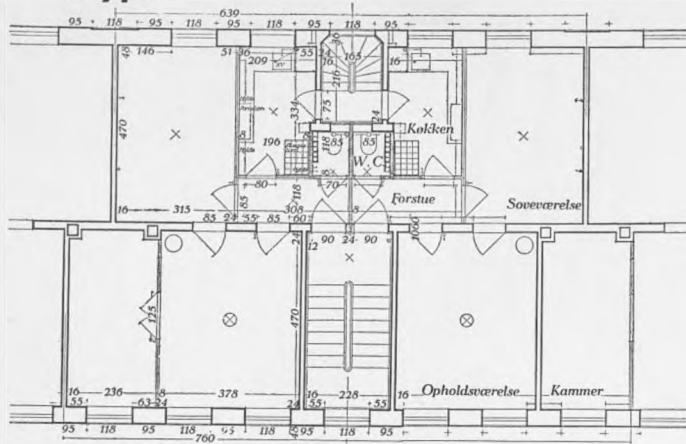
- c**
- 1 Beliggenhed: C. F. Riechsvej
 - 2 Bygherre: akts. „Ringparken“
 - 3 Arkitekt: A. Skjot-Pedersen
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Grundareal: 14703 m²
 - 6 Bebygget areal: 4586,54 m²
 - 7 Antal opgange: 32
 - 8 Etageantal: 3 og 4

- g**
- 1 Beliggenhed: Frederiksborgvej
 - 2 Bygherre: akts. „Boparken“
 - 3 Arkitekt: Thorvald Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1934-35
 - 5 Grundareal: 10899 m²
 - 6 Bebygget areal: 2864,97 m²
 - 7 Antal opgange: 48
 - 8 Etageantal: 5

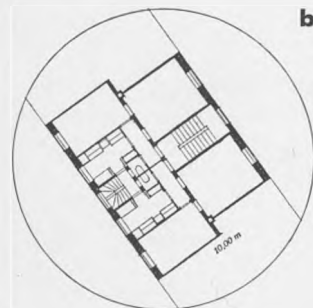

- h**
- 1 Beliggenhed: Tomsgaardsvej, Utterslev
 - 2 Bygherre: akts. „Storgaarden“
 - 3 Arkitekt: Poul Baumann og Knud Hansen
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Grundareal: ca. 10000
 - 6 Bebygget areal: 2453 m²
 - 7 Antal opgange: 21
 - 8 Etageantal: 5

To trapper, beliggende i samme lejlighedsskel
 a-e: gennemgaaende hovedskillerum, f-i: afbrudt hovedskillerum, 1: 200 og 1: 500

- 1 Beliggenhed: Struensegade, Hans Tausensgade
- 2 Bygherre: Københavns kommune
- 3 Arkitekt: Povl Baumann
- 4 Opførelsesaar: 1920
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser med kammer og 2 Værelser
- 7 Bruttoareal: 74 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: w.c., indirekte belysning, intet bad
- 10 Allansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 2 trætapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: Den mest benyttede Statsboligfondstype med gennemgaaende hovedskillerum, to stuer paa henholdsvis 6' og 5" s bredde og kammeret indskudt ved lejlighedsskellet, hvad der i visse henseender er en svaghed, da det derved ikke faar adgang fra forstue og saaledes vanskeligt kan fremlejes. Toilettrummet, der har haandvask, men ikke bruse, ligger mellem trapperne, og er indirekte belyst.

- 1 Beliggenhed: Borupsallé, Stefansgade
- 2 Bygherre: Københavns kommune
- 3 Arkitekt: Niels Rosenhjør og Alf Cokk Clausen
- 4 Opførelsesaar: 1924
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 56,50 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: w.c., indirekte belysning
- 10 Allansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 2 trætapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: syd-øst
- 14 Opholdsstuens orientering: syd-øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

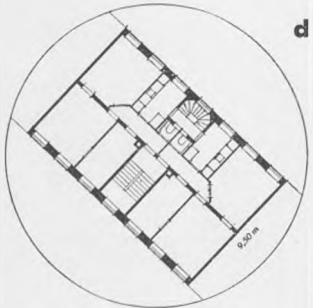
- 1 Beliggenhed: Jagtvejen
- 2 Bygherre: „Parkkvarterets boligforening“.
- 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. Holst
- 4 Opførelsesaar: 1925
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
- 7 Bruttoareal: 79,50 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Allansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 2 trætapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

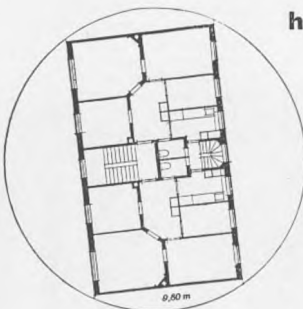
- 1 Beliggenhed: Artillerivej, Gullfossgade
- 2 Bygherre: akts. „Gullfosshus“
- 3 Arkitekt: Kay Fisker
- 4 Opførelsesaar: 1927
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 63,5 m²
- 8 Etageantal: 6 etager
- 9 Sanitære installationer: w.c., indirekte belysning
- 10 Allansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 2 trætapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: sydøst
- 14 Opholdsstuens orientering: syd-øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

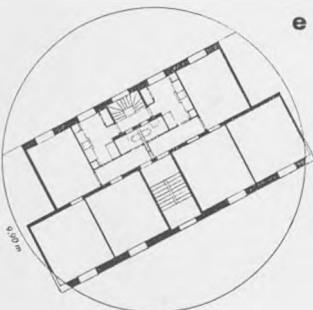
- 1 Beliggenhed: Sdr. Fasanvej
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: K. Gottlob, H. J. Kampmann og Aage Rafn
- 4 Opførelsesaar: 1931
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
- 7 Bruttoareal: 81,35 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad, w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Allansystem: altaner til en side
- 11 Trappesystem: 2 trætapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: elevator

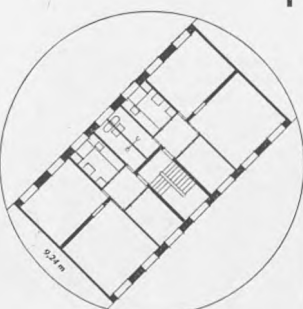
- 1 Beliggenhed: Borupsallé, Hornbækgade
- 2 Bygherre: Andelsboligforen. „Hornbækhus“
- 3 Arkitekt: Kay Fisker
- 4 Opførelsesaar: 1923
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
- 7 Bruttoareal: 68,9 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: w.c., indirekte belysning
- 10 Allansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 2 trætapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: syd-vest
- 14 Opholdsstuens orientering: syd-vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

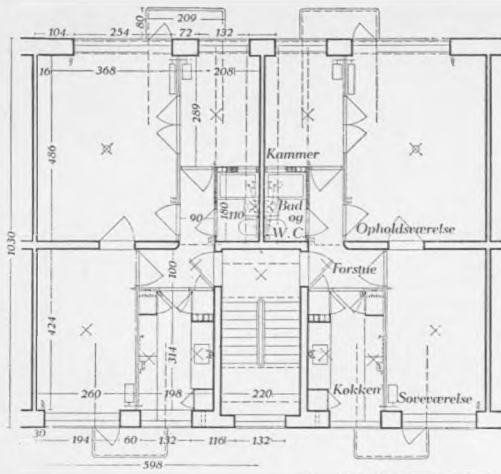
- 1 Beliggenhed: Borupsallé, Grønnegaarden
- 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
- 3 Arkitekt: Povl Baumann
- 4 Opførelsesaar: 1930
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 3 værelser og kammer
- 7 Bruttoareal: 69,20 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: w.c. indirekte belysning
- 10 Allansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 2 trætapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

- 1 Beliggenhed: Vognmandsmarken, Venøgade
- 2 Bygherre: Københavns Andelsboligforen.
- 3 Arkitekt: Kay Fisker
- 4 Opførelsesaar: 1927
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 3 værelser
- 7 Bruttoareal: 83,2 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Allansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 2 trætapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: syd-øst
- 14 Opholdsstuens orientering: syd-øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

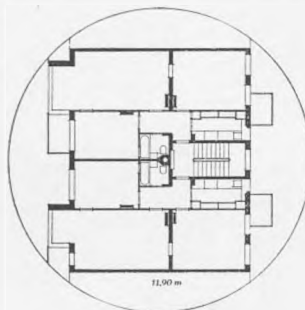
- 1 Beliggenhed: Hulgaardsvej
- 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
- 3 Arkitekt: Ivar Bentzen og Th. Henningsen
- 4 Opførelsesaar: 1921
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 værelser og kammer og 3 værelser
- 7 Bruttoareal 75,7 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c., direkte belysning
- 10 Allansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 trætappel
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: sydøst
- 14 Opholdsstuens orientering: sydøst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: 3 etager, derfor kun een-trappe-system, plantype iøvrigt som gruppens andre varianter

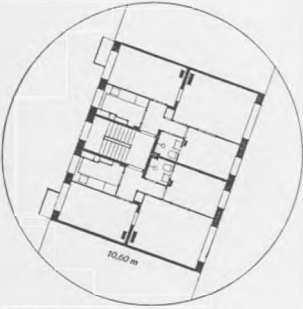
- a**
- 1 Beliggenhed: Vognmandsmarken
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Bybyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
 - 7 Bruttoareal: 58 m²
 - 8 Etageareal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: brandaltaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord-nordøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: syd-sydøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: Meget koncentreret type, men uskon forstueordning. Hovedskillerummet er meget gemmenskaaret. Badeværelsesinstallation økonomisk

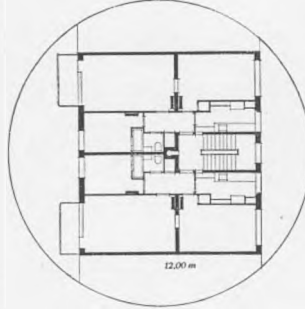
- b**
- 1 Beliggenhed: Hillerødgade, Vibevej
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Louis Hygom og E. Monberg
 - 4 Opførelsesaar: 1931
 - 5 Bybyggelsesmaade: stokke og halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
 - 7 Bruttoareal: 64,8 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: sydøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: nordvest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- f**
- 1 Beliggenhed: Strandvejen
 - 2 Bygherre: akts. „Blidah II“
 - 3 Arkitekt: for hosstaaende type Kooperative arkitekter
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bybyggelsesmaade: blokke
 - 6 Værelsesantal: 3 værelser
 - 7 Bruttoareal: 90,91 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: altaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: usymmetriske sydvendte karnapper og altaner, nedstyrtningskakt

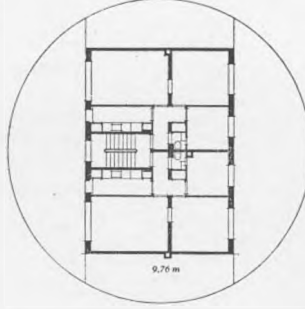
- c**
- 1 Beliggenhed: Enghavevej
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Wittmaack og Hvalsoe
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Bybyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
 - 7 Bruttoareal: 66,25 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: forbindelsesaltaner
 - 11 Trappesystem: en betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest-nordvest
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst-sydøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: Forbindelsesaltanerne, der kun kræves til en side, er anbragt skiftevis til de to sider, saaledes at der paa hver side kun kommer altaner i hveranden etage

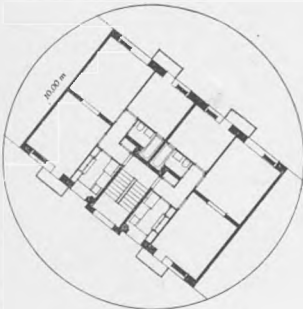
- g**
- 1 Beliggenhed: Strandvejen
 - 2 Bygherre: akts. „Blidah II“
 - 3 Arkitekt: for hosstaaende type: A. Skjot-Pedersen
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bybyggelsesmaade: blokke
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
 - 7 Bruttoareal: 77,5 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: altaner til en side
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

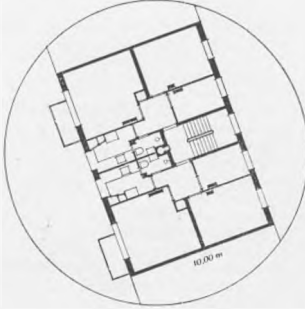
- d**
- 1 Beliggenhed: Evanstønevej 8
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: P. Sogaard-Pedersen
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Bybyggelsesmaade: randbebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
 - 7 Bruttoareal: 72,8 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: brandaltaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord
 - 14 Opholdsstuens orientering: syd
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

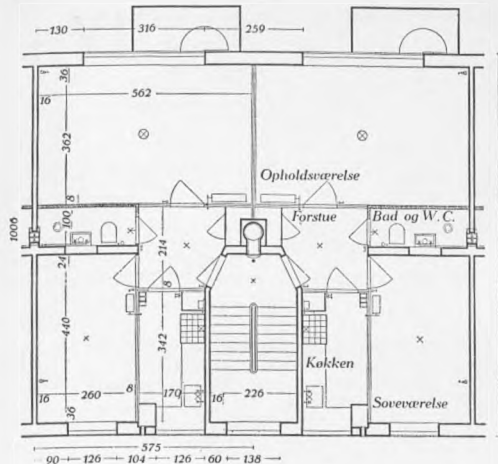
- h**
- 1 Beliggenhed: Rentemestervej
 - 2 Bygherre: Københavns kommune
 - 3 Arkitekt: E. Monberg
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bybyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
 - 7 Bruttoareal: 61,8 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: w.c. ingen bad, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- e**
- 1 Beliggenhed: Frankrigsgade
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: P. Sogaard-Pedersen
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bybyggelsesmaade: randbebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 3 værelser
 - 7 Bruttoareal: 72,7 m²
 - 8 Etageareal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: brandaltaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: sydøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: sydøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- i**
- 1 Beliggenhed: Lyngbyvej
 - 2 Bygherre: akts. „Lundevænget“
 - 3 Arkitekt: for hosstaaende type: Frederik Wagner
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bybyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
 - 7 Bruttoareal: 70 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: forbindelsesaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst-nordøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest-sydøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: Typen er varieret ved at ombytte køkken og kammer, hvad der giver fordelagtigere installationer. Typen fortsætter derefter i IV₃₅ nedstyrtningskakt

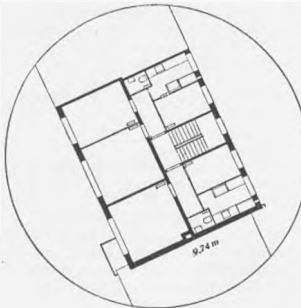

- a**
- 1 Beliggenhed: Lyngbyvej, Ole Nielsensvej
 - 2 Bygherre: akts. „Ryparken“
 - 3 Arkitekt: Edvard Heiberg og Karl Larsen
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 55,93 m²
 - 8 Etageantal: 4 etager
 - 9 Sanitære installationer: badeværelse med bruse og w.c. indirekte belysning
 - 10 Altansystem: 1 brandaltan
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuen orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2

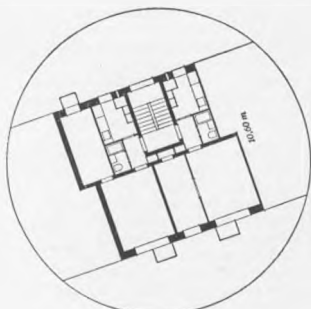
16 Bemærkninger: Typen forudsætter paa grund af adskillelsen mellem stuerne ved badets placering en udpræget brug af disse som opholdsrum og soverum eller som to selvstændige kombinerede sove- og opholdsrum. Typen medfører en fordelagtig stor opholdsstue. Badets placering ved hovedskillerum giver koncentreret installation. Til gengæld er køkkeninstallationerne spredte.

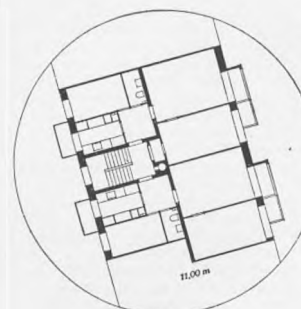
- b**
- 1 Beliggenhed: Uterslev
 - 2 Bygherre: akts. „Teklahus“
 - 3 Arkitekt: P. Ambye
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse m. alkove
 - 7 Bruttoareal: 38,85 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: w.c., indirekte belysning
 - 10 Altansystem: 1 forbindelsesaltan
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: sydvest
 - 14 Opholdsstuen orientering: nordøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

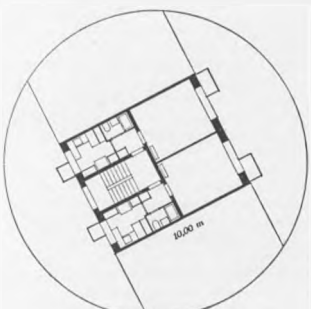
- f**
- 1 Beliggenhed: Sundby
 - 2 Bygherre: akts. „Amager Haveby“
 - 3 Arkitekt: Svend G. Høyruup og Albinus Risom
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 1 kammer og 1 værelse og 1 kammer
 - 7 Bruttoareal: 62 m² og 51,46 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: w.c., indirekte belysning
 - 10 Altansystem: lejlighed tv. altan
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuen orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

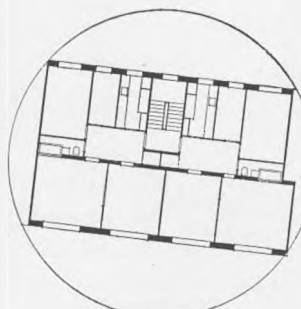
- c**
- 1 Beliggenhed: Sundby
 - 2 Bygherre: akts. „Kretahus I“
 - 3 Arkitekt: Thorvald Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og 1 kammer
 - 7 Bruttoareal: lejlighed tv. 49,93 m², lejlighed th. 51,15 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: 2 altaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord
 - 14 Opholdsstuen orientering: syd
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

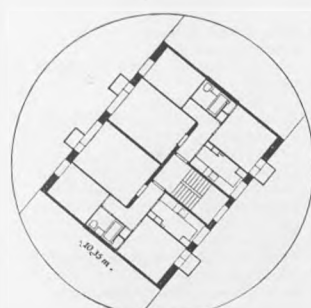
- g**
- 1 Beliggenhed: Brønshøj
 - 2 Bygherre: akts. „Klovergaarden“
 - 3 Arkitekt: M. J. Kelde
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: randbebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser med 1 kammer
 - 7 Bruttoareal: 72,49 m² og 60,45 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: 2 altaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuen orientering: øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt

- d**
- 1 Beliggenhed: Sundby
 - 2 Bygherre: akts. „Kretahus II“
 - 3 Arkitekt: Thorvald Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og spisekøkken
 - 7 Bruttoareal: 39,3 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: 2 altaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuen orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- h**
- 1 Beliggenhed: Frederiksberg
 - 2 Bygherre: akts. „Normas Have“
 - 3 Arkitekt: Holger Blytman
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 3 værelser og 1 kammer
 - 7 Bruttoareal: 83,12 m² og 85,07 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord
 - 14 Opholdsstuen orientering: syd
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

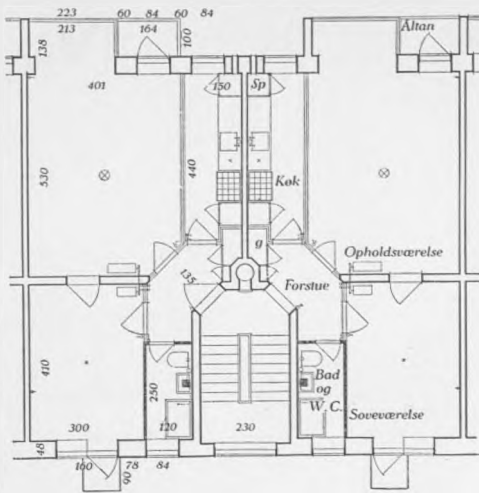

- e**
- 1 Beliggenhed: Tagensvej 159
 - 2 Bygherre: akts. „Tagensvej 152“
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1931
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 1 kammer
 - 7 Bruttoareal: 65,21 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad med w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: 2 altaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: sydøst
 - 14 Opholdsstuen orientering: nordvest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- i**
- 1 Beliggenhed: Christianshavn
 - 2 Bygherre: akts. „Voldgaarden“
 - 3 Arkitekt: Jens Nielsen og Thorvald Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer og 1 værelse
 - 7 Bruttoareal: 54,71 og 42,95 m²
 - 8 Etageantal: 6 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: 2 altaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: sydøst
 - 14 Opholdsstuen orientering: nordøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

Een trappe. Køkken modsat trappen. Værelserne forbundne.
I : 200 og I : 500

a

- 1 Beliggenhed: Struergade
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Th. Drejer
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: randbebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 64 m²
- 8 Etageantal: 6 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: Det karakteristiske ved denne plan er køkkenets placering ved siden af opholdsstuen og badets direkte belysning. Denne placering af køkkenet nødvendig, at dette bliver smalt og meget langt med køkkenbord langs den ene væg, evt. smalle skabe paa den modsatte væg. Køkkenet vil ligeledes, af hensyn til opholdsstuen, komme til at ligge mod en solside.

b

- 1 Beliggenhed: Vognmandsmarken
- 2 Bygherre: akts. „Ejendomselskabet af 30. Juni 1933“
- 3 Arkitekt: Tyge Hvass
- 4 Opførelsesaar: 1934
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 58 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: brusebad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: syd-øst
- 14 Opholdsstuens orientering: nord-vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

f

- 1 Beliggenhed: Oslo
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Sverre Poulsen
- 4 Opførelsesaar: 1932
- 5 Bebyggelsesmaade: aaben karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 74 m²
- 8 Etageantal: 4 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: altan ved soveværelse
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

c

- 1 Beliggenhed: Søborg Hovedgade
- 2 Bygherre: akts. „Gartnervænget“
- 3 Arkitekt: Andreas P. Kirkerup
- 4 Opførelsesaar: 1936
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 59 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad direkte belysning, w.c. indirekte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: nedstyrningsskakt

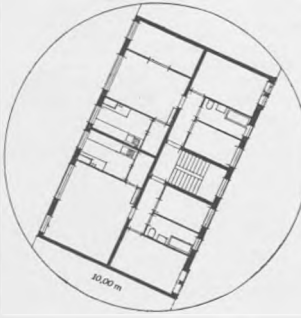
g

- 1 Beliggenhed: Frankfurt a. M.
- 2 Bygherre: Frankfurt kommune
- 3 Arkitekt: Hochbauamt ved Ernst May
- 4 Opførelsesaar: 1929
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 1 værelse og 2 kamre
- 7 Bruttoareal: 61 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: badets placering mellem kamrene

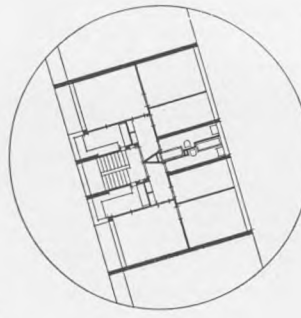
d

- 1 Beliggenhed: Ordrupvej
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: A. Skjot-Pedersen
- 4 Opførelsesaar: 1934
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 1 kammer og 2 værelser og 2 kamre
- 7 Bruttoareal: 62 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: altan ved opholdsstue
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: altaner ikke vist paa planen

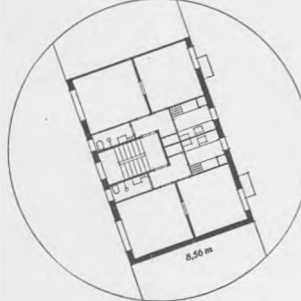
h

- 1 Beliggenhed: Frankfurt a. M.
- 2 Bygherre: Frankfurt kommune
- 3 Arkitekt: Hochbauamt ved Ernst May
- 4 Opførelsesaar: 1929
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 1 kammer
- 7 Bruttoareal: 64,5 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: altan ved opholdsstuen
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: bærende tværskillerum

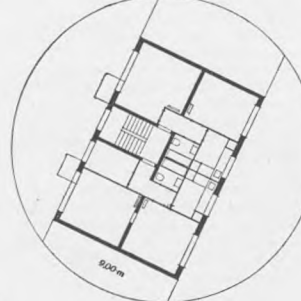
e

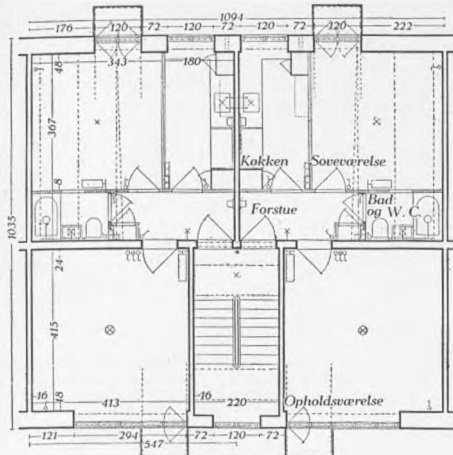
- 1 Beliggenhed: Emil Pipersvej, Lyngby
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Thilo
- 4 Opførelsesaar: 1933—34—35
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 54 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: brusebad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: altan til opholdsstuen
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: altan ikke vist paa planen

i

- 1 Beliggenhed: Himmerlandsvej
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Harald Larsen og Simon Henningsen
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 53,3 m²
- 8 Etageantal: 3 etager og tagetage
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: altaner til en side
- 11 Trappesystem: betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
- 13 Trappens orientering: nord
- 14 Opholdsstuens orientering: nord
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger:

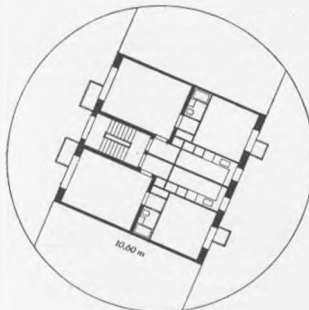

- a**
- 1 Beliggenhed: Tagensvej 152—180
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1931
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 56 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: Bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: Stærk adskillelse mellem opholdsstue og soveværelse, hvad der gør typen egnet til fremleje. Den kan især karakteriseres ved køkkenets beliggenhed overfor trappen, medens forstue, w.c. og bad udgør en art midterkorridor. Typen bør orienteres øst-vest, men kan om nødvendigt anvendes med opholdsstuen sydvendt. Det ubrudte hovedskillerum er konstruktivt fordelagtigt.

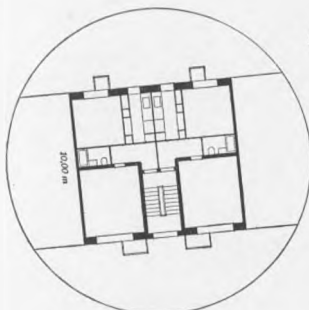
- b**
- 1 Beliggenhed: Tagensvej 152—180
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1931
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 værelser med kammer
 - 7 Bruttoareal: 2 værelser 59,4, 2 værelser og kammer 67 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: usymmetrisk type, som grundtypen med større opholdsrum, mindre soveværelse og kammer til den ene side

- c**
- 1 Beliggenhed: Frederiksborgvej
 - 2 Bygherre: akts. „Bispehusene“ og „Boparken“
 - 3 Arkitekt: Th. Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 56 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst-vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: Den stærke adskillelse mellem soveværelse og køkken fordelagtig

- d**
- 1 Beliggenhed: Grækenlandsvej, Kretavej, Kastropvej
 - 2 Bygherre: „Kretahusene“ II
 - 3 Arkitekt: Th. Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1934—35
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 60 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: Brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 Betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

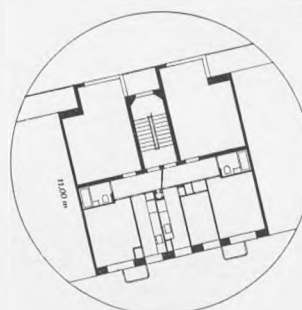
- e**
- 1 Beliggenhed: Grækenlandsvej, Kretavej, Kastropvej
 - 2 Bygherre: „Kretahusene“ III
 - 3 Arkitekt: Th. Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1934—35
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 60 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: sydvest
 - 14 Opholdsstuens orientering: sydvest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- f**
- 1 Beliggenhed: Ole Nielsensvej
 - 2 Bygherre: akts. „Lundevænget“
 - 3 Arkitekt: Frederik Wagner
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 4 værelser
 - 7 Bruttoareal: 52 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: brusebad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altaner mod vest
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- g**
- 1 Beliggenhed: Højdevej, Elbagade
 - 2 Bygherre: akts. „Jacobsgaard“
 - 3 Arkitekt: F. Galatius
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 værelser med kammer
 - 7 Bruttoareal: 65 m² og 71 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: brusebad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: syd
 - 14 Opholdsstuens orientering: syd
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

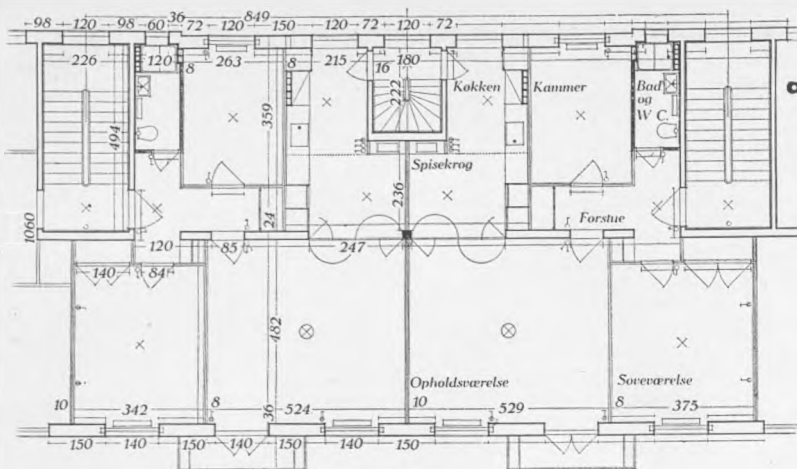
- h**
- 1 Beliggenhed: Englandsvej, Lærdalsgade
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: F. Galatius
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 58 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: type svarende til b

- i**
- 1 Beliggenhed: Højdevej, Elbagade
 - 2 Bygherre: „Jacobsgaard“
 - 3 Arkitekt: F. Galatius
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 47,5 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: brusebad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

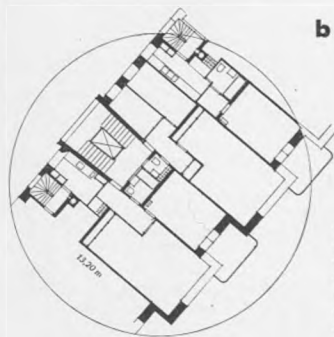
Tegnet af Chr. Sulrlykke Petersen

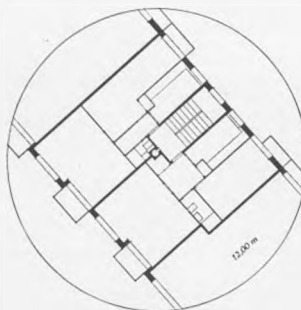
En eller to trapper. Spiseplads.

I: 200 og I: 500.

- 1 Beliggenhed: Torvegade
- 2 Bygherre: Københavns kommune
- 3 Arkitekt: B. Helweg-Møller
- 4 Opførelsesaar: 1933
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 3 værelser og spiseplads
- 7 Bruttoareal: 91,50 m²
- 8 Etageantal: 5
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. direkte belysning
- 10 Altansystem: altaner til en side
- 11 Trappesystem: 2 trætrapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: nord
- 14 Opholdsstuens orientering: syd
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: En kompromisløsning mellem „opholdsstue med spiseplads“ og „spisekøkken“. Køkkenet har imod sædvane ikke adgang fra forstue. Typen er iøvrigt beskrevet i artiklen (aarg. XXXIV Side 1).

- 1 Beliggenhed: Gyldenløvesgade 21, Vestersøgade 60-78
- 2 Bygherre: akts. „Vestersøhus“
- 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
- 4 Opførelsesaar: 1935-36
- 5 Bebyggelsesmaade: karrébebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og spiseplads
- 7 Bruttoareal: 80 m²
- 8 Etageantal: 7 etager
- 9 Sanitære installationer: bad, w.c. fælles, ved større lejligheder adskilt, indirekte belysning
- 10 Altansystem: Altaner til en side
- 11 Trappesystem: 2 trætrapper
- 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt, elevator Stor husdybde

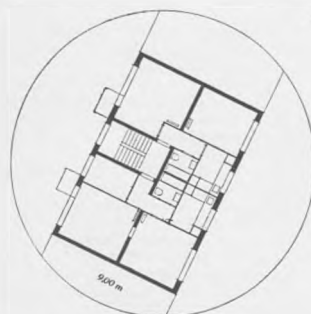
- 1 Beliggenhed: Sallingvej, Aaalsvej
- 2 Bygherre: Akts. „Aaalshusene“
- 3 Arkitekt: J. Houmøller Klemmingsen
- 4 Opførelsesaar: 1936
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 67 m², 72 m²
- 8 Etageantal: 4 etager
- 9 Sanitære installationer: bruse og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: forbindelsesaltanertil en side brandaltaner til den anden side
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: Det østlige værelse kan benyttes som opholdsstue med spiseplads eller som soveværelse med paakledningsværelse eller børneafdeling

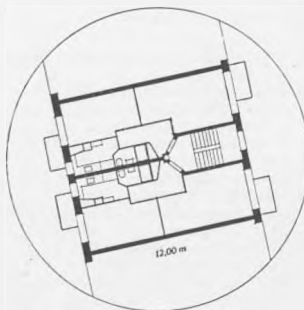
- 1 Beliggenhed: C. F. Richsvej
- 2 Bygherre: akts. „Ringparken“
- 3 Arkitekt: A. Skjøl-Pedersen
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og spiseplads
- 7 Bruttoareal: 57,7 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: w.c. og bad fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: adskilt altanforbindelse
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt

- 1 Beliggenhed: Kretavej og Kastrupvej
- 2 Bygherre: Akts. „Kretahusene“
- 3 Arkitekt: Th. Dreyer
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 50,7 m² pr. lejlighed
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: brusebad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst og vest
- 14 Opholdsstuens orientering: øst og vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: Muligheden for en udpræget spiseplads ophæves omtrent ved den skraa hjørneafskæring

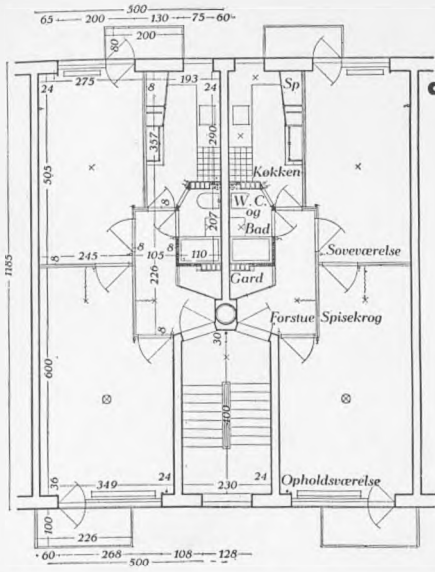
- 1 Beliggenhed: Himmerlandsvej
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Harald Larsen og Simon Henningsen
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 53,3 m²
- 8 Etageantal: 3 etager og tagetage
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: altaner til en side
- 11 Trappesystem: betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
- 13 Trappens orientering: nord
- 14 Opholdsstuens orientering: nord
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger:

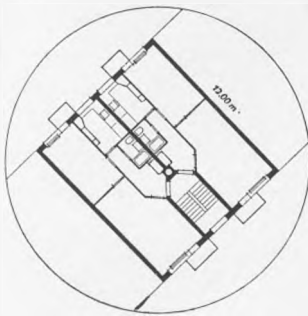
- 1 Beliggenhed: Roskildevej
- 2 Bygherre: „Københavns alm. Boligselskab“ „Roskildegården“
- 3 Arkitekt: Henning Jørgensen
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: halvoaben karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og spiseplads
- 7 Bruttoareal: 60 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt, bærende tværskillerum. Typen fortsættes deretter i IX₁₀

Een trappe. Stor husdybde. Bærende tværskillerum. (over 10,50m.)

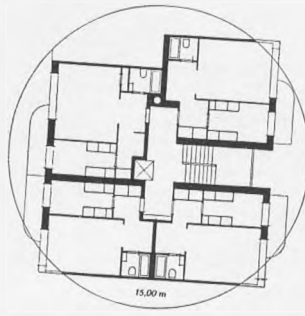
I : 200 og I : 500

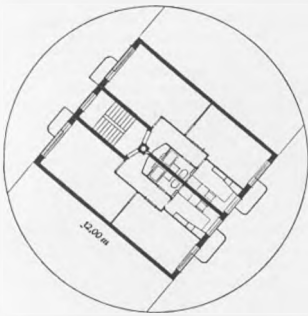
- 1 Beliggenhed: Roskildevej—Hoffmeyersvej
- 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
- 3 Arkitekt: Henning Jørgensen
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og spisekrog
- 7 Bruttoareal: 59,3 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner paa den ene side og forbindelsesaltan paa den anden
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: syd og vest
- 14 Opholdsstuens orientering: syd og vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: Bærende tværskillerum byder flere fordele, idet de ved at være uden dør- og vinduesaabninger er stærkere end det almindelige hovedskillerum midt gennem huset. Ved bebyggelser med stor husdybde, kan man ved bærende tværskillerum holde træbjælkelag inden for en rimelig dimension. De enkelte lejligheder bliver med denne konstruktion udmærket adskilte i lydæssig henseende. Ved altanerne kan det være vanskeligt at finde en tilfredsstillende løsning, da man i mange tilfælde maa regne altanerne som indespændte, og man kan som følge heraf ikke udføre dem særlig brede. Bærende tværskillerum kan kun anvendes ved smaa lejlighedstyper og for ikke at gøre bjælkerne spændvidde for stor, bliver værelserne hyppigt lange og smalle; i den kombinerede opholds- og spiseplads bodes der i rummets anvendelse noget paa dette, idet man i den bageste del indretter spiseplads og bibeholder pladsen i lyset foran vinduet som opholdsplads.

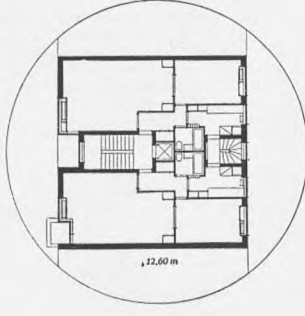
- b 1 Beliggenhed: Ordrupvej 76
- 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
- 3 Arkitekt: P. Søgaard-Pedersen
- 4 Opførelsesaar: 1934
- 5 Bebyggelsesmaade: randbebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 61,8 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner til to sider
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: sydvest
- 14 Opholdsstuens orientering: sydvest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: spiseplads, nedkastningsskakt

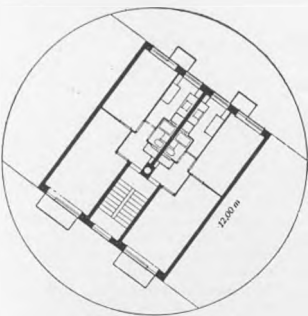
- e 1 Beliggenhed: Stockholm
- 2 Bygherre: ukendt
- 3 Arkitekt: ukendt
- 4 Opførelsesaar: 1928
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
- 7 Bruttoareal: 41,80 m²
- 8 Etageantal: 4 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w. c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: ingen altaner
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest og øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
- 16 Bemærkninger: 4 lejligheder pr. trappe, alle mure bærende, elevator, nedkastningsskakt

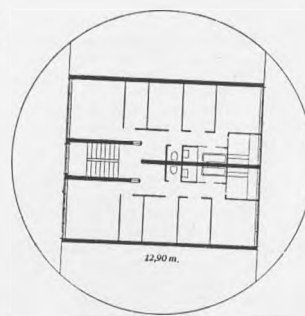
- c 1 Beliggenhed: Ordrupvej 75 og 83
- 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
- 3 Arkitekt: Henning Jørgensen
- 4 Opførelsesaar: 1934
- 5 Bebyggelsesmaade: randbebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 63 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner til to sider
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: nordvest
- 14 Opholdsstuens orientering: nordvest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: spiseplads, nedkastningsskakt

- f 1 Beliggenhed: Rolighedsvej, Falkonerallé, Skt. Nikolajvej, Hostrupsvej
- 2 Bygherre: akts. „Hostrups Have“
- 3 Arkitekt: H. Dahlerup Bertelsen
- 4 Opførelsesaar: 1935—36
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 78,4 m²
- 8 Etageantal: 6 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: altan i enkelte lejligheder
- 11 Trappesystem: 2 trapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: elevator

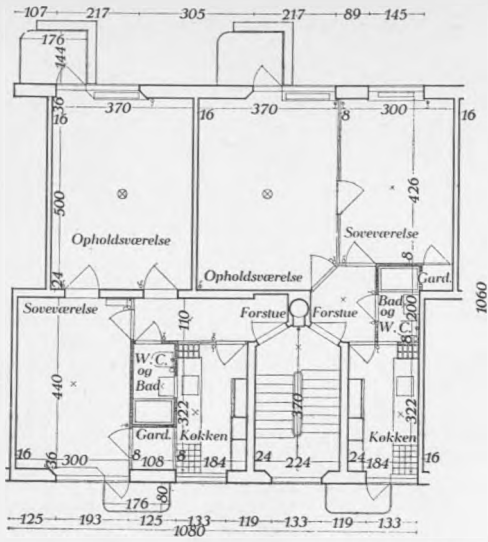
- d 1 Beliggenhed: Torvegade, Prinsessegade, Sct. Annægade og Volden
- 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
- 3 Arkitekt: Tyge Hvass
- 4 Opførelsesaar: 1936
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 60,0 m²
- 8 Etageantal: 6 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: brandaltaner til to sider
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: sydvest
- 14 Opholdsstuens orientering: sydvest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: spiseplads, nedkastningsskakt

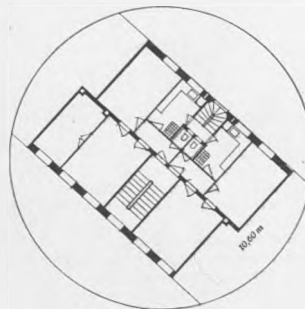
- g 1 Beliggenhed: Stuttgart
- 2 Bygherre: ukendt
- 3 Arkitekt: ukendt
- 4 Opførelsesaar: 1928
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 3 kamre
- 7 Bruttoareal: 69,00 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: ingen altaner
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: bærende tværskillerum Glas i overvægge over soverum

Tegnet af Knud Bartholdy

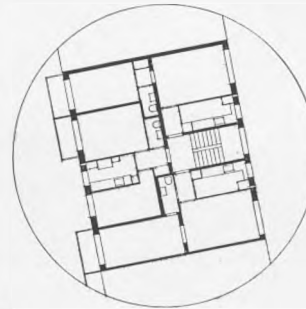
Een trappe. Usymmetrisk. 1:200 og 1:500

- a**
- 1 Beliggenhed: Tomsgaardsvej, Frederiksborgvej
 - 2 Bygherre: akts. Storgaarden
 - 3 Arkitekt: Poul Baumann og Knud Hansen
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 59,22 m², og 55,26 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord-vest
 - 14 Opholdsstuen orientering: syd-øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: usymmetrisk type med forskellige lejligheder omkring trappen; udpræget sydendt type, yderligere understreget ved altanernes skærme paa nordsiden.

- b**
- 1 Beliggenhed: Struensegade
 - 2 Bygherre: Københavns Kommune
 - 3 Arkitekt: Poul Baumann
 - 4 Opførelsesaar: 1918.
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og kam. samt 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 74,15 m² og 61,22 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: w.c. indirekte belyst
 - 10 Altansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 2 trætrapper
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: syd-vest
 - 14 Opholdsstuen orientering: syd-vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: den ældste og mest benyttede form for usymmetriske lejlighedsgrupper

- f**
- 1 Beliggenhed: Vanløse Allé
 - 2 Bygherre: akts. „Dalhusene“
 - 3 Arkitekt: A. Skjot-Pedersen
 - 4 Opførelsesaar: 1936
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 45,25 m², 50 m², 50,50 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, bruse, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altaner til en side
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuen orientering: øst og vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
 - 16 Bemærkninger: type med 3 lejligheder paa trappen, typer af denne art vil i almindelighed blive usymmetriske. Typen fortsætter i IV₄₅

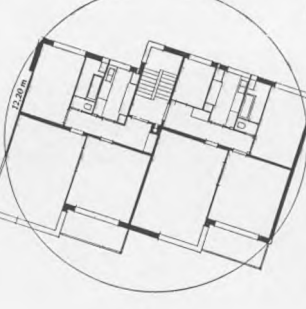
- c**
- 1 Beliggenhed: Langebrogade, Overgaden o. Vandet
 - 2 Bygherre: akts. „Voldgaarden,“
 - 3 Arkitekt: Jens Nielsen og Thorvald Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 62 m²
 - 8 Etageantal: 6 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord
 - 14 Opholdsstuen orientering: syd
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: elevator

- g**
- 1 Beliggenhed: Struergade
 - 2 Bygherre: akts. „Struergaarden“
 - 3 Arkitekt: Thorvald Dreyer
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: randbebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 64 m²
 - 8 Etageantal: 6 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
 - 10 Altansystem: brandaltaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuen orientering: øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt

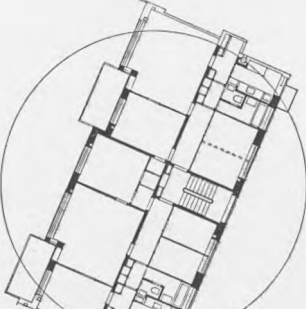
- d**
- 1 Beliggenhed: Skodsborg Strandvej
 - 2 Bygherre: akts. „Høje Skodsborg“
 - 3 Arkitekt: A. Wittmaack og V. Hvalsoe
 - 4 Opførelsesaar: 1936
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 72,2 m² og 73,5 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuen orientering: øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt

- h**
- 1 Beliggenhed: Klampenborg Strandvej
 - 2 Bygherre: akts. „Bellavista“
 - 3 Arkitekt: Arne Jacobsen
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 3 værelser, 3 værelser og kammer
 - 7 Bruttoareal: 110 m² og 122 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. adskilt, bad direkte w.c. indirekte belysning.
 - 10 Altansystem: altaner til en side
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord
 - 14 Opholdsstuen orientering: syd
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt

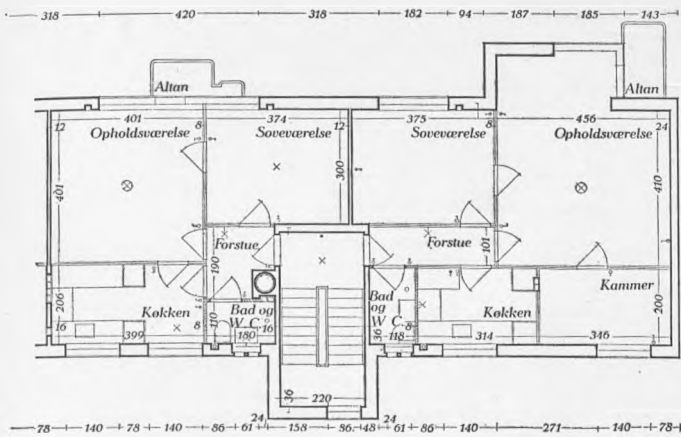

- e**
- 1 Beliggenhed: Skodsborg Strandvej
 - 2 Bygherre: akts. „Høje Skodsborg“
 - 3 Arkitekt: A. Wittmaack og V. Hvalsoe
 - 4 Opførelsesaar: 1936
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 95 m² og 94,3 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. adskilt, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuen orientering: øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt

- i**
- 1 Beliggenhed: Vagtelvej
 - 2 Bygherre: akts. „Godthaabsvænge“
 - 3 Arkitekt: Hans Hansen og Alvar Lauritzen
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: variabelt
 - 7 Bruttoareal: 118 m² og 100 m²
 - 8 Etageantal: 4 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. adskilt, bad direkte belysning, w.c. indirekte
 - 10 Altansystem: altaner til to sider
 - 11 Trappesystem: 2 trætrapper
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuen orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: etageadskillelse af beton, nedstyrtningskakt

Tegnet af Erik Dahl

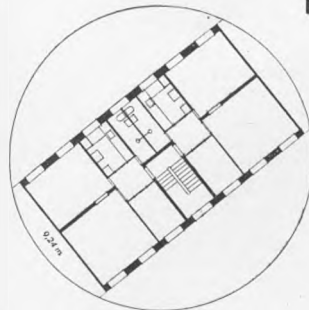
Een trappe. Lille husdybde (under 9,50 m)

I : 200 og I : 500

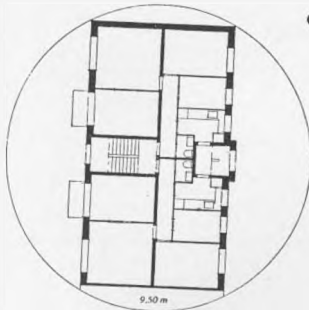
IV₄₂

- a 1 Beliggenhed: Tuborgvej
- 2 Bygherre: Journalistforbundet
- 3 Arkitekt: Vilhelm Lauritsen
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: stokke
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 værelser og kammer
- 7 Bruttoareal: 50,2 m² og 88,5 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: allan mod syd
- 11 Trappesystem: 1 trætrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: nord
- 14 Opholdsstuens orientering: syd
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: Typen er en udpräglet

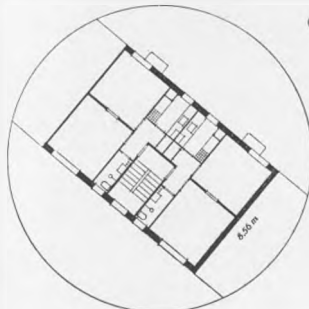
nord-sydendt type, med alle sekundære rum, som køkken, bad og w.c. samt trapperum vendende mod nord. Badet faar ved denne placering direkte belysning. I køkkenet i 2-værelsesstypen, findes spiseplads udmærket belyst. Da husdybden er lille kan det traditionelle langsgaende hovedskillerum undgaaes, hvilket ved planudformningen giver placeringen af rummene langt større elasticitet. Typen giver mulighed for stuer med vinduer i længevæggen. Det store ydermursareal opvejes noget af de smaa fritliggende i bjælkelagene. Den lille husdybde nødvendiggør ofte at trappen maa springe frem.

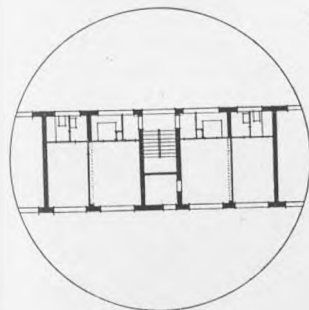
- b 1 Beliggenhed: Hulgaardsvej
- 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
- 3 Arkitekt: Ivar Bentsen og Th. Henningsen
- 4 Opførelsesaar: 1921
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer
- 7 Bruttoareal: 75,7 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c., direkte belysning
- 10 Altansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 trætrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: sydvest
- 14 Opholdsstuens orientering: sydvest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: 3 etager, derfor kun een-trappe-system

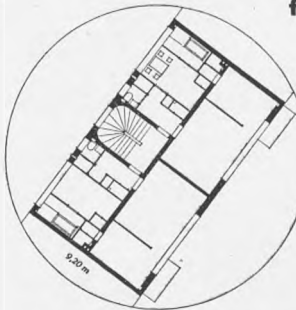
- c 1 Beliggenhed: Frederiksborgvej
- 2 Bygherre: akts. „Boparken“
- 3 Arkitekt: Th. Dreyer
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 3 værelser og kammer
- 7 Bruttoareal: 80,80 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: allan mod vest
- 11 Trappesystem: 2 trætrapper
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

- d 1 Beliggenhed: Emil Pipersvej, Lyngby
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Aa. og F. Thilo
- 4 Opførelsesaar: 1934
- 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 54 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: brusebad og w.c., direkte belyst
- 10 Altansystem: brandallan mod nordost
- 11 Trappesystem: 1 trætrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: sydvest
- 14 Opholdsstuens orientering: sydvest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

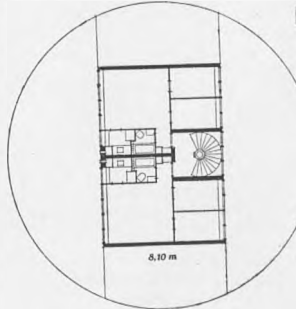
- e 1 Beliggenhed: Frankfurt
- 2 Bygherre: Frankfurt Kommune
- 3 Arkitekt: Ernst May
- 4 Opførelsesaar: 1930
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 værelser mod kammer
- 7 Bruttoareal: 77,5 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c., direkte belysning
- 10 Altansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

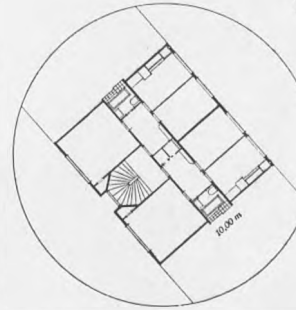
- f 1 Beliggenhed: Hästholmen, Stockholm
- 2 Bygherre: „Kooperative Förbundet“
- 3 Arkitekt: Eskil Sundahl
- 4 Opførelsesaar: 1933
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og spisekrog
- 7 Bruttoareal: 53 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: særskilt bad og w.c., direkte belysning
- 10 Altansystem: forbindelsesaltaner
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: nordvest
- 14 Opholdsstuens orientering: sydost
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: Skillerum i opholdsstuen

- g 1 Beliggenhed: Traneberg, Stockholm
- 2 Bygherre: Byggnadsfirman Lundberg & Blom
- 3 Arkitekt: Holger Blom
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 3 værelser
- 7 Bruttoareal: 60,8 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: allan til en side
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

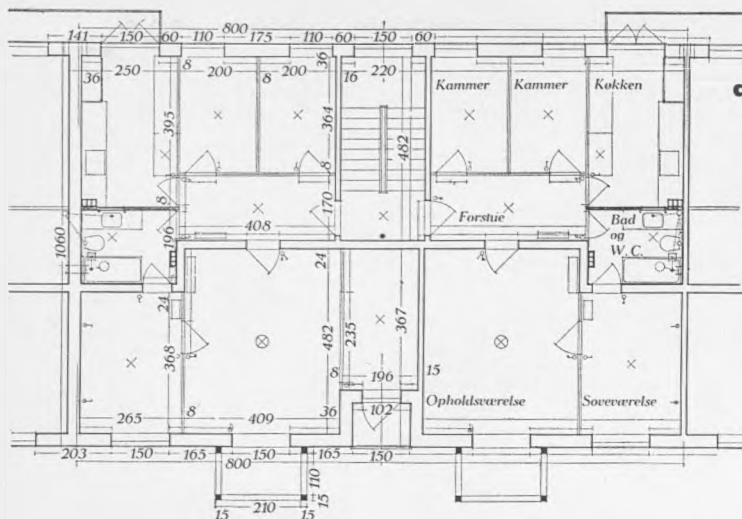

- h 1 Beliggenhed: „Hjorthagen“, Stockholm
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Hakon Ahlberg
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer
- 7 Bruttoareal: 36 og 41 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
- 10 Altansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: nordost
- 14 Opholdsstuens orientering: sydvest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

- i 1 Beliggenhed: Göteborg
- 2 Bygherre: „H. S. B.“
- 3 Arkitekt: ukendt
- 4 Opførelsesaar: 1931
- 5 Bebyggelsesmaade: lamelbebyggelse
- 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer
- 7 Bruttoareal: 52 m²
- 8 Etageantal: 2 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 trappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: sydvest
- 14 Opholdsstuens orientering: sydvest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: „Landsholdingshus“ (1 muret etage med 2 overliggende etager af træ)

Tegnet af Poul Møller

En trappe. Flere kamre.

I : 200 og I : 500.

- a**
- 1 Beliggenhed: Sct. Kjeldsgade—Ourogade—Langgade—Vejrogede
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab, „Solgaarden“
 - 3 Arkitekt: Henning Hansen
 - 4 Opførelsesaar: 1929—30
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 78,45 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: forbindelsesaltaner, loggia
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: Karnapper og altaner sydvendte. Det ene kammer kan paa grund af sin beliggenhed ved opholdsstuen ved en dørforbindelse benyttes som spisestue. Benyttes de som soverum er det af værdi, at der fra alle kamre kun er dør til forstue, men det vilde isaaftald have været fordelagtigere at have dem samlet i en selvstændig gruppe. Kamrene under lovlig minimalstørrelse.

- b**
- 1 Beliggenhed: Strandvej, Hellerup
 - 2 Bygherre: akts. „Blidah“
 - 3 Arkitekt: for hosstaaende type: Kooperative arkitekter
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 93 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: altan paa begge sider
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: nedstyrtnings-skakt, sydvendte karnapper, stor husbredde

- f**
- 1 Beliggenhed: C. F. Richsvvej
 - 2 Bygherre: akts. „Ringparken“
 - 3 Arkitekt: A. Skjot-Pedersen
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 79 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: forbindelsesaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: nedstyrtnings-skakt

- c**
- 1 Beliggenhed: Strandvej, Hellerup
 - 2 Bygherre: akts. „Blidah“
 - 3 Arkitekt: Ivar Bentsen, Jørgen U. Berg, Acton Bjørn
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 91 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: altan til en side
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: 4 lejligheder pr. trappe, nedstyrtnings-skakt

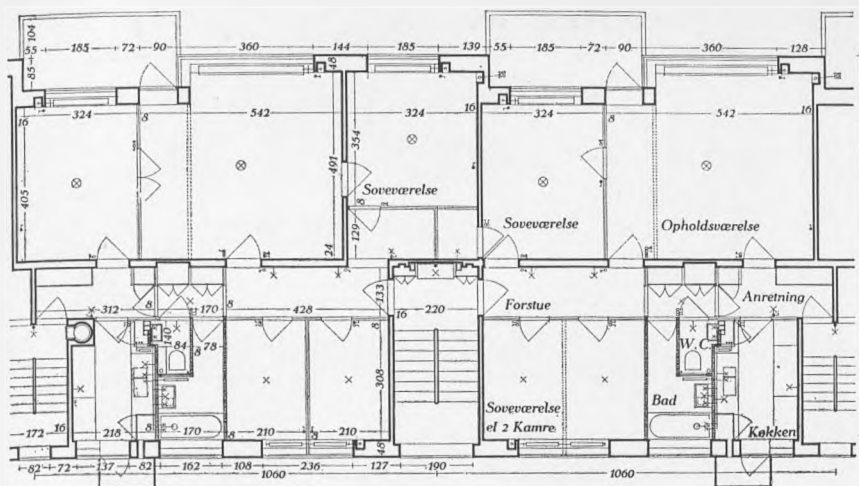
- g**
- 1 Beliggenhed: Vagtelvej
 - 2 Bygherre: akts. „Godthaabsvænget“
 - 3 Arkitekt: Hans Hansen, Alvar Lauritzen
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 102 m²
 - 8 Etageantal: 4 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad, direkte belysning, w.c. indirekte belysning
 - 10 Allansystem: altan paa begge sider
 - 11 Trappesystem: 2 trætrapper
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: etageadskillelse af beton, nedstyrtnings-skakt

- d**
- 1 Beliggenhed: Vibevej
 - 2 Bygherre: „Københavns alm. Boligselskab“
 - 3 Arkitekt: E. Monberg
 - 4 Opførelsesaar: 1930
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 81 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager med udnyttet tagetage
 - 9 Sanitære installationer: w.c. med bruse fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 1 trætrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord-vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: sydøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- h**
- 1 Beliggenhed: Godthaabsvej
 - 2 Bygherre: akts. „Grønnehavegaard“
 - 3 Arkitekt: Eske Kristensen og Mogens Meyling
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 87 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: brandaltaner paa begge sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: syd
 - 14 Opholdsstuens orientering: syd
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: elevator

- e**
- 1 Beliggenhed: Vigerslevalle
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Wittmaack og Hvalsoe
 - 4 Opførelsesaar: 1930
 - 5 Bebyggelsesmaade: halvlukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 78 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: w.c. og bruse, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: forbindelsesaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: syd
 - 14 Opholdsstuens orientering: syd
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: ingen

- i**
- 1 Beliggenhed: Vester Sogade
 - 2 Bygherre: akts. „Vestersøhus“
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1936
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre
 - 7 Bruttoareal: 106 m²
 - 8 Etageantal: 7 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. adskilt, indirekte belysning
 - 10 Allansystem: 1 altan
 - 11 Trappesystem: 2 trætrapper
 - 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
 - 16 Bemærkninger: elevator, etageadskillelse beton, stor husdybde

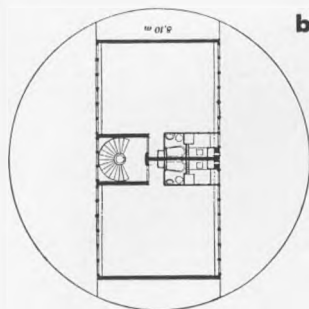

Een trappe. Let at variere.

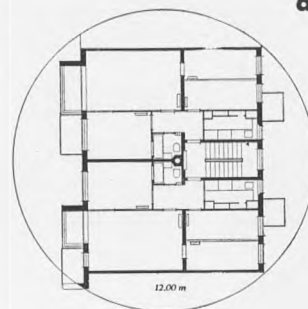
I: 200 og I: 500.

IV 44

- a 1 Beliggenhed: Godthaabsvej, København F.
- 2 Bygherre: akts. „Godthaabsvænget“
- 3 Arkitekt: Hans Hansen og Alvar Lauritsen
- 4 Opførelsesaar: 1935
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 3 værelser eller 2 værelser og 2 kamre, 4 værelser eller 3 værelser og 2 kamre
- 7 Bruttoareal 95—110 m²
- 8 Etageantal: 4 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. ad skill, bad direkte belysning
- 10 Altansystem: altan til en side
- 11 Trappesystem: 2 trætrapper
- 12 Trappens beliggenhed: asymmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuen orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: spise- og opholdsstuenes størrelse kan varieres. Skillerum mellem kamre kan fjernes og kamrene ændres til eet soveværelse.

- b 1 Beliggenhed: Stockholm
- 2 Bygherre: udstillingsprojekt
- 3 Arkitekt: Niels Arhnbom, Helge Ziidahl
- 4 Opførelsesaar: 1933
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: variabelt
- 7 Bruttoareal: 62,78 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: syd-øst
- 14 Opholdsstuen orientering: nord-vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

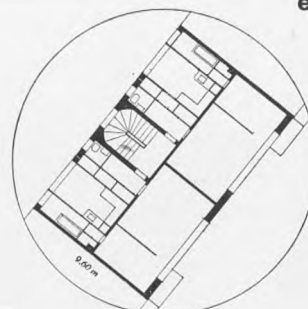
- d 1 Beliggenhed: Strandvejen, København
- 2 Bygherre: akts. „Blidah“
- 3 Arkitekt: Kooperative arkitekter
- 4 Opførelsesaar: 1934
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 2 kamre (3 værelser)
- 7 Bruttoareal: 92,85 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: altaner til to sider
- 11 Trappesystem: 1 trætrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuen orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

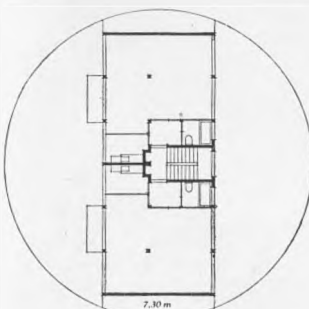
1 2 3

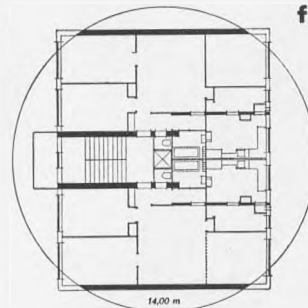
4 5 6

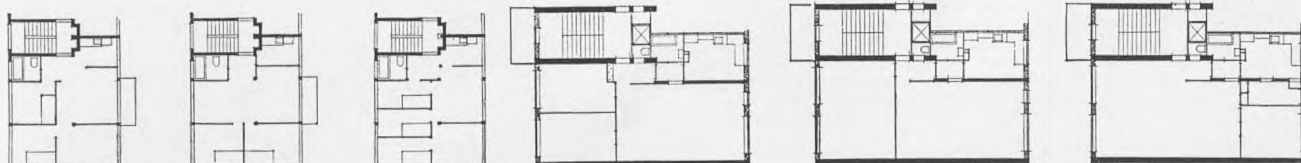
- e 1 Beliggenhed: Hästholmen Stockholm,
- 2 Bygherre: Kooperativ Forbundet
- 3 Arkitekt: Eskil Sunddahl
- 4 Opførelsesaar: 1933
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer,
- 7 Bruttoareal: 74 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: w.c. og bad adskill, direkte belysning
- 10 Altansystem: forbindelsesaltaner
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: nord
- 14 Opholdsstuen orientering: syd
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: bad og vaskerum fælles, placering af skillerum i opholdsstuen variabel

- c 1 Beliggenhed: Stuttgart
- 2 Bygherre: Weissenhofsiedlung
- 3 Arkitekt: Mies van der Rohe
- 4 Opførelsesaar: 1927
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: variabelt
- 7 Bruttoareal: 56,84 m
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belyst
- 10 Altansystem: altan til en side
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuen orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: ingen

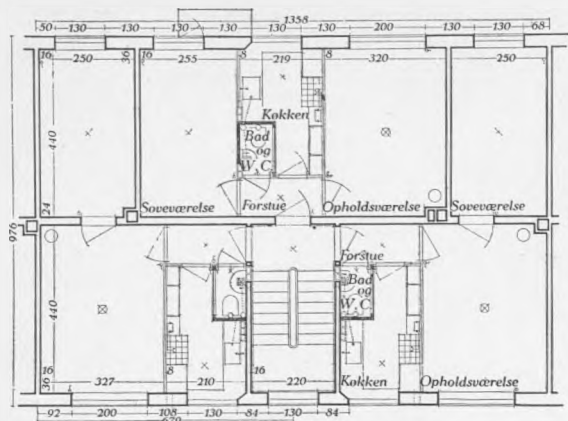
- f 1 Beliggenhed: Abo, Finland
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Aino og Alvar Aalto
- 4 Opførelsesaar: 1927
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: variabelt
- 7 Bruttoareal: 116,9 m²
- 8 Etageantal: 6 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. adskill, indirekte belysning
- 10 Altansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuen orientering:
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 2
- 16 Bemærkninger: bærende tværskillerum, alle andre skillerum variable, nedstignings-skakt

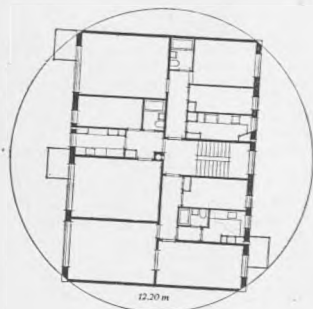
1 2 3 1 2 3

Een trappe. 3 lejligheder pr. trappe

1 : 200 og 1 : 500

- a 1 Beliggenhed: Rentemestervej
- 2 Bygherre: Københavns kommune
- 3 Arkitekt: E. Monberg
- 4 Opførelsesaar: 1934
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser
- 7 Bruttoareal: 35 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
- 10 Altansystem: 1 altan til den eensidige lejlighed
- 11 Trappesystem: 1 trætrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst og vest
- 14 Opholdsstuens orientering: øst og vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
- 16 Bemærkninger: Økonomisk koncentration i forhold til trappen. Den ensidige lejlighed bør have kunstig ventilation. Denne lejligheds adskillelse af de to stuer kræver en udpræget brug af disse som opholdsrum og soverum.

- b 1 Beliggenhed: Maglemosevej, Hellerup
- 2 Bygherre: akts. „Blidah“
- 3 Arkitekt: Ivar Bentsen, Jørgen U. Berg, Acton Bjørn
- 4 Opførelsesaar: 1933
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og kammer og 1 værelse og kammer
- 7 Bruttoareal: 76 m² og 56 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, kar, indirekte belysning
- 10 Altansystem: altan til en side
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
- 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt

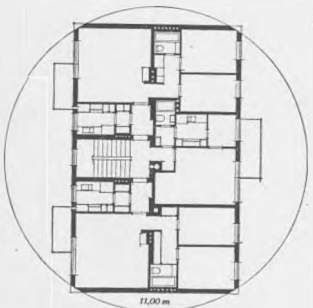
- e 1 Beliggenhed: Breslau
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Hans Scharoun
- 4 Opførelsesaar: 1929
- 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
- 6 Værelsesantal: 3 værelser og kammer
- 7 Bruttoareal: 40 m²
- 8 Etageantal: 8
- 9 Sanitære installationer: haandvask og w.c. direkte belyst
- 10 Altansystem: loggia
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: th. og tv. vest, midten øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
- 16 Bemærkninger: ingen

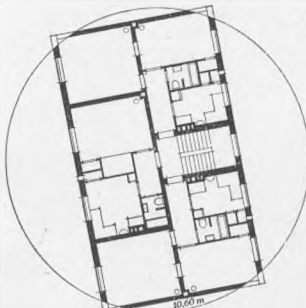
- c 1 Beliggenhed: Frederikssundsvej 68
- 2 Bygherre: akts. „Boparken“
- 3 Arkitekt: Thorvald Dreyer
- 4 Opførelsesaar: 1931
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 1 værelse og kammer
- 7 Bruttoareal: 41 m² og 58 m²
- 8 Etageantal: 5 etager
- 9 Sanitære installationer: bruse og w.c. fælles, indirekte belyst
- 10 Altansystem: forbindelsesaltaner
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
- 16 Bemærkninger: ingen

- f 1 Beliggenhed: Wien
- 2 Bygherre: ukendt
- 3 Arkitekt: ukendt
- 4 Opførelsesaar: ca. 1930
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 2 værelser m. 2 kamre og 2 værelser m. 1 kammer
- 7 Bruttoareal: 43 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, kar, indirekte belysning
- 10 Altansystem: 1 altan pr. lejlighed
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: usymmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: th. og tv. vest, midten øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
- 16 Bemærkninger: ingen

- d 1 Beliggenhed: Stockholm
- 2 Bygherre: privat
- 3 Arkitekt: Sture Frölen
- 4 Opførelsesaar: 1933
- 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
- 6 Værelsesantal: 1 og 3 værelser
- 7 Bruttoareal: 33 og 65 m²
- 8 Etageantal: 3 etager
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, kar, indirekte belysning
- 10 Altansystem: 1 altan pr. lejlighed
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: vest
- 14 Opholdsstuens orientering: th. og tv. vest, midten øst
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
- 16 Bemærkninger: nedstyrtningskakt

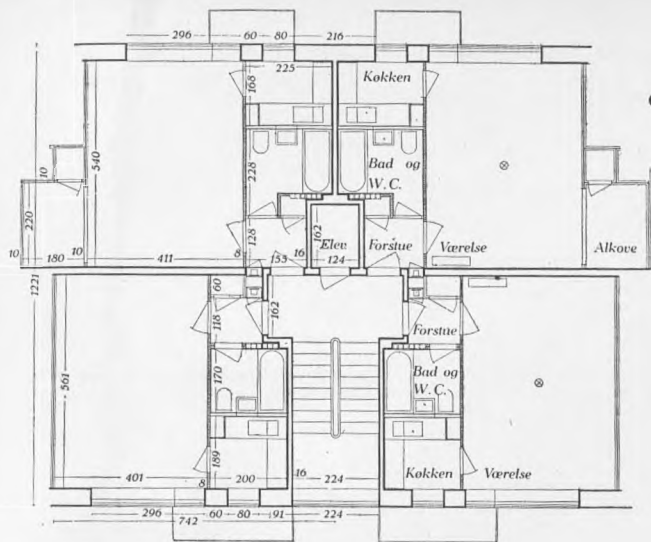

- g 1 Beliggenhed: Oslo
- 2 Bygherre: ukendt
- 3 Arkitekt: ukendt
- 4 Opførelsesaar: 1928
- 5 Bebyggelsesmaade:
- 6 Værelsesantal: 2 værelser og 1 værelse
- 7 Bruttoareal: 54 m²
- 8 Etageantal:
- 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles kar, indirekte belysning
- 10 Altansystem: ingen
- 11 Trappesystem: 1 betontrappe
- 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
- 13 Trappens orientering: øst
- 14 Opholdsstuens orientering: vest
- 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
- 16 Bemærkninger: ingen

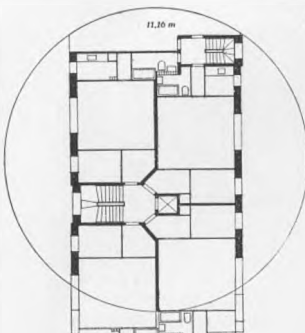
Tegnet af Reinhold Jensen

En trappe eller to trapper. 4 lejligheder pr. trappe. 1 : 200 og 1 : 500

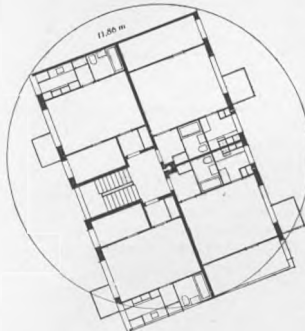
IV 46

- a**
- 1 Beliggenhed: Herman Triers plads
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1930
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og 1 værelse med alkove
 - 7 Bruttoareal: 42 m²
 - 8 Etageantal: 6 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altan til hver lejlighed
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nordøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: nordøst og sydvest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: Meget koncentreret type. Tidligere bygge-lovmæssig mulig med en trappe, efter 1932 kun med to trapper. Køkkenet under lovligt minimum, hvilken indtil 1934 blev tilladt, naar det ikke havde gas, men elektrisk opvarmning.

- b**
- 1 Beliggenhed: Strandboulevarden
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Th. Henningsen
 - 4 Opførelsesaar: 1929
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer
 - 7 Bruttoareal: 58 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 2 trætrapper
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest og øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: elevator, adgang til køk-
kentrappe gennem bad

- c**
- 1 Beliggenhed: Strandvej 221
 - 2 Bygherre: akts. „Blidah“
 - 3 Arkitekt: Edvard Heiberg og Karl Larsen
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer
 - 7 Bruttoareal: 52 m²
 - 8 Etageantal: 3
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altan til hver lejlighed
 - 11 Trappesystem: 1 trappe, beton
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest og øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: nedstyrtnings-skakt

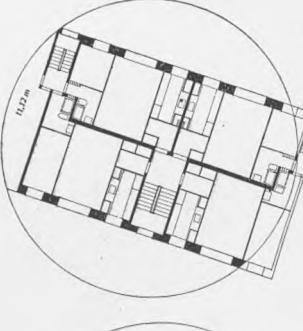
- d**
- 1 Beliggenhed: Vigerslevallé, Kjeldsgaards-
vej
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Wittmaack og Hvalsoe
 - 4 Opførelsesaar: 1931
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og alkove
 - 7 Bruttoareal: 47 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles uden direkte belysning
 - 10 Altansystem: forbindelsesaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nordøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: nordvest og sydøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: nedkastnings-skakt

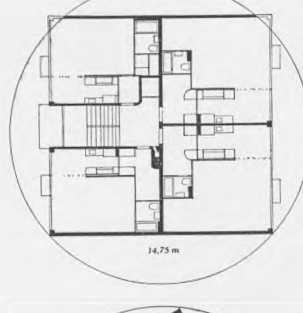
- e**
- 1 Beliggenhed: Rosenørnsallé, Aaboulevarden
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Kay Fisker og C. F. Møller
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer
 - 7 Bruttoareal: 48,5 m²
 - 8 Etageantal: 6 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altan til hver lejlighed
 - 11 Trappesystem: 2 trapper
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nordøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: nordøst og sydøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: elevator

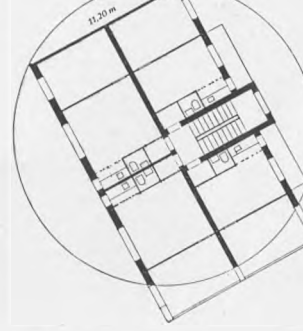
- f**
- 1 Beliggenhed: Ane Katrinevej, Kronprinsesse Sofiesvej og Borups Allé
 - 2 Bygherre: Københavns alm. Boligselskab
 - 3 Arkitekt: Wittmaack og Hvalsoe, P. Søgaard Petersen
 - 4 Opførelsesaar: 1933
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer
 - 7 Bruttoareal: 41 m²
 - 8 Etageareal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. adskilt, kar, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altan til den ene side
 - 11 Trappesystem: 2 trætrapper
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: sydøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: sydøst og nordøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: adgang til køk-
kentrappe gennem bad

- g**
- 1 Beliggenhed: Æbelogade
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Tyge Hvass
 - 4 Opførelsesaar: 1934
 - 5 Bebyggelsesmaade: lukket karré
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og kammer
 - 7 Bruttoareal: 48 m²
 - 8 Etageantal: 5
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, kar, direkte belysning
 - 10 Altansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 2 trætrapper
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: sydøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: sydøst og nordøst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: adgang til køk-
kentrappe gennem bad

- h**
- 1 Beliggenhed: Göteborg
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Anders Funkquist
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og 1 værelse med alkove
 - 7 Bruttoareal: 46,8 m² og 34,7 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, kar, indirekte belysning
 - 10 Altansystem: Altaner til begge sider
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed:
 - 13 Trappens orientering: vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: vest og øst
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: betonhus

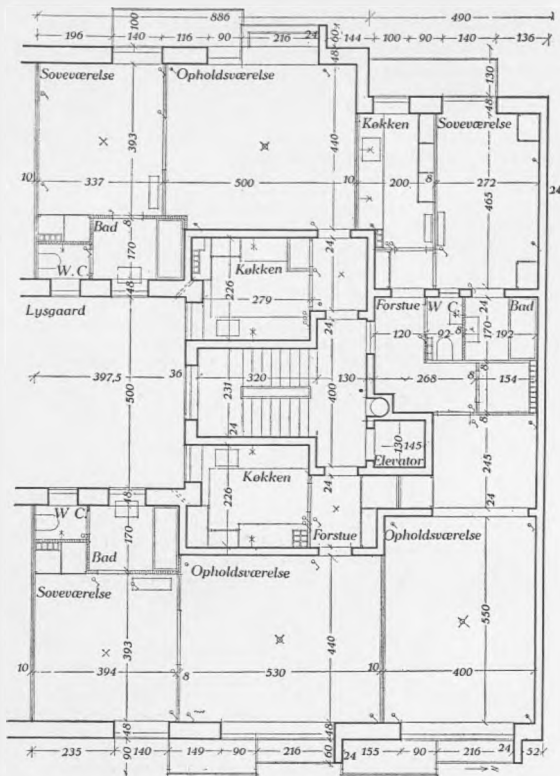
- i**
- 1 Beliggenhed: Wien
 - 2 Bygherre: ukendt
 - 3 Arkitekt: Franz Schuster
 - 4 Opførelsesaar: 1927
 - 5 Bebyggelsesmaade: stokkebebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 3 værelser
 - 7 Bruttoareal: 58 m² og 50 m²
 - 8 Etageantal:
 - 9 Sanitære installationer: w.c., indirekte belysning
 - 10 Altansystem: altan til den ene side
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nordøst
 - 14 Opholdsstuens orientering: nordøst og syd-
vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: intet bad. Kogeniche i
opholdsstuen

Tegnet af Erling Paludan

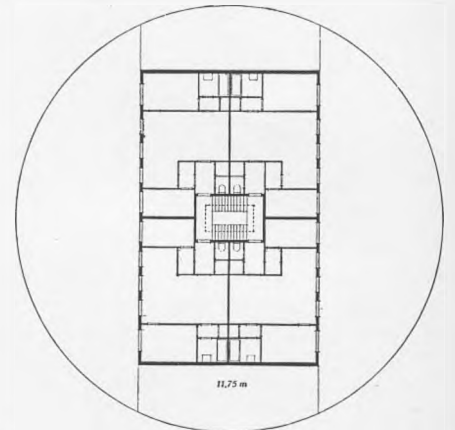
Een trappe. 3 lejligheder pr. trappe. Centraltrappe.

I : 200 og I : 500

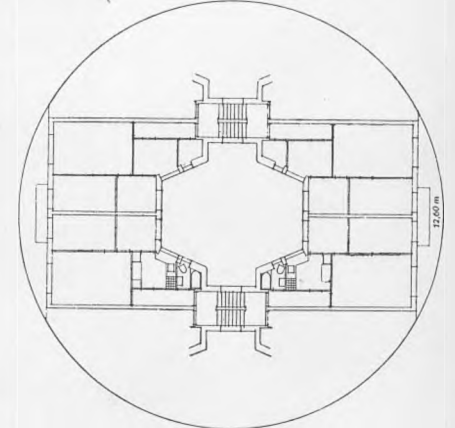
IV 47

- a**
- 1 Beliggenhed: Harsdorfsvej 3
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Louis Hygom
 - 4 Opførelsesaar: 1935
 - 5 Bybyggelsesmaade: dobbelt stokbebyggelse
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser
 - 7 Bruttoareal: 72 m²
 - 8 Etageantal: 5 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. adskilt, direkte belysning
 - 10 Alliansystem: brandaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: syd-nord
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst-vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 3
 - 16 Bemærkninger: Plantype, der særlig vil være fordelagtig ved stærk grundudnyttelse. Planformen betinger beliggenhed efter længdeaksen i nord-syd. Typen fortsættes i egentlige centraltrappesystemer med ovenlystrapper.

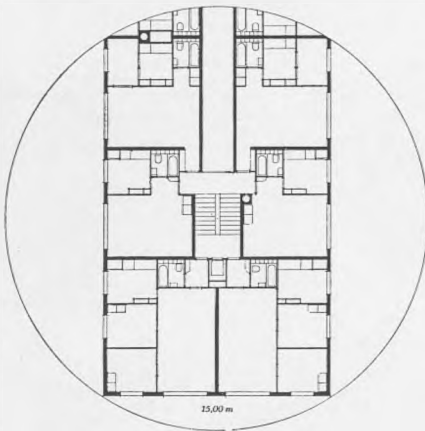

- d**
- 1 Beliggenhed: Normmälärstrand, Stockholm
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Ture Rydberg, Stockholm
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Bybyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse med kammer og spiseplads
 - 7 Bruttoareal: 60 m²
 - 8 Etageantal: 10 etager
 - 9 Sanitære installationer: w.c. og bad fælles, indirekte belysning
 - 10 Alliansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst-vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst-vest
 - 15 Antal lejligheder pr. etage: 4
 - 16 Bemærkninger: trappen faar kun ovenlys

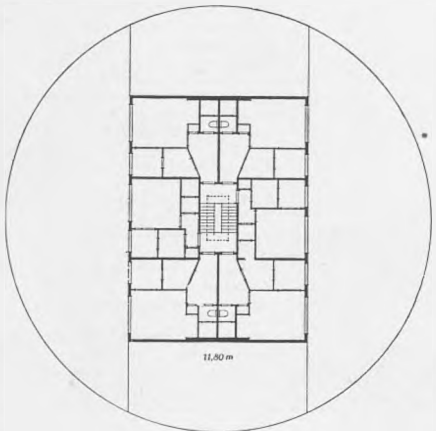

- e**
- 1 Beliggenhed: teoretisk projekt
 - 2 Bygherre: Hilda Romer og P. Nyboe-Petersen
 - 3 Arkitekt: Hilda Romer og P. Nyboe-Petersen
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Bybyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 2 værelser med kammer
 - 7 Bruttoareal: 50 m²
 - 8 Etageantal: 6 etager
 - 9 Sanitære installationer: bad og w.c. fælles, direkte belysning
 - 10 Alliansystem: forbindelsesaltaner
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: øst-vest
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst-vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 4
 - 16 Bemærkninger: trappe og sekundære rum belyses fra lysgaard

Tegnet af Gudmund Rafn og Edmund Hansen

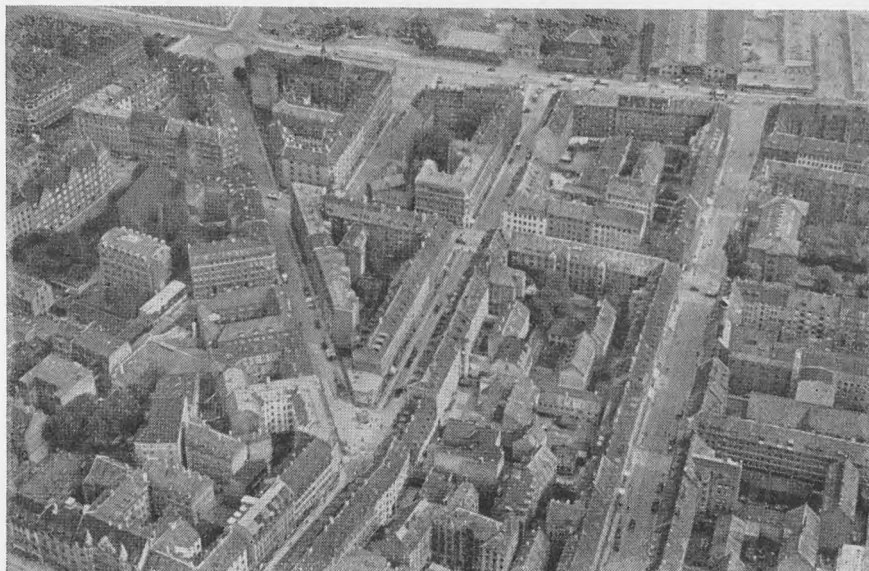

- b**
- 1 Beliggenhed: Ringvägen, Stockholm
 - 2 Bygherre: „H.S.B.“
 - 3 Arkitekt: Niels Einar Eriksson
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Bybyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse med eet eller flere kamre
 - 7 Bruttoareal: 50 m²
 - 8 Etageantal: 6 etager
 - 9 Sanitære installationer: w.c. og bad fælles, indirekte belysning
 - 10 Alliansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe med lys fra lysgaard
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: nord-syd
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst-vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 6
 - 16 Bemærkninger: Trappen belyses fra lysgaard

- c**
- 1 Beliggenhed: Eriksdal, Stockholm
 - 2 Bygherre: privat
 - 3 Arkitekt: Sven Markelius
 - 4 Opførelsesaar: 1932
 - 5 Bybyggelsesmaade: stokke
 - 6 Værelsesantal: 1 værelse og spiseplads
 - 7 Bruttoareal: 48 m²
 - 8 Etageantal: 3 etager
 - 9 Sanitære installationer: brusebad og w.c. fælles, indirekte belyst
 - 10 Alliansystem: ingen
 - 11 Trappesystem: 1 betontrappe
 - 12 Trappens beliggenhed: symmetrisk
 - 13 Trappens orientering: syd-nord
 - 14 Opholdsstuens orientering: øst-vest
 - 15 Antal lejligheder pr. trappe: 6
 - 16 Bemærkninger: trappen faar kun ovenlys

Boligkvarter ca. 1870. Kvarteret omkring Gasværksvej og Viktoriagade set mod Søndre Boulevard. Eksempel paa bebyggelsesformer med stærk grundudnyttelse.

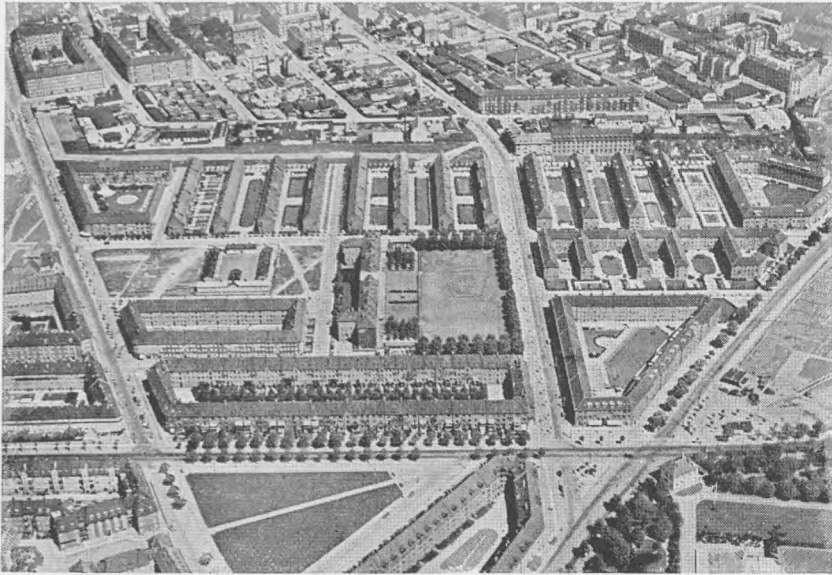

Boligkvarter ca. 1923. Kvarteret omkring Enghavevej og Ny Carlsbergvej. Eksempel paa Statsboligfundsperiodens karrébebyggelser. I forgrunden fire karréer opført af Københavns kommune af Stadsarkitekten, E. Monberg og J. Strøm Tejsen.

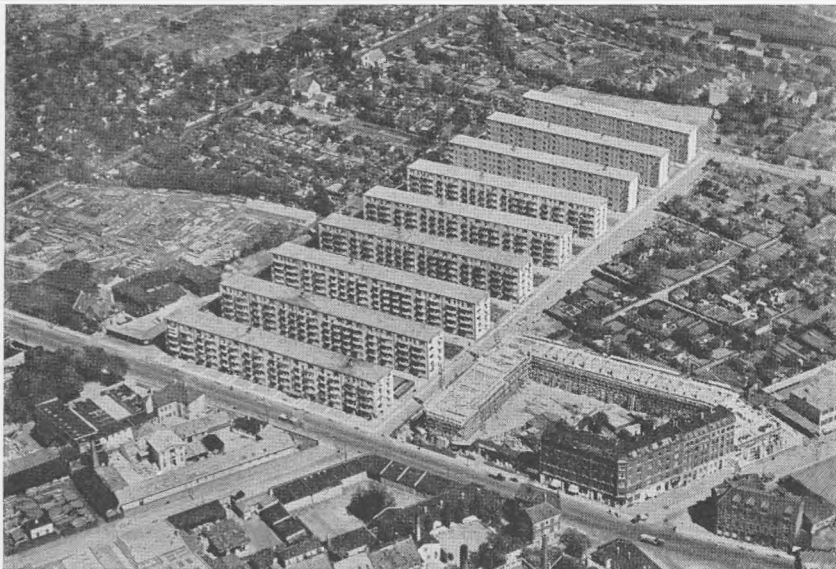

Boligkvarter ca. 1926. Kvarteret omkring Australiensvej og Vennemindevej. Eksempel fra Statsboligfundsperiodens sidste aar med den halvlukkede karré Solgaarden af Henning Hansen, bagved en lukket kommunal karré af L. Hygom, i forgrunden en bebyggelse af Poul Henningsen, yderst tilhøjre en redekamsbebyggelse fra før 1914.

Boligkvarter ca. 1926. Kvarteret omkring Borups Allé og Hillerødsgade. Typisk kvarter med røde servitutter (halvhøj bebyggelse). Midt i billedet stokkebebyggelsen Vibeøenget af Poul Baumann og L. Hygom, den halvlukkede karré Vibehusene af E. Monberg, i forgrunden ved Borups Allé Grønnegaarden af Poul Baumann og forrest Hvidkildegaard af Ivar Bentsen, alle opført af Københavns almindelige Boligselskab. Forneden til venstre et hjørne af bebyggelsen omkring Genforeningsplads af Henning Hansen og L. Hygom, til højre en kommunal karré af F. C. Harboe.

Boligkvarter ca. 1935. Kvarteret omkring Frederiksborgvej og Oldermansvej med stokkebebyggelsen Boparken af Th. Dreyer.

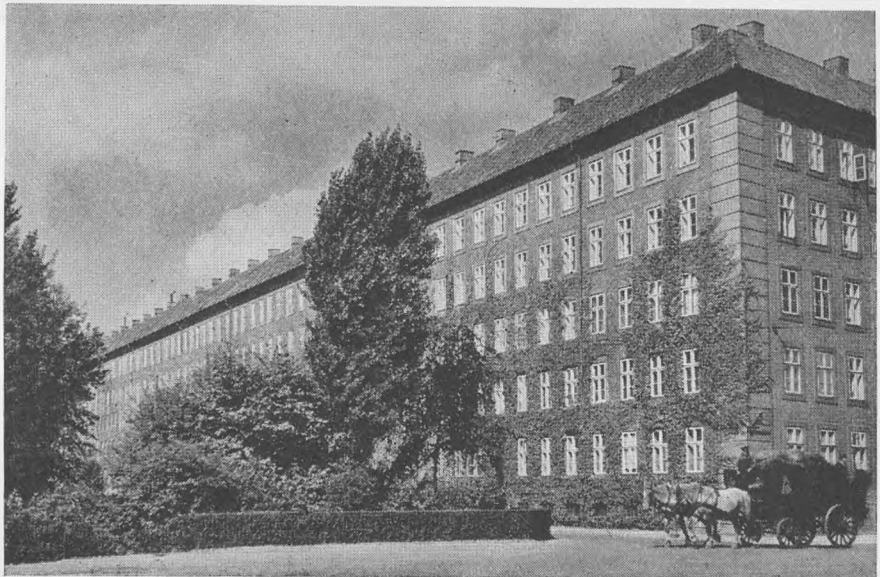

Boligkvarter 1935. Kvarteret omkring Strandvejen og Maglemøsevej med blokbebyggelsen Blidah af Ivar Bentsen, A. Skjøt-Pedersen, Achton Bjørn, Jørgen U. Berg, Edvard Heiberg & Karl Larsen og Kooperative arkitekter.

Hornbækhus ved Borupsallé-Aagade.
 Opført af Københavns Andelsbyggeforening
 1922. Typisk statsboligfondskarré med
 opholdsværelserne mod gaden. Arkitekt:
 Kay Fisker, Haveanlægget: G. N. Brandt.
 Plantype III_{33a}

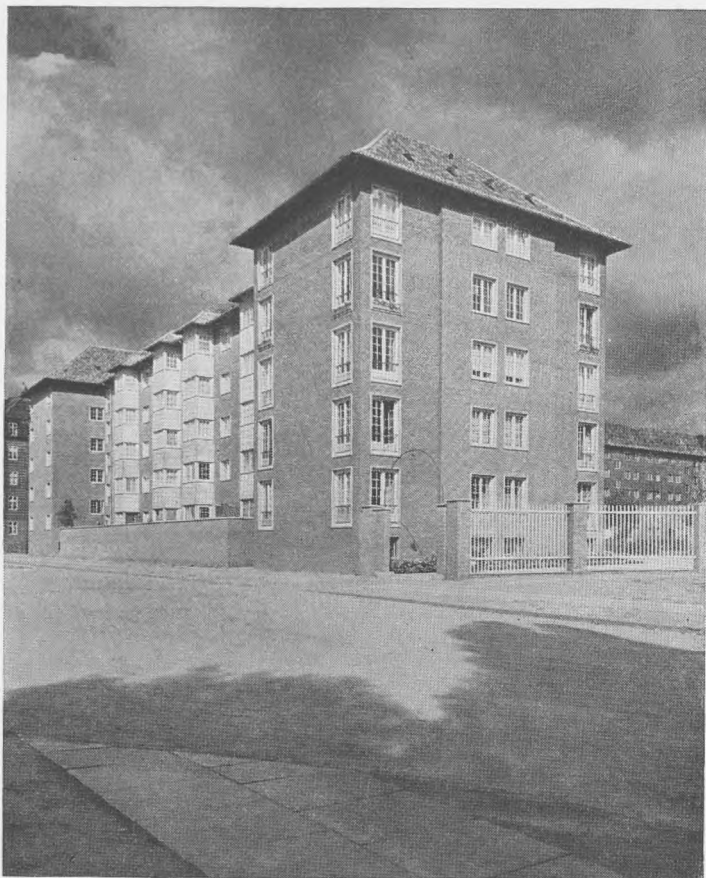

Hornbækhus. Gadefacade mod Aagade

**Ved Classens Have. Classensgade-
 Strandboulevarden.** Opført 1924 af Køben-
 havns almindelige Boligselskab. Halvlukket
 karré, omsluttende en kommunal park.
 Overgangsform til aabne bebyggelsesfor-
 mer, men med opholdsværelser mod gaden
 og nyttegaarde ind mod parken. Arkitekter:
 Carl Petersen, Poul Baumann, Ole Falken-
 torp og Peter Nielsen. Haveanlægget: stads-
 gartner Fabricius Hansen.
 Plantype III_{34b}

Solgaarden ved Vennemindevej. Opført 1926 af Københavns almindelige Boligselskab. Halvlukket karré. Hovedindgange og opholdsstuer mod gården. Arkitekt: Henning Hansen. Plantype IV_{43a}

Vibevænget mellem Vibevej og Maagevej. Opført 1926 af Københavns almindelige Boligselskab. Den første stokkebebyggelse i nyere københavnsk byggeri. Fløjene er vendt symmetrisk saaledes at arealerne mellem dem skiftevis benyttes til adgangsveje og nyttegarde. 3 etages type med entrappesystem og brandaltaner i øverste etage. Enkelte lejligheder i tagetagen med adgang til to trapper. Arkitekt: Poul Baumann, E. Monberg, L. Hygom. Bebyggelsesplan Da, Plantype IV_{35b}

Tagensvej, Raadmandsgade. *Opført 1931. Murstenshus af gule mursten med betonstøbe altanbrystninger. Arkitekt: Edvard Thomsen og Knud Thorball.*

Treleddet ved Finsensvej. *Opført 1930. Murstenshus af flammede mursten med armerede altanbrystninger. Arkitekter: Th. Dreyer og Palle Suenson.*

Lykkens Gave ved Ordrupvej. Opført 1934 af Københavns almindelige Boligselskab. Halvlukket karré i 5 etager med eentrappesystem og til begge sider altaner med aabent jernrækværk. Arkitekt: Henning Jørgensen. Platype IV_{40c}

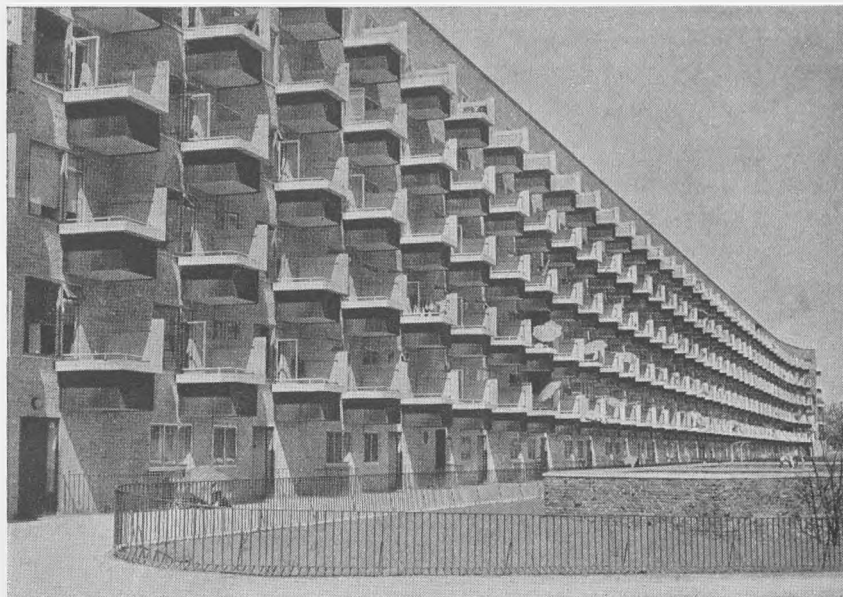

Roskildegården ved Roskildevej. Opført 1934 af Københavns almindelige Boligselskab. Halvlukket karré i 5 etager med eentrappesystem, med altaner med lukket brystværn i forbindelse med sydvendte karnapper. Arkitekt: Henning Jørgensen. Bebyggelsesplan B_k, platype IV_{39g}

Vestervænget ved Enghavevej. Opført 1935 af Københavns almindelige Boligselskab. Stokkebebyggelse med eentrappesystem og altaner til to sider. Altanerne mod gaden er udformet med sammenklappelige vinduer, saaledes at de kan benyttes som solverandaer. Arkitekt: P. Søegaard Pedersen

Storgaarden ved Tomsgaardsvej og Frederiksborgvej. Opført 1935. Murstenshus af gule mursten med altanbrystninger af bølgeblik med skærm paa nordsiden. Arkitekter: Poul Baumann og Knud Hansen. Bebyggelsesplan D_h, plantype IV_{41a}

Kanslergaarden ved Jagtvejen og Kanslergade. Opført 1936. Murstenshus af røde mursten. Altanrækværker af smedejærn. Arkitekter: E. Monberg og Henning Ortmann. Bebyggelsesplan B_n

Svanemøllebo ved Strandvejen. Opført 1935. Murstenshus af røde mursten. Altanbrystninger af farvet Eternit. Arkitekter: Wittmaack og V. Hvalsoe

Herman Triersplads. Opført 1934. Lukket trekantet karré med hovedfronten mod den aabne plads med gammel beplantning fra det tidligere ladegaards-terræn. Tagterrasse fra formur til hovedskillerummet, der er ført op over terrassen, som ydermur med bagvedliggende tagrum. Totrappesystem med 4 lejligheder pr. trappe. Arkitekter: Kay Fisker og C. F. Møller. Bebyggelsesplan A₁, plántype IV_{46a} og e

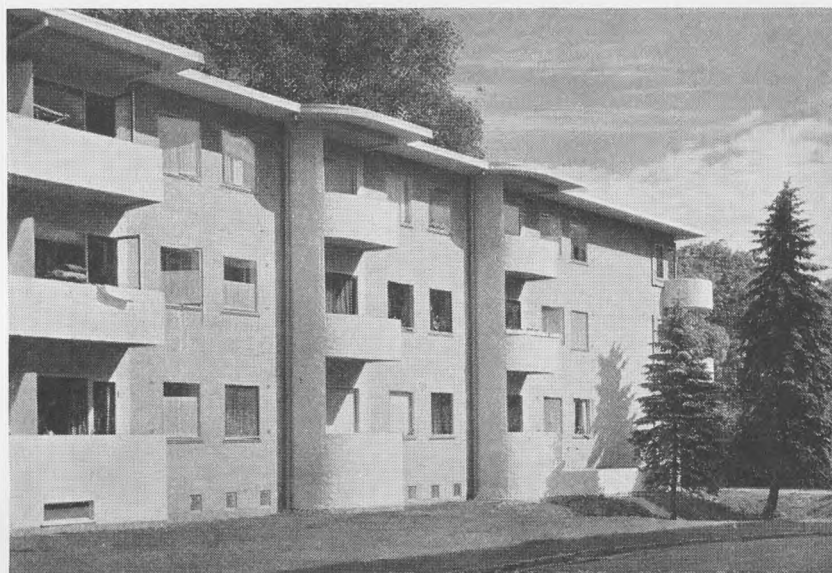
Ringparken ved Tesdorphsvej og C. F. Richsvej. Opført 1935. Stokkebebyggelse i 3 etager paa stærkt faldende terren. Arkitekt: A. Skjot-Pedersen.

Bebyggelsesplan Dc, plantype IV_{39c}

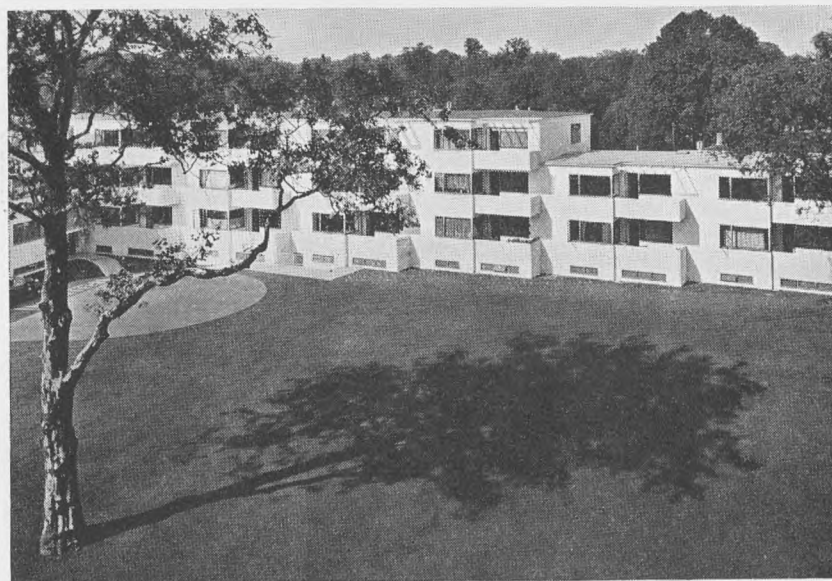
Jørgenshave ved Ordrupvej. Opført 1934. Stokkebebyggelse i 3 etager i gammel park. Arkitekt: A. Skjot-Pedersen.

Plantype IV_{37d}

Bellavista ved Strandvejen, Klampenborg. Opført 1935. Trefløj bebyggelse i 3 etager i gammel park, aaben mod Øresund. Arkitekt: Arne Jacobsen.

Bebyggelsesplan Bm, plantype IV_{41h}

Blidah ved Strandvejen og Maglemøsevej. Opført af akts. Blidah 1934 og 1935. 3 etages bygninger i gammel park. Arkitekt for de gengivne Bygninger: A. Skjot-Pedersen. Bebyggelsesplan Ch, plantype IV_{35g}

Blidah. Arkitekt for de gengivne Bygninger: Kooperative arkitekter. Bebyggelsesplan Ch, plantype IV_{43b,c}

Lille Tuborg ved Strandvejen-Gl. Vartovvej. Opført 1934. Fritliggende uregelmæssig bebyggelse i 3 etager i gammel park. Arkitekt: Charles I. Schou. Bebyggelsesplan Bg